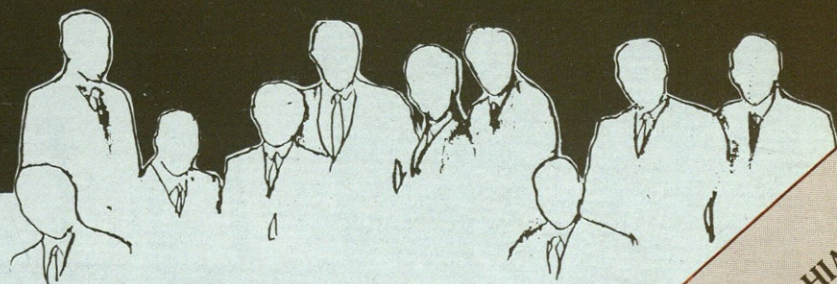

ARGIA

1986 Ekaina 1 — XLIX urtea — 1.106. zenbakia — 130 pezeta (BEZ barne) / 7 libera

EKAINAREN 22ARI BEGIRA TXANPA BIZIAN

Jesus Altuna:
«Zientzia independentziaz egin behar da»

XABIN OLAIZOLA,
ERRENTERRIAKO ALKATE OHIA
«GURRUTXAGA GEZURRETAN A

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

**kirolzaleen
zerbitzutan**

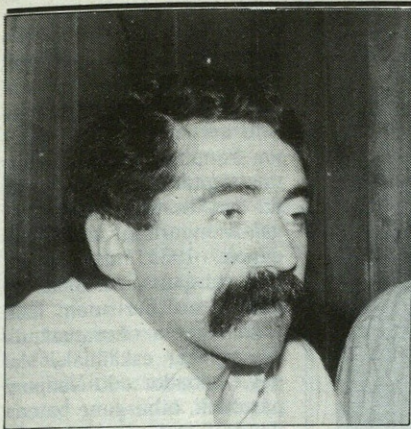

miner

donostia

271050 eta 270447

Hauteskundeak gertu ditugula eta, pasa den astean elkarriketa politikoei Balduz-en bidez hasiera eman genien. Aste honetan, Xabin Olaizola dakargu, Errenteriko alkate ohia berau, oraingo alkate PSOEtarra den Gurrutxagak eginitako deklarazio batzuri erantzuna emanez. Politika aktibotik kanpo egon arren, ahots interesantea dugu Xabine-na. **17. orrialdean.**

Xuberotar pastoralala gero eta ezagunagoa bilakatzen ari da Hegoaldekoontzat. Aurtengoa prestatzea, Barkoxe herrikoei tokatu zaie eta hortxe ari dira larunbateko entsegu bizian. Artaso gure lankidea entsegu horietako batetan egon zen eta bazter haietan ikusitakoak kondatzen dizkigu **24. orrialdetik** aurrera topatu dezakezu erreportaiaren.

1.106. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Ttanttaka. **Esteban Galar.**
14.— Ekainaren 22rako txanpa bizian. **I. Zubiondo**
17.— Xabin Olaizola: «Gurrutxagak desegin du Oretetan lortu zena». **I.Z.**
20.— Nazioartekoa. **Fan-Xin.**

ERREPORTAIK

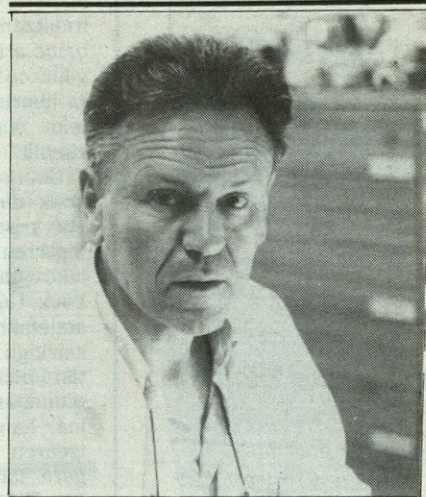
- 22.— Carmen Junquiera antropologoarekin hizketan. **Arantza Legarretxe.**
24.— Aurtengo pastoralala barkoxtarren eskutik. **Artaso.**
27.— Jesus Altunarekin elkar hizketan. **Iñaki Uri.**
32.— Objektoren Mugimenduko Bigarren Kongresoa. **Josu.**
34.— AEKantuz, ekainaren lehen asterako. **L.A.**
35.— Gazte ginen. **Koldo Izagirre.**
36.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

- 37.— Kultur ataria.
38.— Karlos Santistebanekin berbata. **Zorion.**
39.— Mikrofilmategia berria Bergaran. **P. Unzueta.**
40.— «Hiruak Bat» taldeak «apetitu on» estreinatu du. **I. Borda.**
42.— Gotzone Sestorain idazle leitzar gaztearekin solasaldia. **I.B.**

ETA BESTE

- 45.— Bertsoak.
47.— Kirolak. **Gorka Arrese.**
48.— Denborapasak.
50.— Azkena. **Pablo Sastre.**

Jesus Altuna pertsona ezaguna dugu euskal kulturaren esparruan. Joxe Migel de Barandiaran aitaponteko duen zientifiko belaunaldi batetako nagusia dugu Altuna. Bere espezialitatea den antzinako lehen euskal gizonari buruz mintzatu ginen luzaz berarekin, baina beste zenbait gai ere ez genituen bazterrera utzi. **27. orrialdean.**

Kulturaren atalak aste honetan zer sorpresa dakartzagun begiratzan badugu, literaturak hartzen du pisurik handiena, bi idazle gazteri elkarriketa baina egiten zaielarik: Karlos Santesteban dugu horietako bat, eta bestea Gotzone Sestorain. Karrantzatar idazle oparoarekin egindako elkarriketa **38. orrialdean** kausituko duzu, eta leitzar neska gatzetxoarena, aldiz, **42.an.**

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uri, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elotegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etchezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murmendi', Joseba Sarriorandia, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Mikel Ubillos, Urederra.

Marrazkilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 130 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1986. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....4.800 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....330 libera.
Estatu Espainola.....4.800 pezeta.
Beste atzerriak.....6.600 pezeta.
Airez.....10.000 pezeta.

MAIATZA 31 EKAINA 7

ekainaren 7an ilberri

mareak: (ekainaren 1ean)
gora: 00.42 eta 13.26
behera: 07.02 eta 19.25

eguzkia: (ekainaren 1ean)
irten: 06.46
sartu: 21.28

(ordularen ordutan)

liburuak

Ilñaki Camino

Jon Luis Davila Egilea:

Titulua: Nahi gabe.

Argitaletxea: Caja de ahorros municipal de Pamplona.

Ezaugarriak: 875 pta. 152 orrialde.

Jean Luis Davantek aurreko kaleratzen duen bigarren poema liburua da «Nahi Gabe» izeneko hau. Dena den, duela lau urte idatzi eta oraintsu Maiatz argitaletxean argitara den «Itasoa

iraultzan» poema liburua baino arinagoa iruditu zaigu gaurkoa. Ezin ahantz gainera liburu honek duela 2 urteko Xalbador saria jaso zuenik.

Gaurkoan gaiak askotari-koak dira, natura, arbolak eta kristautasunetik hasita, bigarren eta hirugarren ataleko gai anitzetara artekoak. Guri, egia esan, azken ataleko poemak gustatu zaizkigu gehien bat. Haue- tan, bizitzaren eta gaurko munduaren gaitzak, urgu- lua, handinahia edo herio- tzearen ezinbestekotasuna, gure larunbat gauaren lu- zea. Bestetan baratzeari jo- tatu nahi da maitearekin la- rru gorritan, maitasunen arratsak dakarren nostalgia sufrituko du, Kronosen era- soa pairatuko du, biziaren kontzepzioaz mintzatuko zaigu.

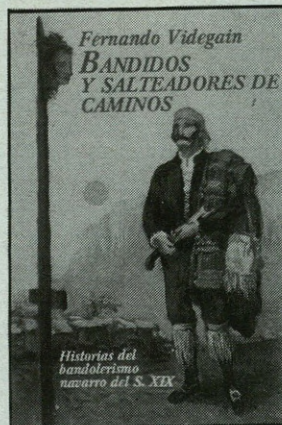
Poesi ugari biltzen ditu li- buruak, gizakiaren kezka betierekoei loturik denak, gehien bat erriman ema- nak.

Egilea: Fernando Bidegain.
Titulua: Bandidos y saltea- dores de caminos.

Ezaugarriak: 352 orrialde.

Bilduma lan ederra Fer- nando Bidegainek argitara- tu duena, eta argitaratu di- gu edizioa berak ordaindu behar izan duelako, Diputa- zioaren kultura sailak ez omen du ta aski diru horre- tarako.

Dokumentazio lana da, artxiboetatik eta herriaren ahotik, hala ematen du be- deren, bildutakoa itxuratuz. Bertan zer kontatzen zai- gun gauza jakina da. Bate- tik, lapur, bandolero, gaizki- le eta era guztietako hiltzai- leen abentura, lapurreta eta txikizioak. Nolatan karlista eta liberalen garaian, ez ahaztu XIX. mendeko ban- doleroez ari garenik, Ber- bintzanean sortutako liskar batek heriotze zerrenda ga- lanta sortu zuen, Elizondo- ko gazte bat Sevilla inguru- ko lurretan emakume ijito batekin nola alkatu zen eta bidebatez bidelapur bihur- tu. Biharamonean urkatu behar zuten batek bere gar-

tzelazainei nola egin zien iruzur berak gordeta zeuz- kan altxor batzurekin, gero hauen bila gaez joatean zaldiak ostu eta ihes eginez. Halakoak dira gehienak.

Guzti honetaz gain, Iru- ñean urkatu edo beste erara hiltzen ziren gaizkileei ur- kamendira joan bitartean bizkotxoak nola eskeintzen zizkieten, borrorotza zein istimutan zegoen, borre- roek zein bizimodu eta sari zeramaten, apezek zer lan pila egin behar izaten zuten inor urkatzen zenean e.a.

Egilea: Jean-Pierre Zubiria.
Pantilli senpertarra.

Titulua: Bertsu kantari.

Argitaletxea. Bertsularien lagunak, Senpereko He- rriko Etxea eta Euskal Herriko Kultur Etxea.

Ezaugarriak: 40 librea. 92 orrialde.

Hemen Hegoaldean as- palditik dugu Auspoa liburu- tegia, herriko jende xehea- ren bertsoak zientoka argi- taratu dituen. Duela bi bat urte hasi ziren mugaz bes- taldeko gure anaiarrebak hango bertsoak ere argita-

ratzen, eta sail horretako hi- rugarren liburua hauxe du- zue, Panpilli senpertar eza- gunak urteetan barrera pa- ratu bertsoek osatzen dute- na. Panpillik HERRIA kase- tan argitaratuak ditu maki- na bat bertsu, tradiziozko gaien inguruan moldatuak denak, 1953. urtekoetatik hasi eta gaur arte. Bidasoaz bestaldean bertsutan hain erabiliak eta ohoratuak di- ren apezki eskainiak, Ma- ttin, Xalbador edo Xanpuni paratuak, bihurtune batean denda bateko kristala edo beirina hautsi zuen kamioi- lariari paratuak, CRS-ek 1963.ean hildako gazte ain- hoar bati paratuak, gizona- ren biziaz, zahar eta gaz- teen arteko ausia eta Bida- soaz bestaldeko hiru probin- tzien tradizioan sakon erro- tutako gaiak. Herrian sortu- tako bertsoak herriarentzat.

Argitaratzaileak: J.I. Ruiz de Olabuenaga eta J. Agustin Ozamiz.

Titulua: Hizkuntza minori- zatuen soziologia. Socio- logia de lenguas minori- zadas. Estudios e investi- gaciones saila 2.a.

Argitaletxea: Tarttalo S.A.

Ezaugarriak: 505 orrialde.

Getxon hizkuntz minori- zatuen biltzarrea izan zen iaz, eta bertan irakurritako txostenen bilduma dakar li- buruak. Lanak asko dire- nez, guk hauek zein diren aitatu besterik ez dugu egi- ngo.

Sanchez Carrionen lana hizkuntz lurraldetasunaren teoriarako oinarriez da; le- gislazio arazoetan, Xabier Vilhar Trilhok galegoaren

erabilera publikoaren eredu legislatorioaz dihardu; Jean Haritschelharrek euskara eta administrazioa jorratu ditu; Kike Amonarrizek euskara eta udal-administrazioa; Agustin Ozamizek hizkuntza eta ideologia; Karmele Rotaetxek komunikazio gaitasuna; Feli Etchebarriak elebiduntze eta eskolatzeko arazoak; Ignasi Vilak ama hizkuntza irakaskuntza bide bezala; M.J. Azurmendik heziketak euskararen minorizatzeko prozesuan izandako garrantzia; Josepa Huget i Bioscàk Bartzelona hirian 82-83.ean eskola publikoan izandako esperientzia ematen digu hizkuntz-normalizazioari dagokionez; Xose Rubal Rodriguezek galegoaren eskolako normalizazioaren pautak eta estrategiak; Itziar Idiazabalek euskara eta eskola.

Hizkuntza gutxiengotuen prozesuan, Cobarrubias, Gil Hernandez, Viana i San Andres, Alfonsio Irigoien, Sagarra, Antton Azkargorta, Karmelo Landa, Torrealda eta Guarro eta Ingles-en lanak.

Gutxientasun egoeraren analisi eta diagnostikoaz, Perez de Arribe, Martinez Arinas, Pueyo i Paris, Frantxiska Arregi, Josu Amezaeta eta Garcia i Sevillaren lanak.

Hizkuntz-plangintza eta giza-erabilpenari dagokionez, Mackey, Larrañaga, Garcia-Ripoll, Bañeres eta Txillardegia.

Hizkuntz ordezkatze prozesu historikoaz, Aracil, Marañon eta Ruiz Olabuenaga.

Aldizkariaren izena: Ihintza.

Ezaugarriak: 7.a. Usurbil 1986. Udarregi ikastola.

Usurbildik, inori egin litekeen erregalirik ederrenetakoa egin digute, bertako Udarregi ikastolako neska-mutilek ateratzen duten aldizkaria. Ez da aldizkari serioa, ezta ere diru askorekin eginga, baina gogoz egingo gauza dela sumatzen da. Letra ez da inprentakoa, haurrena bera baizik, eta erdian poster bana jarri dute aldizkarietan, haurren

ikastolan egindako marrazkia.

Asmakizun, ipuin, elkar hizketa, Drakulari entrebista, zenbakien dantzak, sinismen kontuak, denbora-pasak, horoskopoak, eskolako haurren izen-deiturak eta auzoa, sukaldeko errezetak, erdaraz egindako artikuluren bat, masajeko maisuari egindako entrebista, ikastola berriaz zerbait eta horrelako gauzak.

Sorpresa polita eman digute neska-mutil usurbildarrek.

Egilea: Gipuzkoako Aurrezki kutxa.

Tituluak: 1983 eta 1984 urteetako txostenak.

Argitaletxea: Gipuzkoako foru aldundia eta Gipuzkoako aurrezki kutxa.

Ezaugarriak: 190 eta 182 orrialde.

Gipuzkoako aurrezki kutxak bere ibilera ekonomiko eta sozialen bilduma egiten duen liburu horietako bi bidali dizkigu, 1983 eta 1984. urteei dagozkienak.

31
EKAINA
7

MEMORIA
TXOSTENA

1983

MEMORIA
TXOSTENA

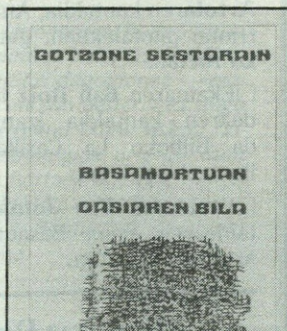

1984

Badakizue, Arrasateko Santa Ageda nola berritu duten, Lezo inguruko errepideetan zenbat diru gastatu duten, artea, haurren kirola, liburutegiak e.a. nola hobetu dituzten e.a. aditzera ematen duten horietakoak. Ekonomikoki helburuak bete direla eta guzti hori. Askoren-tzat interesekoa.

ASTE HONETAN NABARMEN

Larre usainez gainezka inkomunikazioaren kontra

Egilea: Gotzone Sestorain.

Titulua: Basamortuan oasiaren bila.

Argitaletxea: Maiatz. Uhargi saila 9.a.

Ezaugarriak: 92 orrialde.

Gotzone leitza gaztearen lehen poema liburua dugu hau, lehendik Maiatz aldizkarian batén batzu argitaratua emana dagoen idazlea hain zuzen. Zenbaki honetan da-

kargu berarekin egindako entrebista gainera. Bertan kontatzen digu herria uzteak sortu zion txokea, heriotzeak bere poesian duen indarra, lehen poema liburua kaleratzeak ematen dion ilusioa, Baiona aldeko Maiatz argitaletxearekin zergatik hasi zen e.a.

Poesia zuzenaren zalea dugu Gotzone ia olerki gehienetan, barrena hustuz, irakurketa zuzeneko poesia egiten duena. Besteetan hitzen jolasa maite du, ilargiaren ehun urdinek isildutako amets izartsuei ekiten dienean, nahiz lagunari irriparraren zirioak ez itzaltzeko eskatzen dienean. Aurreneko liburua da eta inoiz igerrigaiten da hainbat poemetako heldugabetasuna eta beren xinpletasunean.

Gaiei dagokionez, inkomunikazioaren salaketa genuke nagusi, besteengana nola oldartu asmatzen ez duen norbaiten erreibindikazioa, barneko harrari amore ematea zein zail den dakien gaztearena. Lagun eskuraezinari arreta pixar bat eskatu eta, tabernako lurrina besterik jasotzen ez duenaren etsipena ageri da poema aunitzetan. Bakardadea da agian alkartasuna eskeintzen dion bakarra, leihotik behaka dagoenak ametsaren sareetan murgildu beharko baitu maiz. Itxaro Bordaren ustez minberak dira poemak, eta Gotzonearen sendimendu primitiboak heziketa zozialak oraindik plegatu gabeak dira. Poema guztietan, urtaroei dakarten heriotze usaina sumatu dugu. Bada me-rezi duen poemarik, denak ez diren arren, baina irakurtzen aproba egitea hobere-na.

zinema

Donostiako Kresala zine-klubak ekainaren 5erako Paolo eta Victorio Taviani-ren "Il prato" filmaren proiektzioa iragartzen dute.

Euskal zinema eta bideo bilera Lekeition

Ekainaren 23tik 28a bitartean Lekeition IX. Euskal Zinema eta Bideo Bilera ospatuko da. Bertan, Euskal Herrian bizi edo jaio den edonork har dezake parte. Filmeak 8 eta super 8 formatokoak izan behar du, eta arlo honetan sartuak: argumetu, dokumental edo animazioa. Saririk izango da noski, eta partaide guzietan diru laguntza bat emango zaie. Azkenik, zera esan beharra dago, filmak eta izenak emateko epeak ekainaren 6an amaituko dela.

Fas

ekaina

2 Bilboko fas zine-klubak badu zer eskaini hurrengo egun hauetan. Hau da hain zuzen ekainaren 2rako prestatuturik duen filma: "Los pajaros". Alfred Hitchcock-en filma honetan Bahia Bodega izebeko herria kaiuek suntsitzekotan dago, bertako jendea benetan beldurturik dagoelarik. Alderdi psikologikotik oso landurik dagoen filma bat dugu hau. Emanaldia, Bilboko Arrasate kaleko 2. zenbakian, arratsaldeko 7,30tan.

antzerkia

Petre Robers mimoak ekainaren 1ean "mimo kalean" izeneko emanldia eskainiko du Derion arratsaldeko 4,30tan.

"Kukubiltxo", Iruñean eta Bilbon

Kukubiltxo taldeak ere badu zer eskaini hurrengo egun hauetan. Ekainaren 6an Iruñeko Zitudadelan, "Kale jira" izeneko saioa antzetzuko dute. Nafarroako Ikastolen Federazioak antolatutako emanaldi ha arratsaldeko 6,30tan izango da. Ekainaren 6an berriz, Bilboko Abuzo auzoan Kukubiltxo taldeak beste sai bat eskainiko du, bertako umeek libertzeko eta ondo pasatzeko aukera izango dutelarik.

dantzaldiak

Gernikan hilaren 8an izango den dantzari egunaren aperitibotzat, 7an, larunbatarekin, herriko frontoian, 6etatik 10etara, dantza-jaialdi bat izango da.

Nafarroako dantzarien eguna

Igande honetan ekainak 1ean Altsasun Nafarroako dantzarien eguna ospatuko da; bezperan arratsaldeko 6tan hasita jaialdi-maratoia izango da, sei merindadetako dantzariekin, Burunda pilotalekuan. Igandean berriz, goizeko 11-12tatik aurrera (mezatik irtendakoan), Sakanako herrietan arituko dira dantzari beroiek; jaia bazkari-bazkalondo mundial batez bukatuko da.

kantaldiak

Ekainaren 6an, Txomin Artolaren kantaldia, Amurrioko pilotalekuan, gaueko 10etan.

Ekainaren 6an Itoiz taldearen kantaldia izango da Bilboko La Casillan, iluntzeko 8,30tan.

Ekainaren 7an Jotakie taldearen saioa Basaurin arratsaldeko 7tan.

Maiatzaren 31ean, Bermioko Erzilla zineman, gaueko 10etan, Mikel Laboa.

31ean, Derioko plazan, gaueko 11tan, Jotakie eta Delirium Tremens.

7an larunbatarekin, Zaramaren iharduna Basaurin; leku berean Pota Fresca ere; ah, eta Baldin badakoak ere bertan; eta baliteke besterik...

Ekainaren 6an, Portugaleteko Nautika-n, arratsaldeko 8tan, Oskorri.

Artziñagan, hilaren 7an, zein ordutan ez bait daki, Nahikorekin musikal-dia.

AEkantuz Donibane Lohitzunen

ekaina

7 84. urteko ekitaldia Kanbon ospatu zen bezalaxe, aurtan AEkantuz honen bigarren edizioa ekainaren 7an Donibane Lohitzunen ospatuko da. Benetan trinkoa egun honetarako prestatu duten egitaraua. Honakoa duzue: 12tatik aurrera animazioa hiri erdian, musikariak, bertsolariak, erakusketak, dantzak eta antzerkiak, haur jokoak eta traine-ru estropadak badien ikus ahaliko ditugularik.

Iluntzeko 9tatik aurrera berriz, zazpi musika taldek eskainiko duten jaialdia ospatuko da: Amaia, P. Gaigne, GUK, Imanol, Laboa, Oskorri, Zein ere, eta Hertzañak. Gaueko 9tan beraz, Donibane Lohitzuneko Naturaren Teatroa izenekoan badu euskal musika zale jendeak zita bat.

diskoa

CORO EASO

Tomas Araguesen aroaren berrikuntza

Coro Easo
IZ

Nork —zalea bada behintzat— ez ditu gogoratzen Easo koruak grabaturiko bi disko beltz haiek? Bata «errusiar» eta «beltz espiritual» gaitz osaturik zegoen, bestea «euskal» autoreei dedikatua. Orduan **Gonzalez Bastida** zen zuzendaria eta orain berriz **Tomas Aragues Bernard**. Eta honek badu garrantzirik disko berri hau aztertzean. Batetik, orokorrean, koruaren kolorea aldatu da «**Oleskariak**» zarautzarraren —Imanol Urbietaren zuzendaritzapean— eragina nabaria delarik gure ustez, tenoreen erabilkeran bereziki.

Bestetik konposizio batzuk eta armoniak ere ezberdinak dira. Beti bezala, Easo koruaren indarra —abots grabe sarkor horiek— heuren abotsen errejistroan datza. Modulazio zehatza, batasuna, oreka, eta beti besteengandik bereizitutako elementu horiek agertzen dira orain ere. Bakarlariak ere berriak ditugu batzuk behintzat: tenoreetan Juanjo Beristain nabarmentzen da, Poza, Fagoaga eta Iraola agertzen ez direlarik eta Andoni Arzallus mantentzen delarik oraindik. Eta apaletan, Portugal eta Agustin Kaballeroren orde, Paulino Kaballerok —bestearen anaia— betetzen du ardura hori. Baritonotan lehen eta orain Jose Luis Txokarro da nagusi. Lehen Zapiain —Txapinini bezala ezagutua— ere aritzen bazen, orain Txokarro-Beristain bikotea da oinarria.

Merezi du «Aralar»en Juan Urteagaren konposizioa entzutea, bikote horren kalitatea baloratzeko. Grabapena, nahasketei eta garbitasunari dagokionez —«piano»ak eta abots efekto azkarrak entzun besterik ez dago hiru diskoetan alderatzeko— aurrekoa baino askoz hobea da eta ez da harritzekoa teknologiak urte gutxitan egin duen aurrerakada kontutan hartzen badugu. Beraz, betiko Easo korua baina zuzendaritza ezberdinak lorturikoaz osaturik. Tomas Aragues Bernarden sasoi eta aroa, disko honekin bukatzen dena.

XALBARDIN

■ Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipalean, **Yoshiko Nakajima** pintore nipondar edo japonésaren erakusketa duzue; paisajeak azaltzen dizkigu batez ere, bere herriko arte lanetan ohizkoa den xehetasunzaletasunaz.

■ Donostiako Aurrezki Kutxa Probintzialean, artista berrien 28garren lehiaketara aurkeztu lanak dituzue, bai pinturazkoak eta bai eskulturazkoak ere; hildaren 6an hautatuko dituzte jurado baten usteetan hoberenak, bi modalitateetan.

Nafarroa:

□IAKM (sala Ga. Castañón): "El autorretrato en la pintura española", ek. 6a arte.

□Pabellones mixtos de la Ciudadela-n: "Berlin hoy y Berlin veinte", ek. 6a arte.

□Nafarroako museoan: "Pintores del Bidasoa", azkeneko egunak.

□IAKM-n (sala Conde Rodezno-n): **Guillermo Caval**, ek. 9a arte.

□El Porche galerian: **Antonio Laita**, ek. 10a arte.

□Tafallako kultur aretoan: "Estudio artistico ARGIA", ek. 3tik 15era bitartean.

Bizkaia:

□Caja de Ahorros Vizcaina-n (Bilbo): **Adrián Forreño** (pint.), ek. 1a arte.

□Santurtzik LAK-en: **Eduardo Chillida** (grab.)

□Deustuko LAK-en: **Mikel Galan** eta **Joaquín Rubio**.

□Getxoko kultur aretoan: "Taller de la imagen", ek. 2an hasita.

□Banco de Bilbao-n: **Lorenzo Aguirre** (pint.), erakusketak antologikoa.

□Vanguardia galerian (Areetan): "Grupo dos".

erakusketak

Gipuzkoa:

□Altzerri (Donostia): **Flores Kaperotxipi** (oleoak eta mar.)

□San Telmo museoa: Argazki erakusketa eta **Alvaro Delgado** (erakusketa antologikoa), ek. 4tik aurrera.

□Caja Postal-en (Donostia): **Koldobika Jauregi** (esk.), ek. 6tik aurrera.

□Gaspar Galeria-n (Orereta): **Mariano Arsuaga** (pint.)

□Asociación artística-n (Donostia): **Juan Antonio Calvo** (mar. eta oleoak).

□Galeria 7-n (Irun): **Eduardo Diez Salaver** (pint.)

□Galeria 16-an (Donostia): **Ricardo Toja** (pint.), ek. 6tik aurrera.

□GAKP (Azpeitia): **Joxemari Aleman** (pint.)

Araba:

□Sala Luis de Ajuria-n: **Enrique Suarez Alba** (pint.)

□Arte ederretako museoan: **Rafael Lafuente** (erak. antologikoa).

□Akelarre-n (Gasteiz): **Pages-petit**, ek. 2a arte.

□Rubens galerian: **Moreno** (pint. hiperrealista), ekainean zehar.

□Cafe Caruso-n: "Colección dosis": **Iñaki Arteta** (argazkiak), maiatzaren bukaera arte.

□Sala Independencia-n: xerigrafiak: **Ortiz de Elguea**, **San Roman**, **Mieg**, **Lafuente**, **Juncal Ballestin**, ek. 1a arte.

□Sala San Prudencio-n: "Así pinta... **Almarcha**", ek. 8a arte.

□Casa del Cordón-en: **Iñaki Retama** (pint.), maiatzaren 31a arte.

Nafarroako burdin-aroz Tafallan

Bai. Lehen iruñeatarrek ikusi ahal izan duten erakusketa interesgarri hori orain Tafallan dago, historia gai horietan interesatzen den bertako edozeinek begiez erregalatzeko hautua izan dezan. Tafallako kultur etxean dago, ekainaren 11ra bitartean. Diputazioaren kultur departamentuak antolatutako erakusketa hau, gero, Altsasu eta Zangotzara joango da, orden horretan gainera, gure informazio iturriak oso oker ez baldin badaude.

ETB

ekainak

1

igandea

11,00: Meza. 12,00: Klasikoen txokoa. 13,30: Hit Parade. 14,30: Teleberri. 14,35: Superstars. 15,00: Pottokiak (m. bizidunak) 20. kapitulua. 15,30: Don Don Kikilikon (pailazoak). 16,30: «R» Kodea (telesaila) 9. kapitulua. 17,30: Kirolak (Borroka libre). 18,00: Popa zoro. 18,30: Emakume bionikoa (telesaila) 34. kapitulua. 19,30: Txoria dut maite (egitarauaren aurrerapena). 20,00: Simon eta Simon (telesaila) 8. kapitulua. 21,00: Gaur egun. 21,15: Hemen bizi. 22,15: Kirolez kirol.

ekainak

2

astelehena

13,30: Aurkezpena. 13,32: Batman (m. bizidunak) 9. kapitulua. 14,00: Pottokiak (m. bizidunak) 20. kapitulua. 14,30: Teleberri. 15,10: Carsonдарren Legea (telenobela) 45. kapitulua. 17,32: Haur kirolak. 19,00: Hitz eta pitz (m. bizidunak). 19,30: «R» Kodea (telesaila) 9. kapitulua. 20,30: Plaza berri. 21,00: Gaur egun. 21,20: Kirolez kirol. 21,50: Tenko (telesaila) 2. kapitulua. 22,50: Gaur egun. 23,00: «Ederra jaioa» (luzemetraia).

ekainak

3

asteartea

13,30: Aurkezpena. 13,32: Batman (m. bizidunak) 10. kapitulua. 14,00: Ferdy (m. bizidunak) 21. kapitulua. 14,30: Teleberri. 15,10: Carsonдарren Legea (telenobela) 46. kapitulua. 16,00: «Ederra jaioa» (luzemetraia). 17,30: Plaza berri. 19,02: Hitz eta pitz. 19,30: Charlie Brown (m. bizidunak) 8. kapitulua. 20,00: Baker kaleko mutikoak (telesaila) 5. kapitulua. 20,30: Gaztetandik. 21,00: Gaur Egun. 21,20: Superstars. 21,50: «Amodiorako deia» (luzemetraia). 23,15: Gaur Egun.

ekainak

4

asteazkena

13,30: Aurkezpena. 13,32: Batman (m. bizidunak) 11. kapitulua. 14,00: Charlie Brown (m. bizidunak) 8. kapitulua. 14,30: Teleberri. 15,10: Carsonдарren Legea (telenobela) 47. kapitulua. 16,00: «Amodiorako deia» (luzemetraia). 18,30: Gaztetandik. 19,00: Hitz eta pitz. 19,30: Tintin (m. bizidunak) 4. kapitulua. 20,00: Traste zaharren kutxa (zine komikoa). 20,30: Dagoenean bonbon. 21,00: Gaur egun. 21,20: Kirolak. 21,50: Mahai Inguru. 23,00: Gaur egun.

ekainak

5

osteguna

13,30: Aurkezpena. 13,32: Batman (m. bizidunak) 12. kapitulua. 14,00: Slump doktorea (m. bizidunak) 21. kapitulua. 14,30: Teleberri. 15,10: Carsonдарren Legea (telenobela) 48. kapitulua. 16,00: «Giza otsoaren madarikazioa» (luzemetraia). 17,30: Dagoenean bonbon. 19,02: Hitz eta pitz. 19,30: Emakume bionikoa (telesaila) 35. kapitulua. 20,30: Benji (telesaila) 10. kapitulua. 21,00: Gaur egun. 21,20: Aurrez aurre. 21,50: Giltzapean preso (telesaila). 23,00: Gaur egun (informatiboa). 23,10: Fede Giroan.

ekainak

6

ostirala

13,30: Aurkezpena. 13,32: Batman (m. bizidunak) 12. kapitulua. 14,00: Tintin (m. bizidunak) 4. kapitulua. 14,30: Teleberri. 15,10: Kirolak. 16,10: Carsonдарren Legea (telenobela) 49. kapitulua. 17,00: Giltzapean preso (telesaila). 18,00: Don Don Kikilikon (pailazoak). 19,02: Hitz eta pitz. 19,30: Ferdy (m. bizidunak) 22. kapitulua. 20,00: Bai ministroa (umorezko telesaila) 6. kapitulua. 20,30: Kirolez-Kirol. 21,00: Gaur Egun. 21,20: Hit parade. 22,20: Esamesak. 22,50: Ilunabar aldea (telesaila). 23,30: Gaur egun.

ekainak

7

larunbata

11,30: «Bizimodu berria» (luzemetraia). 13,00: Haur Kirolak. 14,30: Teleberri. 15,00: Slump doktorea (m. bizidunak). 15,30: Buck Rogers (telesaila). 16,30: «Gerrara joan nahi dugu» (luzemetraia). 18,00: California Fever (telesaila) 8. kapitulua. 19,00: Ibaietan zehar (dokumentala). 20,00: Sport auto. 20,30: Ipuin harrigarriak (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,15: Magnum (poliziakoa). 23,00: Musika.

aste honetako luzemetraiak

Modeloak, maiteminduak, artistak eta eszentrikoak

Antzeko zerbait esan beharra egoten da lau pelikula izen-buru batetan aditzera eman nahi diren batetan. Izaten dira batzutan afinidadeak filme baten eta bestearen artean. Ez da hori ordea aste honetako kasua. Pelikula bakoitza aipatzeari ekin beharko diogu beraz. Aurreratu dezagun Jerry Lewis izango dela aste honetako filme baten zuzendari.

ekaina

2

Ederra jaioa bi modelo handi-mandien bizitzan oinarritutako filmea dugu. Konpetentzia ugaria da modeloen mundu horretan eta gogor borrokatu beharko dute bi hauek zerbaitetara ailegatu nahi izanez geroztan. Betsy Forrest arrakasta handiko modeloa izan da azken hamar urteotan. Bere agenteak esan bezala azkenetan dago eta beste zerbaitetan pentsatzen hasi beharko du. Bidegurutze batetan aurkituko da: modelo lanaz aparte apenas daki beste ezer egiten, eta bizimodu berri bat bilatu beharrean kautsitzen da.

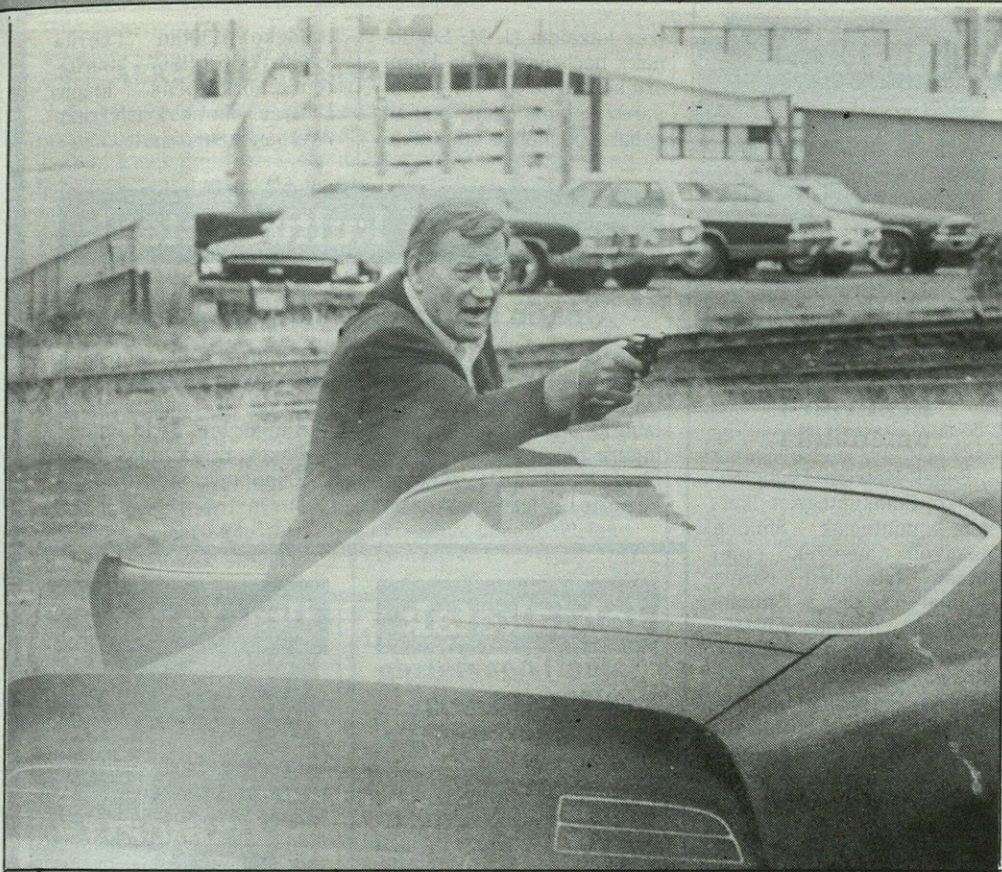
Orduan, hamazazpi urtetako neska gazte bat ezagutuko du, modelo izan nahi duena. Berarekin hasiko da Betsy lanean, Betsyk argazkiak egingo ditu eta bidebatez modelo lana erakutsiko dio gazteari, horrekin modelo eder bat egiten saiatzen delarik.

ekaina

3

Amodiorako deia William A. Seiter-ek zuzendutako filmea dugu. Andre Cassil, Broadwayko antzerki egilea, Jane Alexander doktoreaz maiteminduko da. Ezkongaitasun neke baten ondoren, lanbideari dion zalelasunagatik, ezkondu egingo dira eta mendiko borda batetara doaz eztei bidaia egitera Nancy Benson agertuko da orduan, Andre-ren laguna eta antzezlea. Jane deituko dute premia larriz eta New Yorkera itzuli beharko dute berehala. Janek aparte bizi behar dutela dio eta Andre ez da konformatuko, arazo eta tirabira frango sortuko ditu erabaki horrek bikotearengan. Andre, bere lagun zaharrekin ahaleginduko da Jane jeloskor jar dadin. Hau ez da jeloskor jarriko ordea. Areago, Jane bere lagun zahar batekin hasiko da eta Andrek ez du jakingo non ezkutatu bere burua. Azkenean, berriro hasteko planak egingo dituzte.

ekaina

7 **Gerrara joan nahi du-**
gu 1970. urteko filmea
dugu. Jerry Lewis-ek zuzen-
dutakoa eta, noski, bera ak-
tore bezala ere parte har-
tzen duenakoa, Jan Murray,
John Wood eta Steven Fran-
kenen ondoan. Filme hau
Chaplinei eskainitakoa da

eta «El gran dictador»i zor
diona kenduta betiko maja-
deriak egiten ikusi ahal izan-
go da Lewis. Hirugarren
munduko gizonik aberatsena
bezala agertzen zaigu. Ar-
madatik baztertu egin dute
eta militar ikasketarako bes-
te hiru lagunekin ikastaro

trinko bat egingo du. Ikasta-
roa bukatu eta Italiako mu-
gara joango da Kesserling
mariskalaren lekua hartze-
ko. Aipa dezagun filme hau
estatu espanyolean estreinatu
zenean Hitler karikaturizatu-
rik agertzen direnako bi mi-
nutuak moztuak izan zirela.

ekaina

7 **Bizimodu berria** fil-
mea aipatzen dugula ez
da lehendabiziko aldia. Beti
ere gomendatzen jarraituko
dugu Ernst Lubitsch-en zelu-
loide hau. Gary Cooper, Fre-
deric March eta Miriam Hop-
kins aktoreak agertzen zaiz-
kiguneko luzemetraia hau.
Gilda izeneko emakume ba-
tek, hainbat urtetako adiski-
detasun bat moztu ondoren,
bi gazte amerikar ezagutuko
ditu Parisen. Artista da bata
eta teatrogilea bestea. Elka-
rrekin bizitzen jarriko dira
eta izugarrizko komunika-
zioa lortuko dute hiruron ar-
tean, artea izango delarik
horretarako biderik garran-
tzitsuenak. Erabaki bat dauka-
te hartua hiruen artean: ez
da sexo harremanik izanen
beraien artean.

botoia sakatu aurretik

Gazteak lanean «Gaztetandik»en

LANEAN diharduten gazteak era-
kutsi nahi dituzte aste honetako
«Gaztetandik» programan. Programa-
ren planteamendua honako hau da:
gaur egun ikasten ari diren gazteak,
goiz ala berandu, lanean hastekoak
izango dira beraien ikasketak utzita.
Hortik abiatuta arrantzale gazte ba-
ten bizimodua kontatuko dute ondo-
ren Arrasateko lantegi batean lan egi-
ten duten bitartean ikasten dihardu-
ten bi gazterekin. Iñaki Kortabarria
eta Sorkunde Medina dira bi gazte
hauek. Liburu aurkezpena ere egingo
da ohiz bezala eta lehiaketaren azken
galdera izango da aste honetan azal-
duko dutena.

«Esamesak» famosoen txokoa

FAMOSOEK lortzen dute arrakas-
ta nonbait, kirolak eta beste en-
treenigarri batzuren modura. Halaz
eta guztiz ere agertzen dira tartean
tartean entzuteko interesgarri diren
pertsoneiak. Aste honetan esaterako
Vittorio Gassman, Sergio Leone, Fran-
cis Ford Coppola eta Ginna Lollobri-
gida izango ditugu orduerdiko progra-
ma betetzen. Aukera ere eskaintzen
du programak era ezberdineko artis-
tak ikusteko, nahiz eta azkenean ge-
hien batean zinearekin lotutakoak
izan alde batetik ala bestetik.

Haur galdua «R Kodea»n

TELESAIL poliziako honen hamar-
garren kapituluak beste aukera
paregabe bat eskainiko digu polizia
onak miresteko. Walt Robinson, poli-
zia burua, bere anaia alarguna irlara
ailegatu zain dago. Hegazkin batetan
etorri behar du eta zain dago ea noiz
lurreratuko den hau. Ezkondu berria
dugu eta eztaibidaia egitera doa irla-
ra. Hegazkinak ailegaturik beharko
luke dagoeneko eta urduri jartzen ha-
siko da Walt. Geroago jakingo du irra-
ti bidez lortu dutela kontaktua hegaz-
kinarekin...

ihardunaldiak

■ **31**ean, Durangon, haur literaturaz mahai inguru bat izango da, maiatzaren 1ean berriz beste bat itzulpenaz; liburuen azokan informatu zaitezte.

■ Ekainaren 5ean, Mintza Barullo-k antolatuta, Txomin Barullo elkarteak, arratsko 8tan, Andolin Eguzkitze Miranderi buruz hitzaldi bat ematekoa da; bertan poema batzu azalduko ditu.

Durangoko

azoka

Fite mugitzen denak badu oraino asteburu honetan Gerediaga Elkartekoek antolatutako Durangoko euskal libururen azokara iristeko aukera. **31**arekin bukatzen da pagotxa, horregatik diogu fite mugitzearena.

AEKantuz '86

"Euskara guziona, guzientzat euskara lokarri" lemapean AEKantuz 86 ekainaren 7an Donibane Lohitzunen ospatuko da. Arratsalde guztian animazio bat izanen da hiri erdian: musikari, dantzari, antzerkilari, bertsulari, erakusketa, haur joko eta estropadak izango dira. Gauaz berriz, naturaren antzokira bilduko dira denak, kantu eta musikaren gaua elkarrekin

pasatzeko. Hor, Pascal Gaigne eta Amaia Zubiria, GUK taldea, Imanol, Mikel Laboa, Oskorri eta bi rock talde ("Zein Ere" iparraldekoa, "Hertzainak" hegoaldekoa) izango dira.

Simone de Beauvoir-i omenaldia

Eukal Herriko Unibertsitateko Emakumearen Ikerketa mintegiak Simone Beauvoir omentzeko eratu dituen hitzaldien barne, ekainaren 2an, "Simone Beauvoir nobela egilea"z arituko da Laura Mintegi idazlea. 3an, "La filosofía feminista en Simone Beauvoir" hitzaldia Celia Amoros-ek zuzenduko du. 4ean, "La soledad del Castor" Amelia Valcarcel-ekin. Lekua, Gipuzkoako Auzeki Kutxa Probintzialaren Hitzaldi Aretoan izango da eta ordua berriz, arratsaldeko 7,30ak.

Txirritaren 50. urteurrena

Joxe Manuel Lujanbio Retegi, Txirritaren 50. urteurrena betetzen den urtean Hernaniko herriak bertsolari hura gogoratzeaz gain, omenaldi bat eskaini nahi dio. Bertsolari bikain honen omenez, kultura-euskara batzordeak, ospakizun batzu antolatu ditu. Horrela, ekainaren 1ean, Ereñozu auzoan, herri meza eta ondoren Txirrita zenaren bizi-

tzaz hitzaldia (J. M. Lekunak); bertsolariak eta lagun arteko bazkaria, eta trikitiaren soinua egun guztian zehar. Ekainaren 6an, arra-

tsaldeko 7,30tan "Txirrita 1.880-1.936-1.986" liburua- ren aurkezpena Juanjo Uriaren ahotik Udaletxeko Aretoan izango da.

kultur asteak

Oñatin Iparraldeaz hamabostaldia

Ekainaren 3tik 14era Iparraldeari buruzko hamabostaldi bat antolatu dute bertako batzuek. 3an, kultur etxean, arratsaldeko 7,30tan, Davant mintzatuko da, "Eremua, historia laburra eta egungo egoera" gaiaren inguruan. 5ean, mahai inguru bat izango da, Claude Harloaxet, Erramuntxo Kanblong eta Paul Dascon-ekin; gaia: "Ekonomia, industria, nekazaritza". Gero geroakoak.

lehiaketak

1.986.eko «Irun hiria» literatur sariak

Literaturaren sorkuntza eta hedapena sustatu nahirik, Gipuzkoako Auzeki Kutxa Probintzialak, Irungo Udala- ren lankidetzarekin, 1.986eko «Irun hiria» Literatur Sarietarako deia egiten du. Literatur sari hauek, ipuin, olerki eta saiakeren inguruan doaz. Lehiaketa honetan parte hartze- ko idazleek beren obrak euskaraz edo gaztelaniaz idatzi- rik aurkeztu behar dituzte eta, bestalde, obra horiek ja- torrizkoak eta argitaratua ga- beak izan behar dute. Informazio gehiago Gipuzkoako Auzeki Kutxa Probintziala, Garibai kalea, 13-15, 20004 Donostia. Obrak onartzeko epea abuztuaren 30ean buka- tzen da.

Eskultura lehiaketa Hernanin

1.936ean izan zen altxake- ta militarren ondorioz hil zi- renen omenez eta 50. urteu- rrena denez, eskultura bat ja- rriko da Hernaniko hilerrian honetarako lehiaketa bat era- tu delarik. Lehiaketa honetan parte hartzen dutenak herna- niarrak beharko dute izan eta maketa ekainaren 20a baino lehenago aurkeztu beharko da. Eskulturaren materialea harria izango da, Udaletxea garraioaz, kolokazioaz... ar- duratuko delarik.

ikastaroak

XVII Udaiko Euskal Ikastaroa Derion

Uztailaren 7tik 19ra bitar- tean Derioko Seminario Ikas- tetxean ospatuko den ikastaro honetarako matrikula epea zabalik dago jadanik. Ekaina- ren 5etik 16a bitartean eman daitezke izenak, eta zuzenbi- de honetara bidali beharko di- ra, Labairu Ikastetxea, Udaiko Euskal Ikastaroa, Aretxabaleta 1, 48010 Bilbo.

Eskulangintza ikastaroa Aretxabaletan

Izen emateko epea jadanik amaitu bada ere (maiatzaren 30), hurrengo hilabeteetan ospatuko diren ikastaro hauen berri emango dizuegu. Hauek dira bertan ikasi ahaliko diren ikastaro motak: egur langin- tza, gorputz espresioa, zera- mika, gaurko dantza, esmal- teak, tapizak, makrame eta argazkigintza. Informazio ze- hatzagorik behar baduzue dei ezazue bertako Kultur Etxera.

"Biltxokon lehen solasaldiak"

Baionako Bil Txokon, ekainaren 2tik 5era, literaturari buruz lau arrats bero eskaintzen digute Maiatz-ek eta Baionako AEK-k. Hilaren 2an, "Literatura eta aldizkariak": Maiatz, Susa, Ttuttua eta Korrok izango dira han. 3an, "Literatura eta nobelagintza"z mahaingurua; Aurelia Arkoxa moderatzaile eta Xipri Arbelbide, Andolin Eguzkitza, Eñaut Etxamendi, Laura Mintegi, Mayi Pelot eta Arantxa Urretavizcaya izango dira hizlariak. 4ean, "Literatura eta poesigintza"; modera- tzailea, Itxaro Borda eta hizlariak, Jon Casenave, Andolin Eguzkitza, Tere Irastorza, Gotzone Sestorain eta Auxtin Zamora izango dira. 5ean azkenik, "Literatura eta kantagin- tza", Lucien Etxezaharreta moderatze lanetan eta hizla- ri-kantari hauekintxe: Txomin Hegi, Imanol Larzabal eta Amaia Zubiria. Beraldia oro, arratsaldeko 8,30tan, Baio- nako Bil Txokon.

AEKko udako ikastaroak martxan

Aurreko astean esaten genizuen bezala AEKk jadanik kalera-tua du udako ikastaro hauei buruzko informazioa. Aurten AEKk ikastaro hauek pretstazera koan maila guztiak izan ditu kontuan, behe mailetatik hasita EGA famatu horretaraino. Behe maila-tarako kanpo ikastaroek berrikuntza garrantzitsu bat suposatzen dute, euskara ikasten hasi berriak direnek ez bait dute orain arte AEKn honelako ikastaroak egiteko aukerarik izan. Informazio behar duenak dei dezala AEKk dituen bulego hauetara: Iztueta kalea, 3. 2. — Donostia (283988). Comedias 14. 4. — Iruñea (222246). Errege Katolikoen hiribidea 15C — Gasteiz (288922).

Udako Euskal Ikastaroak Lazkaon

Uztailaren 7tik 24ra eta irailaren 8tik urriaren 3ra Lazkaon os-patuko diren ikastaro hauetarako matrikula epea zabalik dago jadanik. Udako ikastarorako izen emateko epea itxia badago, irailatik urri bitartean egingo den horretarako aukera badago oraindik, ekainaren 17tik 18ra, hain zuzen. Izen emateko edo ta informazio gehiago lotu ahal izateko jo ezazue honako telefono-ra: Goierriko Euskal Eskola 886500 eta 866504.

bertsolaritza

Bizkaiko bertsolari gaztetxoaren finala Durangon

Bizkaian eskolarteko Ber-tsolari Txapelketa aurrera doa, bertsopaperak eta ba-patekoak sartzen direlarik txapelketan. Jende kopurua kontutan izanez, derrigo-rrezkoa izan da egun eta le-ku desberdinetan egitea. Horiak horrela, sei eskualde desberdinetan, hots, Ondar-roan, Durangon, Lauron, Gernikan eta Santutxun, egin dena bukatu ondoren, bertso idatzien finala eta ba-patekoen finalerdia Gerni-kako Seber Altube ikastolan izan dira. Sail honetan ehun ume bildu dira eta hauetatik hogeita bosten bat izango dira Durangoko finalean ekainaren 8an. Bapatean parte hartzen duten guz-tiak, Ibilaldian izango dira kantari, iaz Bermeen egin zen bezala.

Bertsolariak Arenalean 86

maiatza

[31] Bertsolariak Arenalean 86 lemapean ospatzen ari diren ekitaldien barnean, maiatzaren 31an, finalisten txanda izango da, Bertsolari Txapelketaren Finalera iritsi ziren bertsolari batzu bertan arituko direla-rik: Egaña, Amuriza, J. En-beita eta Lopategi, alegia. Bertso saio hau, Bilboko Arenalean eguerdiko ordu-batean ospatuko dira.

jaiak

■ Zalduondon ekaina-ren 1ean euskal jaiak egingo dute; tamalez ez dugu bertako programa eskuratzetik izan.

- Leku (Araba), 4an.
- Nabarridas (Araba), 2an.
- Urbisu (Araba), 2an.
- Aranguren (Nafarroa), 4an.
- Los Arcos (Nafarroa), 4an.
- Sesura (Nafarroa), 11ean.

Euskal jaiak Deban

ekaina

[1] Igande honetan Deban euskal jaiak ospatzen dituzte. Goizetik dultzaine-roak, txistulariak eta abar-kariak. Gero zazpi taldeen desfilea eta bazkaria, nola ez. Plazan dantzaldi izango dela iragartzen digute.

kirolak

Iparraldeko Urdulizen idi probak

Urdulizeko Udaletxeak antolaturik aurten Iparraldeko III. Sari Nagusia ospatuko da. Maiatzaren 30 eta 31ean, eta ekainaren 1, 6, 7 eta 9an, bertako probalekuan dema saio galanta ikusteko aukera izango da. Bete beharreko lanen ar-

tean, urteroko harria aurten arinagoa izango bada ere, garraiatu beharko dute 1.100 kilotako idiek. Sariak ez dira makalak izango.

Oriko Luzarbe Aian

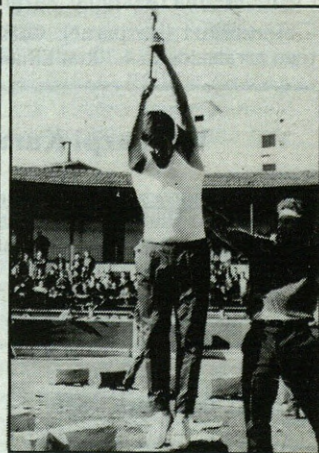
ekaina

[1] Ekainaren 1ean, Joxe Inazio Saizar «Luzar-be» harrijasotzailea, Aiako probalekuan 200 kilotako harria sei minututako bi txandatan altxatzen saiatu-ko da. Atsedean orduan bes-te harrijasotzaile hauek ikusteko aukera izango da: Urnietako Telleria, Astiga-rragako Etxeberría, Usurbil-gu Alkorta eta Bidaniko Be-telu.

Aizkolariak Aian

ekaina

[1] Ekainaren 1ean, zen-bait aizkolari ere aritu-ko da, bikoteak hauek izan-go direlarik: Mendizabal - Etxebeste, Arrospide - La-rretxearen aurka. Bete be-harreko lana bikote bakoit-zeko kanaerdiko hamar en-bor moztea izango da. Saio-aren alaiagarri bezala. Etxe-berría eta Iribar bertsolari-en emanaldia izango da. Azkonobieta eta Imanol tri-tilak ere bertan izango di-relarik.

Harrijasotzaileak Tolosan

ekaina

[3] Ekainaren 8an, Tolosako Zezen Plazan Iparraldeko Jo-se Goikoetxea eta Goiazeko Inazio Otaegi «Gibitegi» harrijasotzaileen lana ikusteko aukera izango da. 225 kilota-ko harriekin neurtuko dituzte beren ahalmenak. Ordua eguerdiko 12,30an izango da.

mendi ibilaldiak

(ekainaren 8rako)

- ☐ **Iruñeako mendi taldeak:** Zuriza - Linza.
- ☐ **Artibai** (Markina): Fondoko Ibilaldia - (Azkoitia).
- ☐ **Ganerantz** (Portugalete): Egun guziraiko irteera. Alleku (Lizarrustitik).
- ☐ **Euskalduna** (Andoain): Ozako ohiana - Zuriza. Ekainaren 7 eta 8an.
- ☐ **Lagun - Onak** (Azpeitia): Amezketak - Igaratza.
- ☐ **Sestao:** Mendizaleen Jai Eguna. Gandara de Soba (Santander).
- ☐ **Gasteiz:** Orientazio Martxa.
- ☐ **Anaitasuna** (Azkoitia): Zazpi Kurutze.
- ☐ **Mendikari** (Hazparne): Gorbea - Itxina. Irteera larunbatean arratsaldeko 4,30tan Eihartzean.

VII. Zazpi Kurutze Ibilaldia

ekaina

8 Egun horretan, Azkoitiako Plazatik irteera eman eta Herriko Pilotalekuan bukatuko da VII. Zazpi Kurutze Ibilaldia. Hau da Ibilaldirako araudia: patruilak hiru lagunekoa izango dira, aurrenengo taldea goizeko 4tan irtengo da, kontrol guzietatik pasatzea beharrezkoa da, Ibilaldia bukatzen duen bakoitzari oroiarri bat eskainiko zaio.

GITE bidaiak '86

Aurtengo udarako IPES GITE-k antolatutako bidaien berri iritsi zaigu. Ohitura dutenez, Cuba-ra, Nicaragua-ra, eta Sobietar Batasunerako antolatutako bidak, baina bai Yugoslavia, Bulgaria, Hungria, Txekoslovakia eta Aljeria-ra ere. Prezioetaz, nondik-nora zehatzez

eta beste edozein xehetasunaz informazio gehiagorik eskuratu nahi izanez gero, hots egin tf. numero hauetako batera: Iruñea 225991, Bilbo 4246507 eta Donostia 290951.

auskalotzen

Ongarri izan bedi

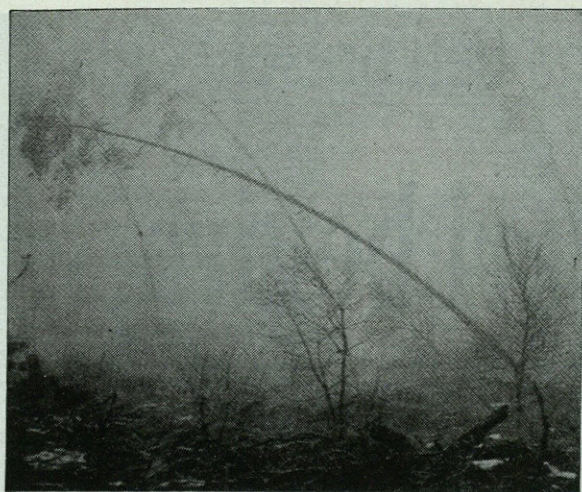
ESKOLARTEKO bertso-lari gazteen artean bigarren aldiz Oartzungo Juan Mari Lopez «Agiri» eskuratu zuen txapela, eta irati bidez neronek entzun nionez ez omen zion bigarren honek lehenaren adina poz eman. Baina halere ez zuen inola ere bere zoriona gordetzen, eta txoria baino kontentuago abiatu zen etxeruntz bilo kizkurak merezitako txapelaz estalirik. Eta etxeratzean, auzotik hainbat bider jasotako egoeraren aurrean aurkitu zen gure bertsolaria, etxeko norbait gogoz kontra komisaldegira eramana alegia.

ETA entzundako guztiak eta bost egiaztatu zituen bat batean. Bere anaia Estanis goardia zibilen hatzparretan eroria. Bere pozaren zati haundi bat etxeko harrera imajinatzean zetzan, seguru asko, besarkadak, adar jozteak, gurasoen harrotasuna imajinatzeak bereziki beteko zituen Juan Mariren etxeranzko bidaiaren une eztiak dudarik gabe. Eta in-

guratzean bertako errealtateak zer nolako kolpea emango ote zion ezin genezake deskriba, horrelako trantzeak etxean baino eramangarriak bait dira auzoan.

HONEZ gero, Madrilendauzkate anaia eta lagunak eta hamar egunekoa auzorako epe luzea bada gure bertsolari gaztearentzat askozaz eta luzeago. Atera kontuak nolako ote hori Estanis eta bere lagunentzat. Denbora zerbaitek geldierazten duenaren inpresioa, guztia gaupean eta norbera umezurtz, basatien galderen aurrean defentsarik gabe eta oinarritzko eskubideek ere luxozkoak dirudite han barruan. Edozer sinatzeko prest egoera horretatik atera zaitzaten edonora, baina handik kanpora. Eta segurunik Juan Marik inoiz baino maiteago du Estanis, era berean preso guztienganako sentsibiltate berriz jantzia da iada gure txapeldun gaztea, agian bere bertsokararen faboretan. Ongarri bedi.

XALBARDIN

Gobernu espainolak baietza OTANeko arma kimiko berriei

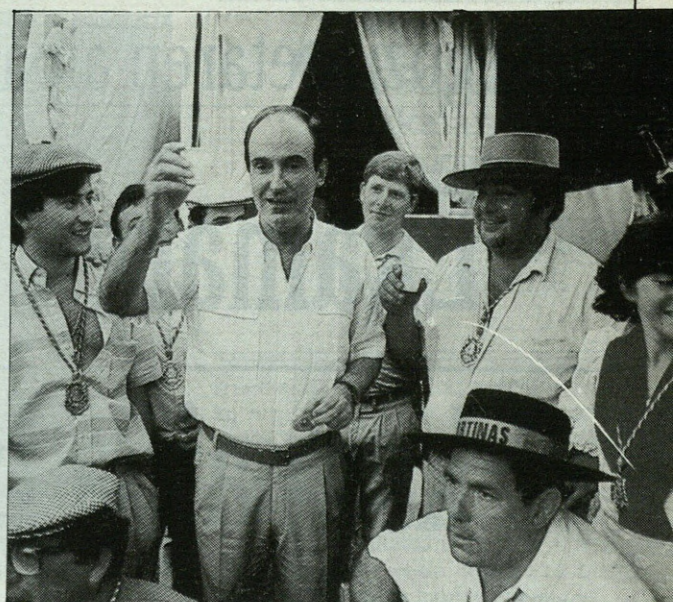
J OAN den astean erabakitzen zituen Mendebal Europako hitzarmen militarrek bere bilkura nagusietako bat, eta datozen urteei begira erabaki garrantzikorik hartu zen. Arma kimiko berriei ekitea erabaki zen, eta Narcis Serra ministrari espainolak baieztatu baldintzarik gabea eman zion proiektuari. Aldi berean, hasiak dira gobernuak iturriak beren beldurra agertzen Estatu Espainoaren OTANekiko integrazio militarra bali-tekeela hasieran pentsatutako termini beretan ezin lor-tua. Hauteskundeen aurretik Torrejoneko basea ezaba-tzeko erabakia plazaratuz nahiko da gauza orekatu.

John Bilbaori proposamenak egin zizkion CIA amerikarrak

G ASTEIZEN egin berri zaion omenaldian izan dugu eus-kaldunok John Bilbaoren aurpegia ezagutzeko aukera, lehendik bait zen ezaguna bere bibliografia lan zabalak, Aña-mendi argitaldaria plazaratua. 1947an itzuli zen Euskal He-rrira, pasaporte iparramerikarrarekin, eta 1960a arte hemen-dik ibili zen, urte horretan Madrilgo gobernuak kanpora bidali zuen arte. 1967an itzuliko zen berriz. Sarritan zabaldu dira gu-re artera datozen amerikarreganako susmoak, eta horiek ez ditu baieztatu, noski, John Bilbaok. Baina bai adierazi du CIAk proposatu ziola Euskal Herrian ikasle yankiak infiltratzea.

Gallartako internazionalista bat Nicaraguan kontrak hil

A MBROSIO Mogorron, 35 urtetako gallartarra, Nica-raguan seigarren urtez ari zen lanean, sendagile moduan. Managuatik 200 kilometrotara, San Andrés de Bocay aldera zihoala, haurrei poliometritisen aurkako txartoak jartzera, gue-rrilla kontrak egindako enbuskada batean hilik gertatu zen. Sei urteotan Nicaraguako aldaketen lekuko berezia izana zen, boluntario euskaldunen artean zaharrenetako bat zelarik.

Miquel Rocaren operazioa alde guztietako bultzadaz

I A Fragaren Coalición Popularri haina diru eman diote bankuek Miquel Roca i Junyent katalandarrak gidatzen duen Partido Reformistari. 1.200 milioi emanaz luzatzen dio bere konfidantza bankak, antzeko espazio politikoa bete nahi duen Adolfo Suarezek CDSri 200 milioi eman nahi izan ez diotelarik. Kataluniako Convergencia i Unió-ren eraginez, Madrilgo enpresagi-zon liberalekin lotuta, amerikarren laguntzarekin, sortu zen operazioa, jadanik Galizian fruitu onak eman ditue-na. Pujolen alderdiak gerra aurreko erregionalismo ka-talan kontserbadorearekin antza gero eta handiagoa hartzen du, eta Estatu Espainol mailako indar izateko sortua dela ekainaren 22an erakutsiko du, Andaluziako errejionalean bezala lejislatibo nagusietan. PNVrekin egon daitekeen tratua ez da zehazki ezagutzen, baina Rocaren plana aurrikusi du zenbaitek: PSOEek gehiengo absolutua lortzea eragotzi, eta 1988ra hauteskundeak aurreratzea lortu ondoren, mapa politiko ezberdin bate-kin.

Varon Cobos juezak jarraitzen du euskaldunak zigortzen

B ARDELLINO kasuaren ondoren esan bazen Varon Cobos eta Rodriguez Hermida juezak beren erakundeak kanpo-ratu dituela, oraindik ez da erabaki hori gauzatu, Chamorro fiskal aurrerazaleak agertutako beldurra egiaztatuz. Ezker-tiar fama duen fiskal honek, Vicente Chamorro, abisatua zuen oraindik ez dela finkoa bi juezak bidaltzeko erabakia, kanporatuek oraindik beste bi errekurso aukera dituztelako. Azkar ezagutu da egia: Oiartzunen detenitutako lau gazteei Lege Antiterrorista ezarri eta beren detentzio aldia luzatu dien jueza Varon Cobos izan da. Hamar egunetako kalbarioa lau gazte Oiartzuarrentzako jueza mafioso baten eskutik.

Negoziaketaren aipamena beti present dela

Ekainaren 22ari begira, kanpaina txanpa bizian

Euskadiko Ezkerrak razionalitatean ipiniko du bere kanpainaren ardatza.

Hauteskundeetarako esprinta heldurik, eztabaida sakonik gabe eta arazo guztien gainetik azalean paseaz ekiten diote partidu politikoek hogeiei egunetako txanpari. 1983ko hauteskundeak «cambio» delakoak polarizatu bazituen, alderdi politikoak oreka berri eta definitiboago baten bila doaz oraingoetan. Emozio zorrotzegirik ez zai-gu agintzen, salbu eta Euskadin...

Mezu argi eta eztabaida sutsuen falta nabarmen batekin ekin diote alderdi politikoek hauteskunde kanpainari, eta beldur izatekoa da Mexicoko mundialak itzaliko dituela areago horren suak. Mundu guztiak kalkulatzeko PSOEn garaipena, eta gehiengo absolutoa lortuko ote duenaren zalantzak etorkizunari begira bere garrantzia izango badu ere, ez dirudi inori loa kentzen dionik, ezta tabernetan armonia sortu ere.

Rocaren aldeko apostua sendotuz doa

«Zenitok» deitu ohi den espazioan biztu dira kalapitarik gogorrenak ziu-rrenik. Banka espainiarrak bere sosak nori eta nola banatzen dizkion jakin de-narekin ikusi da apostu bat egin duela: Adolfo Suarez eta Miquel Rocaren ar-tean hau hartu du bere kuttuntzat.

Baina diru kopuruek eskandaloa sor-tzen dute. PSOEn 1.800 milioi luzatzen

zaizkion bitartean, Roca eta Garrigues buru dituen Partido Reformistari mila milioi pasatxo eman zaizkie, ia Fraga Iribarneri haina. Bankak usaindu du, antza, hemendik pare bat urtetara nork hartu lezakeen sozialistak gainditzeko hainako indarra. Suarezek buruhauste gehiegi dakar, eta militar askoren ar-tean zaion gorrotoa ez da ttikiena. Pre-sidente ohiak berak era mingots batean eman du aditzera bankako nagusia, Ra-fael Termes, kontra duela.

Rocak aldiz dena aprobeztatzekoa du. Fragak ez bezala, historial demo-krazizale bat du, irudi moderno bat, ka-pital amerikarraren gestioan parte eder bat duen Garrigues familiarekin eta hauen inguruarekin tratu batera iritsi da, Katalunian nagusi den nazionalismo moderatua dauka atzetik —eta Conver-gencia i Unió-k hauteskundeotan ere erakutsiko du nola irabazten duen—, PNVrekin tratu egoki batera iristeko bi-dea errezagoa du eta hori diona Euskal Herriko arazoak kontrolatzeaz ari da...

PSOE etapa berri eta zailago baten aurrean

Roca operazioa ez da Fragari lekua kentzea bakarrik. Gehiago, eta nagusi-ki, PSOEn hautesleria zentrozalea ohosteko plana da, eta aldi berean Esta-tu Espainolean edozein proiektu armo-niko aurrera ateratzeko beti oztopo suertatzen diren nazionalismo katalan eta euskalduna kontrolatzeko itxarope-na ere bai. Galizia karamelu goxoa da Madrildik buru pittin batekin jokatu na-hi dutenentzako: Coalicion Galegak so-zialistei bidea itxi die, bertako kapitala neurri batean bereganatzea erdietsi du, eta berak igo direnarekin egin dute atzera nazionalistek.

Horiek horrela, Sozialistek erasoari ahalik eta sendoen eutsi nahi diote, ga-rairik oparoena bukatzen ari zaielako

Jose Maria Gurrutxaga, PSOEk senadorea. Sozialisten erresultatuak inkognita bat dira.

ziurtasunez. 1982ko emaitz harrigarri haiek berriro eman ezin zaizkienez, gutxiarik posizio on batzuk lortu nahi dira ekainaren 22an, jakinik horren bihar-monean hasten dela beste etapa berri bat: hauteskundeak aurreratzera behartuko dituen eta agintea kendu nahiko diotena.

Sozialistek segurutzek jo nahi badute, eta horretarako beren mezua erabat desideologizatu dute, PCE, PASOC eta Tamamesen jendeak antolatutako «Izquierda Unida»k ere ez du eslogan garraztik atera: «Nos van a oír» diote kar-telek. Alternatibarik ezean, eztabaida interesgarriak ez ote duten sortuko di-rudi.

Mila egunetako agintea eta arrazoiaren indarra

Antzeko zerbait gertatzen da Euskal Herrian ere, eta aukera bakoitzak bere espazioa ziurtatzeari aski baduela dirudi. PNVk efikazia eta aurrerapen irudia lantzen du, barne istiluak ahalik eta gozoen gainditzeko ahaleginetan. Nafarroan aski istilu ez bazuen, Gipuzkoarren eta ofizialisten artean mokoka segitzen dute, oraingoan EBBk Ardan-zaren irudia erabiltzea eskatzen duela-ko, giputzek beren hautagaiak agertu nahiago dituzten artean.

Santiago Carrillok Estatu mailarako salatu duenak errentarik erakarriko dio PNVri, barne arazoaren gainetik: futbol mundialek baldintzatuko dituzten hau-teskunde hauetan, komunikabideetan presentzia lortuko, eta pagatuko, duten alderdiek erreztasun guztiak izango di-tuzte.

Euskadiko Ezkerrak ere azken urteotan bere etiketa bihurtu duenaren ingur-uan sortu du eslogana, «Arrazoiaren indarra», «La fuerza de la razón». Biz-

“Negoziaketak aktualitate izaten segitzen du, baina hasiera batean erretako itxaropenak zerbaitetan mamitzen diren ikusteke dago.

kaia eta Gipuzkoan diputatu bana lor-tzearen bila abiatzen dira, eta bere gi-darien hitzetan PNV eta PSOERI kendu nahi lizkiekete botoak nagusiki.

Madrilgo Parlamentuan Bandresek egindako lana eta Gasteizkoan eginda-ko oposizioa jarriko dituzte mahai-ko EEkoek, beren kanpaina mitinetan bai-no gehiago publizitatean zentratuz.

HB boto utilaren bila

Herri Batasunak ere aspaldiko partez mezu lasai eta optimista eskaini nahi du, nolabait PNVren esloganarekin pa-rekatzen den «Euskadi Aurrera»rekin. Negoziaketaren inguruan sortutako perspektibek bere indarraren irudi be-rritu bat eman dute, eta hori nahiko lu-ke HBk profiritatu boto berriak erakar-tzeko.

Nafarroan «boto util» delakoa HBra hurbiltzeaz dauden espektatibak aipa-tzen ziren orriotan joan den asteen, eta fenomeno berria litzateke hori talde ho-

“PSOEK, Bizkaian lortu dezakeen garaipenari begira antolatu du kanpaina osoa.

rentzako. Besterik da, ordea, gainera-ko hiru probintzietan boto gehiago bil-tzeko buruhaustea. Udaletan ez beste instituzio guztietan parte ez hartuz, bo-rroka frontala egin zaio Konstituzioa-ren eta Estatutoaren markoari, eta ña-ki Esnaolaren hitzetan, markoa aldatze-ko posibilitate erreala ikustaraziz biztu nahi da itxaropena hautatzaileengan.

Herriz herri bilkuretan eta mitinetan saiaturko dira negoziaketei buruzko zu-rumurrak eta berriek azken hilabeteo-tan emandako protagonismoari zukua ateratzen. Ekainaren 23ak erakutsiko du lau urtez eramandako politikak hau-teslerian nola gorpuztu den.

Hemengo sozialisten indarra da inkognita

Negoziaketak aktualitate izaten segi-tzen du, baina hasiera batean erretako itxaropenak zerbaitetan mamitzen di-ren ikusteke dago. Madrid aldetik dato-zen berriek diotenez, hango prentsaren zirkuluetan operazio elektoralizat ikus-ten dira PNV eta HBk Bergaran eta Du-rangon darabiltzaten solasaldiak.

PSOEK hori baieztatuz jokatzeko du, eta Euskal Herrian Estatu Espainolean ez bezalako bizitasunez jokatzeko ote duen dirudi. Bizkaian batik bat. García Danborenea eta bere ekipoak Bizkaian nagusitzeko duten posibilitatea azpima-rratzen dute aldi orotan, eta kanpaina horko erresultatuei begira antolatu du-te.

Baina aipatzen dugun panorama la-sai hori Euskal Herrian egun batetik bestera aldatu ohi da, ordu gutxiren bu-ruan. Negoziakeeta kontuak hauteskun-de garaiko ahoberokeriak direla azpi-marratuz bezala-edo, poliziak ere joan den asteburuan azkenaldiko joaldirik gogorrena egin zuen, errefuxiatuen alde-ko manifestazioa bukatua zenean se-kulako egurra partituz.

Horrek pentsaerazten zion Donostia-ko bulebarretik korrika ihes egin behar izan zuen hainbati negoziaketen afera ere estilo berean konpondu nahiko ote duten. Hogeia egun falta dira hauteskun-detarako. Ez dira asko, baina hogeia di-ra.

ñaki ZUBIONDO

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

**servicio
de
publicaciones**

**argitalpen
zerbitzua**

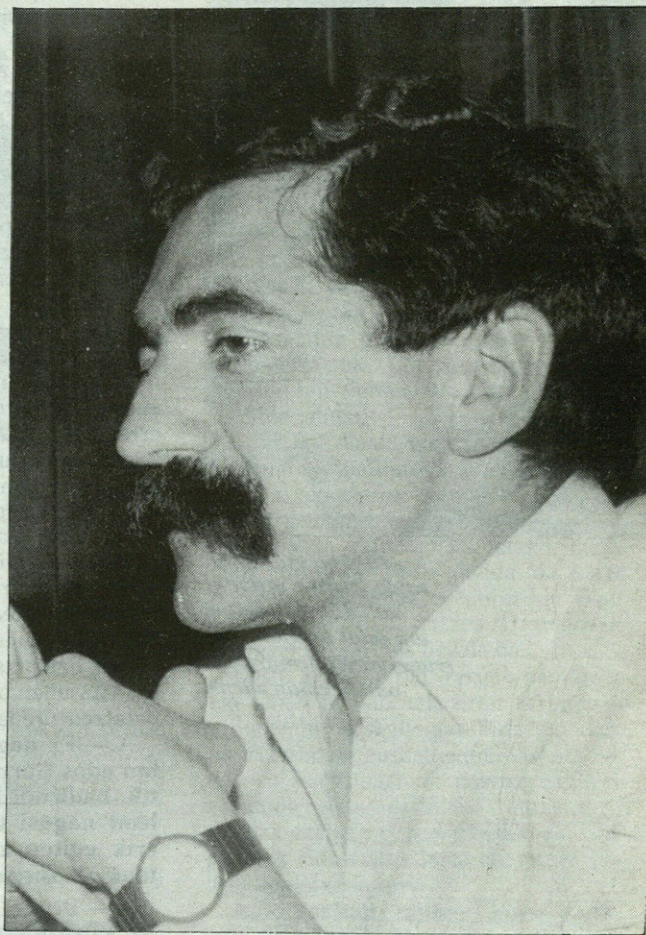

De venta en librerías
Liburudendatan salgai

Xabin Olaizola, Errenteriako alkate-ohia

«Gurrutxagak
hondatu ditu

Oreretan egindako
aurrerapenak»

Xabin Olaizolaren uztez, Gipuzkoan ia egiturarik ez zeukan PSOEk Oreretako udala plataforma bezala hartu du.

Bere gaztetasunean prestijio bat lortu zuen bere herrian Xabin Olaizolak. Lau urtez Errenteriako alkate izana, Herri Batasunako partaide, bere agintealdiaz gogor mintzatu da Jose Maria Gurrutxaga, senadoregai sozialista. PSOEgatik izan ez balitz Errenteria hondamendira zihoala, horra sozialista gizpukoarren kanpaina honetako leit-motiv entzunenetako bat. Berarekin udalkide izan zituen HBko beste hiru lagunekin hartu gaitu etxean Xabin Olaizolak.

ARGIA.— Gurrutxaga alkateak dioenez, zuek zorrez josia eta banakarrotan utzi zenuten Orereta-Errenteriako udala.

Xabin Olaizola.— PSOEk bere kanpainan sarritan erabiltzen duen argudioa da, eta hori bere inkapazitatearen fruitua da: ezin bait ditu orduko udalaren erresultatuak hobetu, ez bakarrik inbertsio eta gastu mailan baizik eta ezta gestio eta errepresentatibitate mailan ere.

A.— Baina zuek zorrak utzi omen dituzue. Eta Gipuzkoako Diputazioan ere horretaz mintzatu ziren

orain urte batzuk.

A.— Bueno, guri ere aurreko gestorak 28 milioitako zorra utzi zigun, eta hori estaltzeko presupostu berezi bat egin behar izan genuen. Pentsa ezazu garai hartan udalaren presupostu arrunta 150 milioitakoa zela.

Baina prolema ez da zorra, hori esplikatzen oso erreza bait da. Prolema da Oreretako udalean Ezker Abertzalea nagusi izan den garai baten irudi katas-trofista eman nahi dela. Nagusitasun hori formala bakarrik zen: HBk 6 kontzejal bakarrik zituen, PSOEk haina. Beste bost PNVkoak ziren, bi EEkoak,

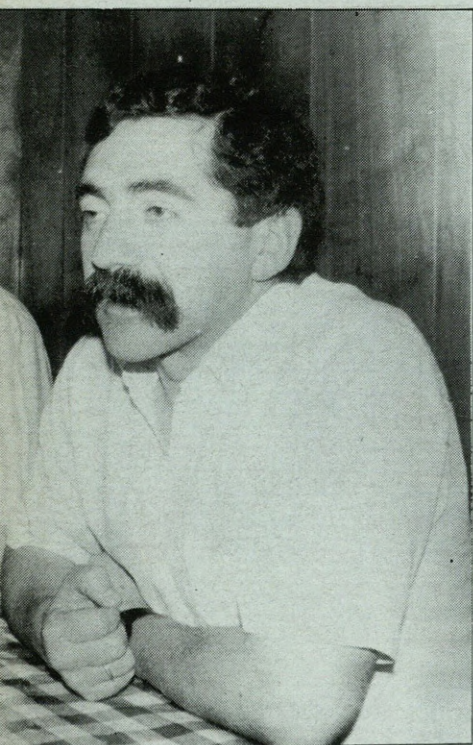
eta PC eta ESElko bana. Minorian geunden; HBk ezin zuen, bada, nahi zuena egin Oreretan.

A.— Gaur egunetik ikusita, nola aztertzen dituzue udalean egindako lau urteak?

A.— Oso egoera larrian aurkitu genuen Orereta 1979an. Herri erabat hondatua zen. Ia 50.000 biztanlerekin, erdia kanpotarrak, hamabi auzo ditu, espekulazioaren erdian sortutako auzoak. Frankismoaren babesean erai-kiak, zerbitzu miniorik ez zuten: ez urik, ez jardirik, ez bide itxurazkorik, ez ezer.

Ordurako lan handi bat ari ziren egi-ten Hirigintza koordinakundetik, eta azterketa eta dokumentazio pila bat ze- goen, kaos urbanistikoa konpondu be- harraz zegoen kontzientiazioarekin batera. Udaletik arazoei sustraitik hel- tzeke azpiegitura bat bazegoen, beraz.

Mundu guztiak zeukan argi udaleta-

«1983ko martxoan talde guztiek erabaki zuten presupostua, eta udal berriak, Gurrutxagaren firmarekin, ontzat eman zuen».

ko presupostuak oso txikiak zirela. Udalak kapitalismoaren barruko erakundeak dira, eta gure erabakia izan zen batetik horietan ahalik eta kontraesanik gehien sortzea, eta bestetik langileen zerbitzurako ahalik eta gestiorik onena egitea.

Hasteko, pertsonal egiturarik ez zen, eta hortik zerbitzu enpresa bat antolatu zen. Eta barne egituratzearekin batera, Oreretak bizi zuen kaosari aurre nola egin erabakitze bidean jarri ginen: lehen plenoan ipini ziren horretarako klabe politikoak.

A.— Ze nolako klabe politikoak?

A.— Udal politikan auzo elkarteek nolako partizipazio maila eduki behar zuten, hori zen arazoa. Eta lau puntu planteiatu ziren, gero plenoan onartu zirenak: auzo elkarteek ordezkartza politikoa izanzen zutela udalean antolatuko ziren batzorde guztietan; bigarrenik, udalak partizipazioa garantizatuko zuela —batzordeak arratsaldean egitea, erreztasunak...—; hiru, plenoetan oso kontutuan hartuko zirela horko erabakiak; eta azkenik, udalean ordezkartza zuten edozein partiduk, minoritarioena izanda ere, batzorde guztietan izango zuela ordezkartza eskubidea.

Hori da Oreretako udaleko eredu herrikoia. Alkatearen kalitate botoa ere adierazi genuen ez zela erabiliko, printzipioz behintzat, ez baldin baziren Herri Batasunaren oinarritzko gauzak kontsideratzen zirenak auzitan.

A.— Ez dago deskribapen horretan ados Gurrutxaga. Haren hitzetatik, badirudi Errenterian zuek udalean nagusi zineten garaian bakarrik egiten zirela komando armatuak eta zorrak.

A.— Begira, Orereta zen desastrearen aurrean —eta sisteman oso gustora bizi den jendeak esana zuen ordurako «Rentería es un ejemplo de lo que nunca se debería hacer»— ikusi genuen asko mugitu beharra geneukala, populazioaren bizimaila minimo batzuetaraino jasotzeko: Diputazioa, orduan sortzen ari zen Eusko Jaurlaritza, Madrilgo ministroaritzak...

Baina beste bide bat ere bazen, garai hartan primizia bat zena: «Vía de ejecución subsidiaria» deritzana. Beraun, Galtzaraborda, Pontika eta holako auzoetan egindako astakerien erantzunkizuna zuten promotoreei kendu zitzaizen dirua, plan partzialetan zeuden

ekipamendu minimoak egin gabe utzi zituztelako. Milioi asko atera zitzaizkien promotoreei, eta ekipamendu minimoak bete ondoren orduan bai udala prest zegoen auzoak bere gain hartzeko. Alabergaren kasuan 120 milioi eskuratu ziren.

Beste kontzejal ohi bat.— Iruditzen zait arazoa zati batean bakarrik desarrolatu dela. Oreretako herriak zerga pila bat ordaintzen du, eta horiek berriaz eskuratu behar dira nolabait. Ni solidario bait naiz beste herriei, baina ez zerga horiek guardia zibiletan bueltatu diezazkizaten.

Beraz, garbi eduki behar duzu etsaia zein den, zure eskutatik zer lapurtzen dizun, eta gero bankuak engainatzeko trebetasuna izan. Udala zorretan badago bankuak engainatzeko gauza izan, delako bait da. Zuk bankuari kendu diezaiokenez bakarra kredituak dira, gero bueltatu behar dituznak, eta horiek lortzen ere zure trebetasuna erakutsi behar duzu. Dirua badago, gertatzen dena da eraman egiten digutela, eta zuk ahal duzun bezala lortu behar duzula. Hori da ideiak argi dituen udalgizon baten berezitasuna, Ezker Abertzaleko batena alegia.

A.— Baina gauzak alderantziz ere planteiatu daitezke: lau urtetan gauza pila bat egin, herriaren aurrean primeran geratu eta ondorengoa izorra dadila.

A.— Begira, presupostua gastu arrunten eta pertsonalak jaten zituzten. Inbertsioetara jo beharra zegoen, beraz. Gainera bere zerga eskema aldatzeko posibilitaterik ez dute udalek, autonomia munizipalaz asko hitzegin den arren. Muga horien aurrean, urtero inbertsio planak eginaz joan ginen.

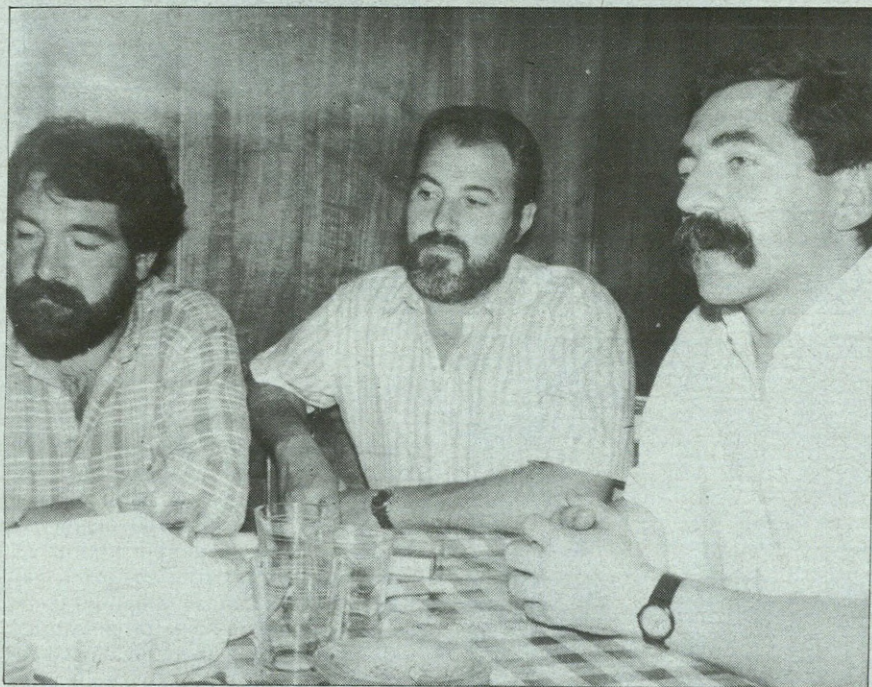
Baina argi eta garbi esan dezagun: inbertsio planak, asko eztabaidatu ondoren, unanimitatez bozkatu zirela, beti eta guztiek. Gure eritziak aurrera ateratzen baziren, minorian egon arren, gure lan ahalmenagatik zen. Zer gertatzen da azkenean? Lau urteren buruan 1.100 milioi pezetatako inbertsio publikoak izan direla: parkeak, jardinak, eskolak eta beste egin ziren. Hortik aparte, orduan jestionatu genuen espezialitate-anbulatorioa, laster zabaltzekotan dena, bi urtetako paralizazioaren ondoren martxan dagoen polikiroldegia. Guzti horren buruan, Oreretako herri-tarren bizimaila igo ahal izan da.

Horretarako kreditutan sartu behar izan dugu, noski, baina bizitzako alor guztietan pasatzen da hori. Zuk gaur eskuera eduki nahi duzun ondasun bat juxtu, gaurtik aurrera edukitzeagatik, ondorengo urteetan ordainduz joan beharko duzu.

A.— Kreditu handiegitan sartu eta atzekoak ordaindu ezin dituenean, bankarrota iristen da. Hortik lihoa ke zuek egindako hondamendia.

“Sei kontzejal izanik, Hirigintza Koordinakundea eta HB inguruko jende guztia atzean genituen, eta kapaz ginen gure dinamika nagusi erazteko”

“Euskaltegitik hasi eta herriaren partizipaziotik paseaz bandera espainoleraino, egindako aurrerapen guztiak ezabatu ditu PSOEk”

PSOEk udaleko gestio mailan paralizazioa ekarri duela dio Xabin Olaizolak, eta urteotan auzoetako ekipamenduak oso urriak izan direla.

A.— Gezur hutsa da hori. Udalek %25 baterainoko zorretan sartzeko ahalmena dute, eta guk sekula ez genuen gaintitu %18a. Auditoria egin zen eta 83ko martxoan Oreretako udalak %14,38tan zeukan bere zama finantziaria ipinia. Datuak hor daude, eta aipatu auditoriak argitu zuen biztanleko urtean 17.397 pezeta gastatzen zela, Estatu Espainol mailan gastu hori 18.182 pezetataraino iristen zen bitartean.

Baina Gurrutxagak egozten diguna urrutirago doa: pentsa liteke gure lanaren ondorioz Oreretako biztanleek ondorio kaltegarriak nozitu dituztela. Eta hori ere ez da egia. Zergetan biztanleko hemen ordaintzen zena 4.835 pezeta zen, Estatuko media 10.216 zen bitartean.

PSOEk Oreretakoaren kontura sartu nahi duen gezurrik handiena, hala ere, zera da: egin ziren inbertsio eta plan guzti horiek guztien botoekin egin zirela ezkututzen du. Gu, sei kontzejal bakarrik izaki, inguruan Hirigintza Koordinakundea, HBren inguruan mugitzen zen jende guztia eta abar beti atzean genituelako, kapaz ginen beste 21 kontzejalen artean gure dinamika nagusi

erazteko. Kaleko mugimendua zegoen atzean, noski.

A.— Gurrutxagak zuen agintaldia epaitu du. Eman iezaguzue orain zuen eritzia berak hiru urteotan egin duenaz.

A.— Hasteko, guk prestatutako presupostuak onartu zituen.

A.— Ez da hori berak esaten duena.

A.— Nahi diren agiri guztiak daude hori frogatzeko. 83ko martxoan 837 milioitako presupostua onartu zen, inbertsiotarako 110 milioi erabakiz, eta 211 milioitako kreditu habilitazio bat. Talde guztiek onartu zuten presupostua, inoren erreklamazio bakar bat gabe. Eta udal berriak, Gurrutxagaren firmarekin, ontzat eman zuen presupostua. Nondik ateratzen da guk Orereta hondamendira generamala?

Hor afera beste bat da: hemen botere herrikoi bat zegoen. Esaten badizut poliziaren komandanteak deitzen zigula, nola edo hala manifestazioen inguruan-eta gurekin tratatu batera iritsi nahian... Gero Bilbon teniente koronel izan zen Paulino famatuak horretaz zerbait esango luke.

A.— Baina urteak pasa dira geroztik, eta Errenteriak itxura ezberdina eskaintzen du. Nola epaitzen du-zue Gurrutxagaren lana?

A.— Gurrutxagak oso gutxi egin du, ezer ez esateagatik. Aurretik martxan jarritako gauzak paralizatuta eduki ditut, polikiroldegia adibidez: 83rako azpiegitura prest zegoen, eta bi urtez geldirik eduki du. Zergatik? Gauzak aurrera ateratzeko jende deziditurik ez dutelako. Udaleko gestio mailan ere paralizazio bat ekarri du. Auzoetako ekipamenduak ere oso urriak izan dira urteotan.

Baina behar bada inportanteena zera da: jendearen partizipazio guztia moztu du. Eta ez gara gu hori diotenak: oraintsu plazaratua dute egunkarietan hori bera salatuz gutun bat Oreretako 13 auzo elkartek. Eta aurreko korporazioaren funtzionaketara bihurtzea eskatu diote udalari.

Hori bai, beste guztiak kritikatu eta lau guardaespaldasekin udala hartu. Poliziaren okupazioa izugarria da, eta administrazioa ere harrapatzen du, polizia egun osoan gainean dagoelako, bijilatzen. Horrekin lortu duena da parte hartzeko posibilitatea urrutiratzea. Gaur egun udaletxean sartzea Haziendako delegazioan sartzea bezala da.

Beste aldaketa bat: zergak handitzea eta lehen udalarenak ziren zerbitzuak pribatizatu, euskaltegiarekin egin duena. Hitz bitan, euskaltegitik hasi eta herriaren partizipaziotik paseaz bandera espainoleraino, egindako aurrerapen guztiak ezabatu dituzte PSOEkoek. Guk poliziak alde egitea lortu eta hauek polizia udaletxean sartu.

A.— Zerbait egingo zuen onik, edo aurrerapenen bat ekarriko zuen.

A.— Gipuzkoan ia egiturarik ez zeukan PSOEk Oreretako udala plataforma bezala hartu du. Eta horretarako asko baliatu dira etorkinez, abertzaletasuna beren kontra balihoa bezala. Gu beti integrazioaren alde ahalegindu gara, baina PSOEtik borroka horren alde saiatu dira, euskararekin bezala gauza guztiekin.

Langabeziarekin ere asko jokatu dute. Udalaren inguruan nolanahi ere beti lanpostu asko mugitzen dira, eta abertzale usaina duen jende asko baztertu da. Hori eta lanpostuak UGTn afiliatzearen truke banatzea eskualde honetan duela urte batzuetatik honuntza ezaguna bazen, galde ezazu orain horretaz kalean, kontatuko dizute.

Iñaki ZUBIONDO

Nicolas Régaud, «L'Afrique et l'Asie modernes».

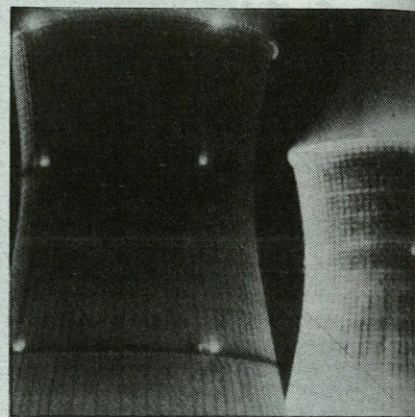
Indonesiak Txina-hegoaldeko itsasoan VII. flota egon dadin eta amerikarren baseak Filipinetan egon daitezen onesten baldin badi, pentsatuz eta horrekin Estatu Batuek eskualdearen sekuritatea gordetzen laguntzen dutela, zera ere egia da, mehatxuen nondik-norakoaz nahiko balarapen desberdinak egiten dituztela. Eskualdean sobietarrek duten presentzia da noski bien arteko lokarri militarrek estutzea eragin duena, baina indonesiar jurnalista batek ongi esan duenez, «Estatu Batuek Asiako sekuritatea berak eta sobietarren arteko enfrontamenduaren kontestuan ikusten dute beti, guk aldiz, lekuan lekuko eta eskualde hainbat problemarekin topatzen gara, halako koadro sinple batetan sartzen ez direnak».

Vietnamdarrengandik edota Txinatik letorkeen mehatxuari buruz dibortzioa nabarmena da. Kampuchea-ko arazoa, ezer baino gehiago, Vietnam eta Txinaren arteko afer bat dela kontsideratuz, eta berarentzako mehatxua bati-pat bigarren horrengandik etor litekeela, Indonesiaren ustez Vietnamek, Asia-hegoekialdeko bake koexistenziazko sistema batetan, Txinaren oldarraren aurrean tapoiarena egin lezake. Sentidu horretan Indonesiak Txinako Errepublikari Herrikoien jarrera intransigentea gaitzesten du, halaber Vietnam gainean egiten duen presioa, azken hau Sobietar Batasunaren besoetan erori dadin beste efektorik ez duena. Indonesiak desiratuko luke Estatu Batuek, Txinari jokua segitu beharrean, presioa egin lezaioiten, bere jarrekar malgutu ditzan.

Indonesiak uste duenez, txino eta amerikarren hurbiltzeak, eskualdeko herrientzako kaltegarria da, eta Kampuchea-ko arazoaren soluzioa atzeratzen du. Washington-ek Asiako ipar-ekialdeari eman dion lehentasunak Pekini eskuak libre uzten dizkio, hego-ekialdeko aferak eraman ditzan, aldiz neo-zelandar eta australiar sozioek bertako gertakizunetan eragiteko duten pisua oso eskasa da...

SESBek aurrera bere nuklearrezko programa

«Txernobil-eko istripua era konstruktibo batez ikusi behar dela» esanez, Alexei Makukhin, Sobietar Batasuneko Elektra Indarraren Desarrollorako ministro-ordeak «bake-helburuzko nuklearrezko programarekin» aurrera segituko dutela jakinarazi dute. «Txernobil-en gertatutakoa —baieztatu du— estadistikoki praktikamente berriz gerta ez litekeen akats-kate baten ondorioa izan zen». Eta gainera, «ez dezakegu nuklearra ukatu, herriaren prograsorako ezinbesteko bait da».

Guatemalako bileratik, ekainaren 6era

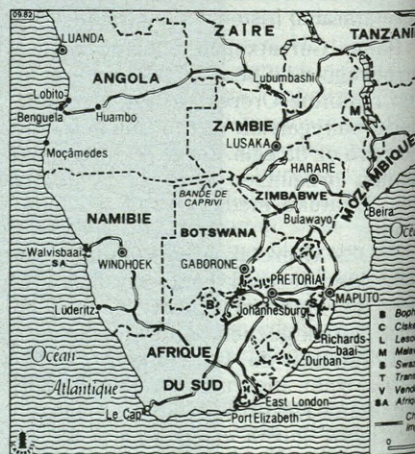

Guatemalako Esquipulas-en bildutako Ertamerikako presidentek ez dira, igandean amaítutako bileraren ondorioz, hala moduzko akordioetara iritsi. Ertamerikako parlamentua sortu nahi

zuketena, Contadora taldearen bake-negoziaketak aztertu, eta ekonomi hartu-emanak bizitu zerbait. Bigarren puntu dateke konplikaziorik handienak sortera zi litzakeena, eta horri buruz datorren ekainaren 6aren zai uzten gaituzte, egun horretan sina bait lezake, ala ez, Contadora-koek proposaturiko eskualderako bake-akordioa. Jakina denez Nicaragua ez beste guztiak prest leudeke akordio horren sinatzeko; eta atzean, Ertamerika mailako bileren norainokoa gogoratuz bezala, Estatu Batuen mehatxua areagotzen da azken egunetan, Managua-koek sinatu nahiz ez sinatu interbenituko dutela hots egiten bait dute.

Londres eta Washington, Pretoria-rekin

Bretainia Handia eta Estatu Batuak dira Nazio Batuen Erakunde nonbait-ez-oso-eragilearen Sekuritate Kontseiluaren barruan Hegoafrikako erregimenari ekonomi-zigorak ezar dakizkion oztopatu dutenak. Bozketa honela izan da: kontrako bi, horienak, abstentzio bat, Frantziarena, eta hamabi aldeko. Senegal-eko Abdu Diuf-ek bokokatu zuen bilera urgente hori, Hegoafrikak egun pare bat lehenago Zambia, Zimbabwe eta Botswana-ko lurretan burutu zituen erasoan aurrean. Estatu Batuek erdi-kontrolaturiko mass-media gehienek ukapen horri bezainbesteko garrantzia eman diote Washington-ek dekretatu hegoafrikatar militar baten espultsioari, gure ustez ezer gutxirako balio izango ez duena.

Urre berdea ala urre beltza

Congo-k badu momentuz aski petroliorik, baina gerora begira, baso-zuhaitzetatik produzitu litekeenaz, industria errentagarri bat muntatu ez ote liteke?

CONGO-ko basoak 20 milioi hektarea inguru estaltzen ditu, hau da, Estatuko lurraldeetako %60a. Orain artean, horrek eskaintzen dituen erreserbak, kostaldean, hegoaldean eta egurraren karreiatzea permititzen duten ibaien bazterretan bakarrik esplotatu dira. Okumé, limba, sipo eta sapeli dira gehien erabiltzeko zuhaitzak. Produktzioaren %70a kanpoko sektore pribatuaren eskuetan dago. Estatuak %10a besterik ez du; gainerantzekoa bertako kapital pribatuak kontrolatzen du.

Zuhaitzi horien esplotazioa 1930garrenetan hasi zen, eta bere balioak, 1975. urtera bitartean, Congo-ko esportazioen %60a suposatzen zuen. Gero, produktzioa izugarri jeitsi zen, eta beste alde batetik petrolioak geroz eta garrantzi gehiago hartu zuen: honek gaurregun —lehenengo urtean— balio osoaren %89,6a ematen zuen, basoak berriz %4,7a.

Petrolio dextente produzitzen du Congo-k, Afrika beltzeko boskarren produktorea izango bait da, Nigeria, Angola, Camerun eta Gabon-en ondotik: 5 milioi tonelada bruto produzitzen ditu, eta 1987rako gehiago produzitu ahalko dutela espero dute; halaz ere, Brazzaville-ko buruzagiek badakite bertako putzuak ez direla hondorik gabekoak, halaber petrolioaren gora-beheretan nahiko ustekabekoak izaten direla. Horregatik nahi dute Pointe-Noire-n zelulosa lantegi bat eraiki. 1978an hasi ziren proiektua bilakatzen, baina horrelako enpresa batek preparazio luze bat behar izaten du, eta kongotarrek zuhurtasunez jokatzeko dute.

Pasta tonelada bat fabrikatzeko lau-bost tonelada egur beharko dira. U.A.I.C., Congoko Basolangintza Industrialerako Elkartea erabaki du azkar hazten diren zuhaitzak aldatzea; eta nonbait 20.000 hektareatan eukaliptusak aldatu dituzte dagoeneko; halarik ere, doblea, hau da, 40.000 hektarea beharko omen lirateke urteko 300.000 tonelada pastako produktio bat zihur-tu ahal izateko.

Zer-nolako lantegia ezarriko duten, ohizko prozedura kimiko erabiliko duena ala berriagoko prozedura «kimiko-termiko-mekaniko» deiturikakoa erabiliko duena, ez dakite oraindik. 700 milioi dolarretako kostoa izango omen du proiektua, 250 milioitako kapitala, zeinaren hiruren bat Estatuak jarri beharko lukeen teorian. Atzerriko parte-hartzaileek bertako egurraren kalitatea konprobatu dezaten, itsasuntzi batzu irten omen dira, eukaliptusez kargatuak.

Bi milioitako populazioa duen Congo-n Pointe-Noire-ko lantegia «petrolio-ondoko» ekonomiaren oinarririk sendoenetakoa izan daiteke.

Congo-ko iraultzak gerorako sosak basoetan bilatzen ditu.

Genozidioa

“**G** enozidio” hitza Rafael Lemkin kriminologoak sortu zuen, 1944ean, Hitler-ek okupatutako Europako herriei buruz zeuzkan deusezte planak

(germanizatzeko-planak) izendatzeko.

«Genozidio hitzaz —zioen

Lemkin-ek— nazio baten edo etnia baten ezerezte esan nahi dugu...

Normalenik, genozidioak ez du nazio baten berehalako suntsiketa ekartzen: ekingiza desberdinak koordinatzen dituen plan bat da, nazio talde baten oinarriak desagertzeko asmotan egina. Horrelako plan baten helburua nazio taldearen instituzio politiko eta sozialen desintegrazioa da, kulturaren eta hizkuntzaren, nazio sentimenduaren eta erlijioaren, taldearen ekonomi bizitzaren desagertaraztea...

Gerra ezker, kontzeptua txit ibilia da, batzuren eta besteren eza-painetan. Nazio Batuen Erakundearen definizioarekin gelditzen bagina: «Genozidioa giza talde osoen bizitzeko eskubidearen ukapena da, homizidioa pertsonaren bizitzeko eskubidearen ukapena den legez; ukapen horrek galera handiak dakartzio humanidadeari, zeina talde horien kulturazko edo bestelako erakarpenez pribatua gertatzen bait da...» (ONU, 1946, abenduak 11). Genozidioa salatzen gaitza da. Izan ere, kriminala Estatua izaten denez, eta bestalde Estatuak koexistitu behar dutenez, ez dute onartzen. eta ez dute onartu arazten, halako krimenaren errua. Armeniako kasuari buruz. Frantziako Turkiako enbaxadoreak esaten zuen arestian: «Ez zen genozidiorik izan, inzidenteak gertatu ziren». Historiari ez zaio komeni genozidioak gogora daitezen.

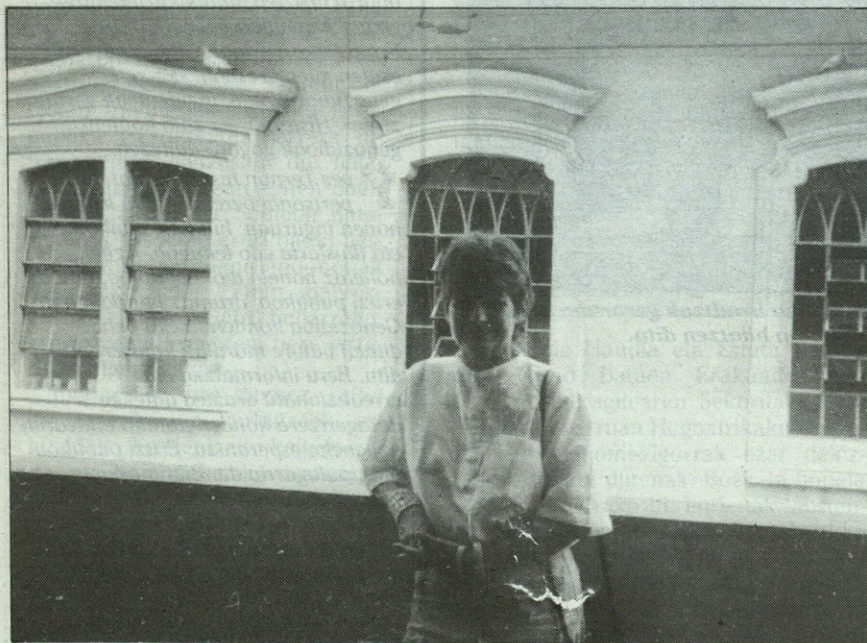
Yves Ternon historialariak hiru pertsonai bereizten ditu krimen honen inguruan: hiltzailea, biktimia eta ikuslaria edo lekukoa. Azken honetaz honela dio: «Lekukoa, hau da eritzi publikoa, dramaz kanpokoa da. Genozidioa kondenatzeko behar dituen balore moralak kontserbatu ditu. Bera informatzea eta erreakzionatu araztea denezko desagertzera kondenatutako taldearen azkeneko esperantza. Eritzi publikoa manipularria da. Biktimaren oihuak eta asasinoaren justifikapenak jasotzen ditu. Genozidioaren aurrean bere erantzunaren intentsitate, hau da, efekto-genozidioa, mass-mediak kontrolatzen dute. Hauek isilarazi eta salta arazi dezakete, urrundu eta hurbildu, handitu eta txikitu. Dosifikatzen da: desinformazioa edo isiltasuna gertakizunak joku politikoa galeratzen badu, aktualizazioa horrekin arerioa deskreditatu badaiteke...»

P. SASTRE

Brasilgo indiar emakumeari buruz ihardun izan du

Carmen Junqueira antropologarekin solasaldian

Carmen Junqueira aski emakume ezaguna dugu antropologiaren munduan. Beste hainbat gauzaren artean, batik bat Brasilgo indiar emakumeari buruzko ikerketan isuri ditu bere kemen gehienak. Herrialde hartatik bertatik, geure kolaboratzailea den Arantxa Legartetxek elkarrizketa adierazgarri baina labur bat egin dio, ikerketa horietatik atera daitezkeen zenbait konklusio azalduz.

Carmen Junqueira antropologoak emakumea birraurkitu omen du, indiar emakumeari buruzko ikerketak eginez.

ARGIA.— Indiar emakumeak, guk baino hobeto betetzen al ditu bere gogo eta nahiak? Zoriontsuagoa al da?

CARMEN JUNQUEIRA.— Nik esango nuke bere bizimodua gurea baino lasaiagoa dela. Hasteko, dena dela, indiar emakumeari buruz hitz egiten dugu-

nean, jakin beharrean gaude ez dela berdin, gure gizarte inguruan bizi dena eta basoan bizi dena. Bigarrenago honi buruz hitz egingo dugu, zeren lehenengoak zapalkuntza handia jasaten du (gosea, gaixotasunak e.a.) eta nahiko lana du bizimodua bilatzen. Basoan bizi den emakumeak giro baikorra du bere inguruan eta seme-alaben gain duen ardura ez du berak bakarrik bizitzen, gizarteak laguntzen dio ardura honetan, gehienetan amaren ahizpak ere ama bezala onartuak dira, ume bakoitzak beti jakinaz, noski, zein den bere ama. Umeak guraso asko dituzte era honetara eta beste aldetik, amaren ardura larri eta askotan kezkarria haurren egoerari buruz, ia agertzen ez den gauza da.

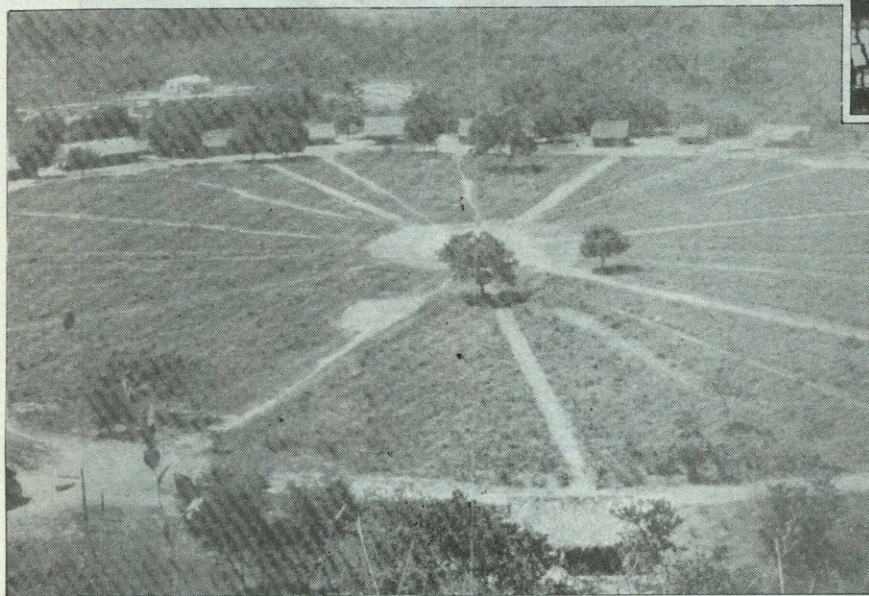
Gizarte honetan ez dugu aurkitzen zenbait gairi buruzko berdintasunik emakume eta gizonen artean, baina gizonkeria gutxiago dago gure gizartean baino.

A.— Zein da indiaar emakumearentzat balorerik handiena?

C.— Alde batetik, gehien betetzen duen eginkizuna seme-alabak eduki-tzea da, eja horixe da gizarteak berak eskatzen dion lehenengo eginkizun eta ardura. Azken batean, haurraren bizia eta garapena, berari dagokion ardura da, lehenengo hiru urteetan batez ere.

Haurra hiltzen baldin bada bera da erruduna. Nahiz eta umeak amarengandik oso azkar askatu (bizpahiru urtetik aurrera), amaren pozik handienetakoa zera da: seme-alaba guztiek bizirik irautea.

“Indiar emakumeak, berak nahi duenean ekartzen du haurra, inoiz ez ustegabeen, eta jaiotzen den haurra asko desaiatzten den haurra da”

Beste egoera pozgarria, maitatua izatea da. Oso polita da, senar-emazteak, maitaleak eta maiteminduak maite giroan ikustea.

A.— Indiar emakumeak, berak maite duen gizona bereganatzeko aukerarik ba al du?

C.— Egoera mugatu batean aurkitzen bada, berak maite duen gizona aukeratzearren, seme-alabak hartuta beste gizarte batera ihes egiten du, senarra utzirik, bere gogo eta nahiak betetzearen. Muga guztiak puzkatzen ditu. Gizona gehiago lotzen da gizarteak di-tuen arauetara, emakumea askatuagoa da.

A.— Ezkontzerakoan, berak aukeratzeko al du senarra?

C.— Batzutan, gizarteak edo gurasoak aukeratutakoa izan daiteke, baina askatasun handia du uzteko eta bantatzeko (gizonak ere bai).

A.— Emakumeek, umeak egitea beharrezko ardura bat bezala bizi al dute, edota ondorio biologiko bat bezala?

C.— Berak nahi duten gauza bat bezala. Seme-alabak eduki nahi dituzte.

A.— Aukeratu al dezakete nahi duten ala ez?

C.— Bai, eta ez badute nahi, haurra galdu egiten dute, ernal-eragozleak hartzen dituzte (belarrak). Ikusi beharra dago, indiar gizarte bakoitzean nola bi-

deratzen diren jokaera hauek. Batzuek ume askoren beharra ikusten dute (Cinta Larga-koak) ehiztariak direlarik asko hiltzen direlako e.a. eta beste batzuk, asko jota bi edo hiru nahi izaten dituzte. Gizarte bakoitzaren egoeraren arauetan egokitzen den jokaera da.

A.— Eta, nola lortzen dute jaio-neurri hori?

C.— Belarrekin, harreman sexualerako arau berezi batzuekin, eta azken batean, haurra galduz. Adibide batzuk: alargunak urtebete barruan ezin du maitasunik egin; ezkongabea haurdun geratzen bada haurra galdu behar du haur horrek oraindik beretaz arduratuko den aitarik ez daukalako, e.a.

Esan nahi baita, inoiz ez dela seme bat ustegabe jaiotzen, haurra beti nahita etortzen da. Indiar emakumeak, berak nahi duenean ekartzen du haurra, inoiz ez ustegabeen, eta jaiotzen den haurra asko desaiatzten den haurra da.

A.— Eta ama nola geratzen da, umeak askatasun eta burujabetasun bidea hartzen duenean, beragandik urrunduz?

C.— Oso pozik.

A.— Ez du bakardadea somatzen?

C.— Ez, zeren gizarte hauetan denak inguruan ditu, lagunak, senideak, beste haurrak, senarra eta beste maitaleak.

A.— Zuk senarra eta maitaleak aipatzen dituzu, orduan denerako aukerak ditu.

C.— Bai, dena dauka, baina lehen esan dizudan bezala, zuhertasun giroan.

A.— Senarra eta maitalea ez dira bat orduan, edo batzutan bai eta besteetan ez?

C.— Horixe, batzutan bai eta besteetan ez, ez da derrigorrezkoa, urteetan zehar egunerokotasunean aldaketaren beharra dagoela aurkitzen dute. Beti besteari min egin gabe saiatzten dira aukera hauek bizitzeko.

A.— Gure gizarte oso urruti dago horretatik.

C.— Nik uste dut bide hori galdu dugula eta beste bide batzutan murgildurik bizi garela.

A.— Jelosia izaten al dituzte?

C.— Bai. Gizonak askotan burruka egiten dute emakume arazoengatik. Emakumeak ez dira hain zelatiak, beraien artean ongi onartzen dira eta jolas giroan eramaten dituzte gai honi dagozkion elkarrizketak. Gizonak zelatiagoak dira beren ondasunarekin (andrea).

A.— Nola bizitzen dute egoera zelatia?

C.— Burruka eginez, batez ere gizona beste talde batekoa bada, talde berekoa bada elkarrizketa eztabaidagarritik ez baita igarotzen. Beste batzutan baxora ihes egiten dute bakardadean jasatera. Hau dena ezkonberriak direla gertatzen da gehienetan, gero harremanak baretu eta orekatu egiten dira.

Emakumeek ere batzutan halakorik jasaten dute. Adibidez, senarrak beste emakumei opari hobetoak egiten dizkienean e.a. Baina orokorrean ongi eramaten duten egoera da, irekiagoak dira.

Nik, beraiekin bizitzen, emakumea birraurkitu egiten dut.

Arantxa LEGARTETXE

Bere jaiotzaren bigarren mendeurrenean

1962an hauek «Etxahun koblakari» antzestu zutenak oro ziren gizonezkoak. Erdian eserita, Pierre Xebera «Lohidoi».

«Etxahun koblakari» pastoralak ia pronto daukate barkoxtarrek

Uztailaren azken igandean eta abuztuaren lehendabizikoan Pierre Topet Etxahun omenduko du bere sorterri Barkoxek, bere bizitza kontatzen duen pastoralarekin. Lan honekin estrainatu zuen pastoralgintza berria Pierre Bordazarre Etxahun Iruritarrek 1953an, eta aurtengoarekin boskarren aldiz emanen dute barkoxtarrek, zuberotar guztien inbiriatarako.

«Etxahun koblakari» lehen aldiz emakumeak tartean direla

Etxahunen lehen emaztea Bernadette Aguerre izanen da pastoraletan, eta bigarrena berriz Jeanine Lexardoi. Etxahun Irurikoak antzesten ikusi zuen azken

obran, «Ximena» izenekoan —bera hila zen «Iparragirre» eman zenerako— Rodrigo «Cid»aren papera egiten ikusi genuena da Jeanine Lexardoi. Osoki emakumezkoek burutua zen «Ximena». Orduko garboa kontserbatzen du Jeaninek, urte batzuk gehiagorekin.

«Etxahun koblakari» obran emaku-

meak sartzea polemikoa suertatu da betidanik berezi fama duen Barkoxen, eta herriko gizonek egindako biltzarrean erabaki zen andreei ere leku ematea. Hiru boto omen ziren aurka, Lohidoirena bata, eta herriko askoren ustez horregatik ez du parte hartu nahi, oraindik ere horretarako aski indar eta abots baduen arren.

Askoz liberalagoa agertzen da Battista Urrüti, errejenta. Lan honetan 1967an estrainatu zen Maulen, gero Donostiatik ere pasatu zen «Xikito de Kanbo» ezagunarekin, eta harrez geroztik aurtengoa zortzigarregoa izango du zuzendari gisa. Bera ere aktur nagusi edo sujet izan zen, 1952an, «Jeanne d'Arc»en lana eginez.

Aurtengo
pastoral honetan
emakumeek jokatu
ahal izatea polemikoa
suertatu da; hiru boto
aurka izan ziren
herriko gizonen egin
biltzarrean.

Zuberoako usadioak ongien zaintzen dituzten herrietako bat

Urrüti izanen da kanpotar bakarra pas-
toral osoan. 1953an estrainatu zenean,
Marc Uthürri izan zuten zuzendari. Izan
den errejent onena jotzen dute Zuberoa-
ko zaharrek Uthürri zena, 1956an hila.
1962an berriro «Etxahun koblakari» ema-
terakoan **Germain Lexardoi** zen zuzen-
dari, 1974ean bezala. Fetxetatik ikusten
denez, pastoral honek seilu ematen dio
Barkoxeri.

Berrehun urte aurtan betetzen dira Pie-
rre Topet Etxahun Barkoxeko «**Etxahu-
nia**» baserrian sortu zenetik, eta bigarren
mendehurrena herriaren historia marka-
tzen duen pastoralarekin nahi dute ospa-
tu Barkoxen. Negu honetan hasirik, igan-
de bazkalondoetan biltzen dira hirurogei
akturrak, herriko frontoian batzuetan,
«Txapella» inguruan bestetan, herritik hi-
ru bat kilometrotara.

Matalazekin batera Zuberoko heroirik
handiena den Etxahun herriko urgulua
dute barkoxtarrek, eta barkoxtarren
ohorerik handiena pastorean aktur ate-
ratzea.

Pierre Topetek bere herria markatu zuen

Bero ari dira errepetizonean gu heldu
garenerako. Buruz ongi ikasiak dituzte
kontakt, behin eta berriro entzun eta osta-
tuetan abestuak izaki. Donostian ikasi
zuen neskaxa gaztea ezagutu dugu ariza-
leen artean, eta pastoralaren mamia kon-
tatu digu, dena irrifarre. Gernikar bat ez
legoke hain gustora beren zuhaitza era-
kusten.

Etxahun preso daramatela iritsi gara
frontoira. Abots gozoa du Pierre Topet
antzesten duen Dominique Uthürribidek.
Baina ostatuan kontatu digutenez, hiru al-
diz lan hori egin zuen Pierre Xeberok «**Lo-
hidoi**»-k beste indar bat omen zuen. Pie-
rre Topet Etxahunen bizitza izan zen tra-
jeria hura bereganatua zuen Lohidoik,
eta bere abotsa ere kantari zaharren mol-
dekoa omen zuen, mendikoa.

Destinoak zorion oro ukatu zion koblakaria

Pierre Topet, Barkoxeko Malta auzo-
ko Etxahunia baserrian sortu zen
1786ko uztailaren 26an. Kantariak bere
bertsoetan kontatu zuenez, eta **Jon
Etxaidek** bere liburuetan bildua duenez,
aitak begitan hartua zeukan txikitatik,
eta bera eta aitaponteko edo aitajauna
etxetik bidali nahian zebiltzan.

Baserri aberatseko semea izanik, nes-
katila aski pobre batekin maitemintzen
da. Pastoralen **Maddia** izenez bataiatu
dutena, eta gurasoek obligatuko dute ha-
ren uztera. Etorkizunean etxaldearen ja-
be izateko promesarekin, Etxahunek
Maddiari despeira emango dio.

Emazte gaiztoa, hilketa, gartzela, miseria

Familia guztiaren artean, komeni zi-
tzaion emaztea aurkitu zioten, **Graxi**.
«Mundian malerusik» bertsoetan kantatu-
ko duenez, «**Hogei eta bi urthik bethe
egünin / emazte bat hartu nin ene zo-
rigaitzin**». Baina ezkondu eta laster hel-
duko zaio belarrietara emazteak engai-
natzen duela, eta sekulako jipoiak ema-
ten dizkio. Bere zelo izugarriek pare bat
hilabetetako presondegia erakarri zio-
ten.

Graxiren amorantea, **Hegiaphal**, hilt-
zeko erabakia hartu zuen Etxahunek,
baina gau batez eskopetaz bere zain ja-
rrita, beste mutil gazte bat hilgo du. Es-
petxera eramango dute, eta azken agu-
rren haurrak zaintzeko eskatzen dio
Barkoxeko herriari. Ezartzen dizkioten
urteez gain aitik hilabete gehiago pasa
erazi zizkionnarren, halere noizbait ate-
ratzea erdietsi zuen.

Baina espetxetik aterata berriro Bar-
koxera bilduta, beste anaia bat aurkitu-
ko du etxean nagusi, eta sarrera ukatuko
dio. Emazte Graxik beste hainbeste. Bu-
ruan du, ordea, **Hegiaphaliakoak** egin-
dako burla eta beren baserria erreko du.
Artzainen artean aurkituko du bizitzeko
modua, beste inon nahi ez dutenez.

Erromaraino erromes eta koblakari eskale

Ez emazte ta ez etxe, bere lehen an-
dregaiaren bila jotzen du Ainhoa aldera.
Han galdezka hasita argituko diote ordu-
rako hila zela. Etxahunen ahotan jarriko

du beste Etxahunek, Irurikoak: «**dhurk
arauz ez düke / Dudan zorthe trixtia
/ Galdü düüt uhuria / Eta bere maite
nin maitia**».

Erromes abiatuko da Etxahun, eta
Konpostelatik pasa ondoren Erromarai-
no helduko da. Handik berriro etxera-
tzean panorama berarekin egin zuen to-
po, ongietorria ukatzen ziotela alegia.
Baina Etxahun Irurikoak prestatutako
pastorala argumentuari dagokionez
Erroman Aita Sainduak egiten dion ha-
rrera ederrarekin burutzen da, azken
partearen Etxahunen azken bertsoekin eta
heriotzearekin bukatzen bait da.

1862an hil zen Etxahun, bere sorterri
Etxahunian. Alargun zen ordurako, eta
Graxi emaztea hiltzearekin erdietsiko
zuen ziurren etsai gaiztoena galdu eta
berriro etxean sartzea. Bitartean koblak
eta bertsoak kantatzetik, eskale, batzue-
tan haurrei dotrina irakatsiz, eta hola bi-
zi izan zen.

«Ene bizi trixtia kuntserbi beharrez»

Nikolas Ormaetxea «Orixe»-k Etxahuni
«Euskalerrriko Verlaine» deitu zion, idaz-
le frantsesarekin alderatuz. Pierre Lhan-
dek berriz, eta bere ondoren Jokin Zait-
gik, Erdi Aroko literatura frantsesean
hain arrasto nabarmena utzi zuen
François Villon-ekin parekatu zuten.

Sortzetik dago destinoak markatua
Etxahun. Bere bertsoetan kantatzen due-
nez: «**Ni, gazte denboran, ez lagünak
bezala: / hurak libertitzen, ni niga-
rrez ardüra**». Uztera behartu zuten mai-
tasunari ere bertso ederrik kantatu zion.

Baina adarjole fina ere bazen. Apaizei
burla egitea oso zuen gogoko. «**Jaun
aphezek adsortatzen / karitate egin
dezen. / Berek aldiz pakhatü gabe
hitz bat ez tie erraiten; / herriko
praubik gosez eta haien ürhik erdo-
llatzen**». Zaharturik haurdun gelditu de-
la berdur den Maria Solt eta Kasteroren
bertso famatuak ere Etxahunenak dira.

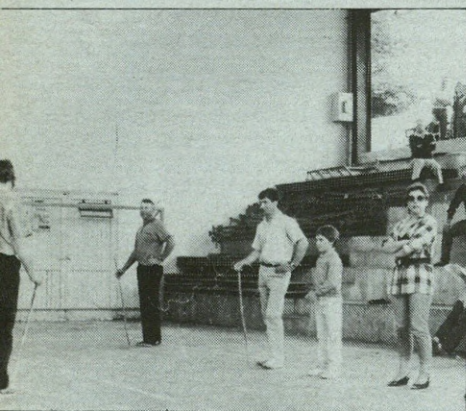
Etxahunen bizitzaz nobela bat («Joan-
nak joan») idatzia duen Jon Etxaidek
kontatzen duenez, Barkoxeko elizaren
ondoko hilerrian datza, sartu eta ezke-
rretara hamabost urrats eginda, Piarres
Topet Etxahunen hilobia. Lorengatik
nabarmen izanen da pastoral egunetan.

Orain Lohidoi aski zaharturik da, eta
operazio bat pasaberria du gainera. Eta
herriko heroi izan den gizona ezin irten-
go zen bigarren mailako pertsonairen bat

egitera.

Guzti hori gutxi balitz, urteotan hartu
dute astia barkoxtarrek beste pastoral bat
ere egiteko, «**Aimunen lau semiak**»,

«Orix»k
Etxahuni
«Euskalerri'ko
Verlaine» deitu zion,
eta beste batzuk
François Villon-ekin
parekatu izan dute.

**Etxahun bere familiarekin
aurrez aurre:**
aita, anaia eta emaztea, Graxi.

Battitta Urrüti buru dutela, barkoxtarrek pastoralara igandero entsaiatzen dute.

1954ean. Eta maxkarada bat baino gehiago.

Herri berezia da Barkoxe. Basabürüko itxura, Maule baino beherago, Zuberoa barruan aparte geratzen da, Santagrazi edo Larrañeren berezitasunez. Biarnoarekin ere muga egiten du, eta bere baserrietan oraintsu arte euskararekin batera frantsesa baino gehiago biarnesez ezagutzen zuten.

«Etxahun koblariki»aren historiak gure baserrietako zaharrei entzundako historia zaharrak gogora erazten badizkigu, antzekoak oraindik entzun ahal izango

dituzu Barkoxen. Zuberoa mundu aski berezia bada, eta zuberotarrak ongi saiatzen dira berezitasuna azpimarratzen, Larrañe, Santagrazi edo Barkoxe bezalako herriak areago gordetzen dute apartekotasuna.

Barkoxek, bestalde, populazio galtzeari hobekixeago eutsi dio Zuberoak bere osotasunean baino. Oloroe gertu, industrian lan egitea eskueran geratze zaie barkoxtarrei, Pauerako ere komunikabide errexa duelarik.

«Ezagützen düzia Barkoxen Etxahun?»

Dena da pastoralara hemendik eta abuztura arte Barkoxen. Jantzi prestaketa ez bada errepetizioa, kanta, halakok bere pasarteaz azkarrago egin beharra duela eta eztabaidak... Baina ez da ezer berria, ostatura heldu eta duela hamabi urteko libretoa salgai duzu, euskara batuzko —Roger Idiart eta Paulo Izuetarena— eta frantsesezko itzulpenez.

«Agur adixkidia, Jinkoak egün hun. Zer berri den errazu, zük othoi Xiberun. Ezagützen düzia Barkoxen Etxahun? Holako koblaririk ez omen da nihun, Bisitaz joan nindaite ez balitz hain hürün?».

Ez da hain urrun Barkoxe. Mundu bat bilduko da haruntza uztailaren 27an, eta bezperatik ailegatu denak asmatuko du. Uztailaren 26an da-eta mendeurrena prezski.

Etxahun Erromaraino heldu da, bere krimena barka diezaioten.

ARTASO

ARGIA

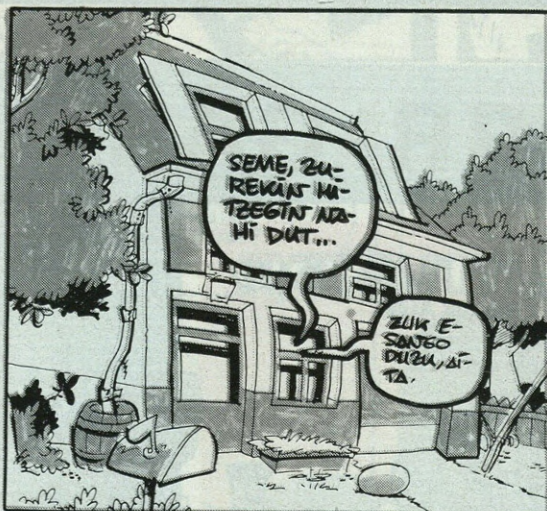
XXX

K O M I K I A

18. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lepetogin
2
Astele 86-

Lepetogin 2 Astele 86-

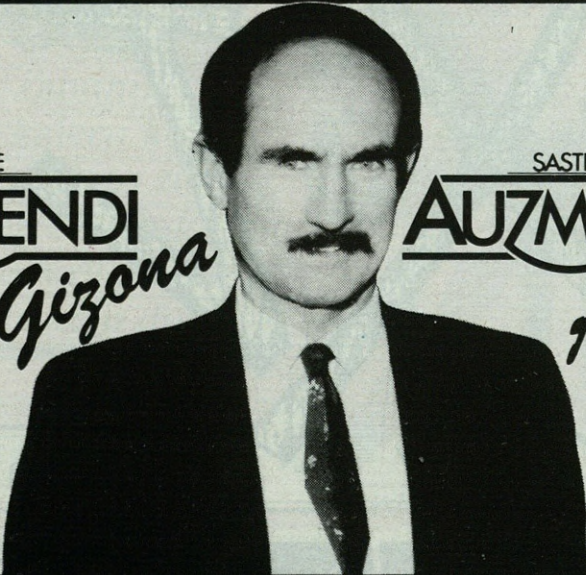
**Donostiako
emakumeak gizasemeen pare azkenean.**

AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

SASTRE

AUZMENDI

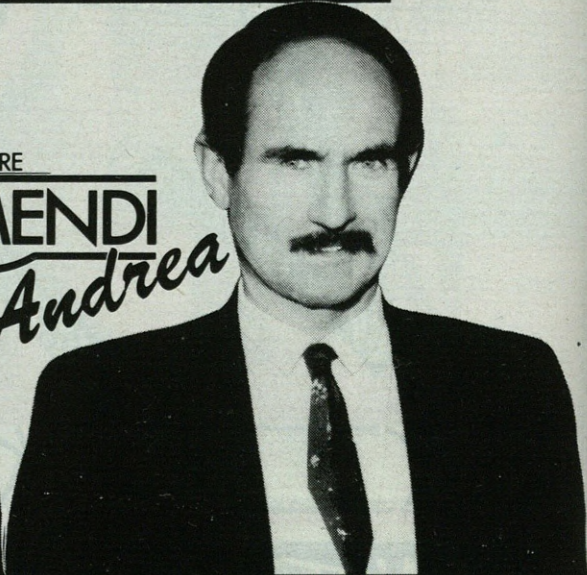
Gizona

SASTRE

AUZMENDI

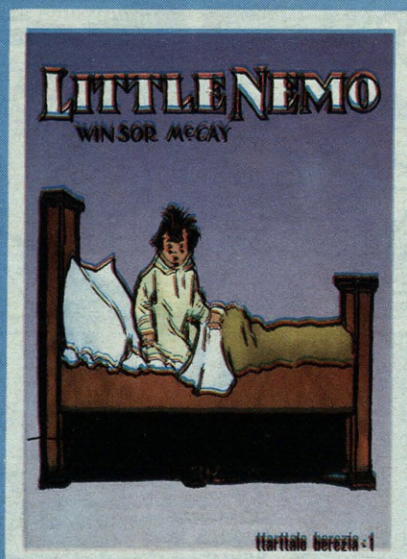
Andrea

Avda. 11 y Vergara, 1

Donostiako estiloa

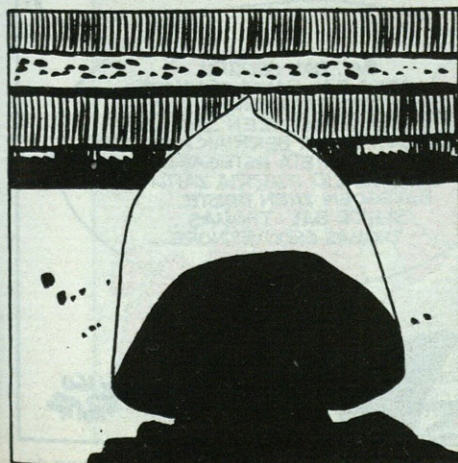
EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

Aurrekoaren laburpena: Rasputinek, Corto eta Pandoraren kontrako atentatuaren egilea nor izan zen deskubritu du: Cain. Ras-ek Caini lepotik heldu dio, Cortok berari leporatutakoa ordainarazi nahian edo.

EDERTO...
ONDO DA.
MONTEA...
EZ ZAITEZ
HASERRE.

ETA ORAIN...
ALDE EGIN EZAK.

EA, GROOVESNORE
LAGUN HORI, KONDATU ZURE
IXTORIOA.

EZER
GUTXI DAGO
KONDATZEKO...
GURE (ANTZIAN
GINDOAZEN:
"AMSTERDAMGO
NESKATXA"...

"AMSTERDAMGO
NESKATXA"

BAI... BAINA
ZORITXAREZ SUAK
HARTU ETA HONDORATZA
EGIN ZEN. NIK PAKIDA-
NEZ, PANDORA NIRE
LEHENGUSINA ETA
BIOK IZAN GINEN
BIZIRIK ATERA GI-
NEN BAKARROK...

GERO, RASPUTIN
KAPITAINAREN KATAMARANAK
HARTU GINTUEN. GAINONTZE-
KOA BADA KIZU...

ETA ORAIN
JAKIN NAHI NUKE
ZEIN AUKERA DU-
GUN PANDORA ETA
BIOK HEMENDIK
LIBRE IRTETZEKO...

ELIAS
GROOVESNO-
RE-REN
SEMEA
ZARA ZU

BAI JAUNA.
ETA PANDORA
TADEO GROOVESNO-
REN ALABA...

TADEO... EH?
TADEO...

ETA
ZUEN BESTE
OSABA HORREK...
NOLA ARRAIO DU IZENA?
A, BAI, REINALDO
GROOVESNORE...

AUSTRALIAKO
ALMIRANTAZGOAN
SEGITZEN DU. BAI,
JAKITU ANTZIRATU
BAINO LEHEN IKU-
SI GENIEN.

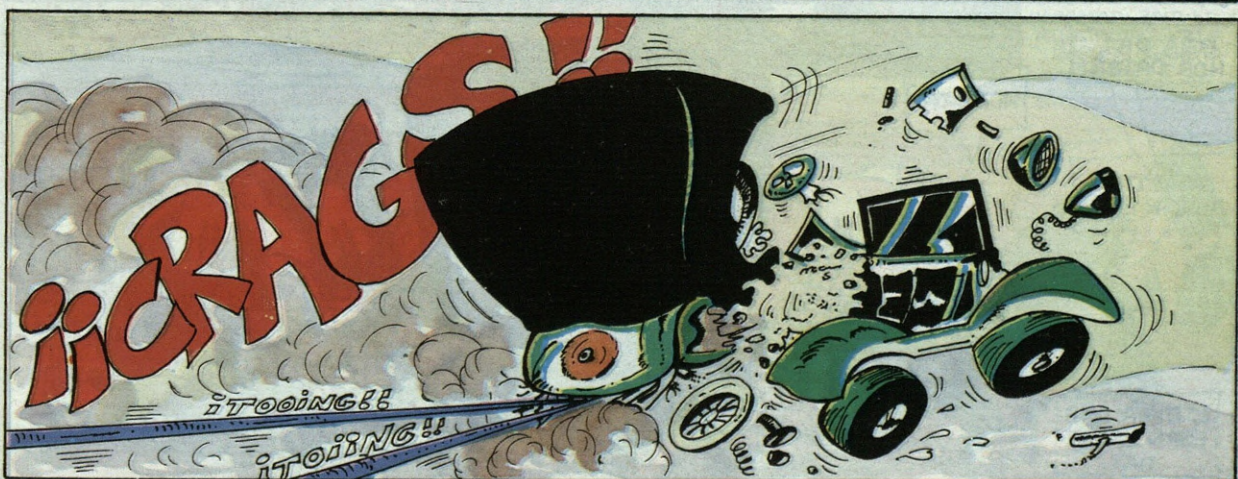
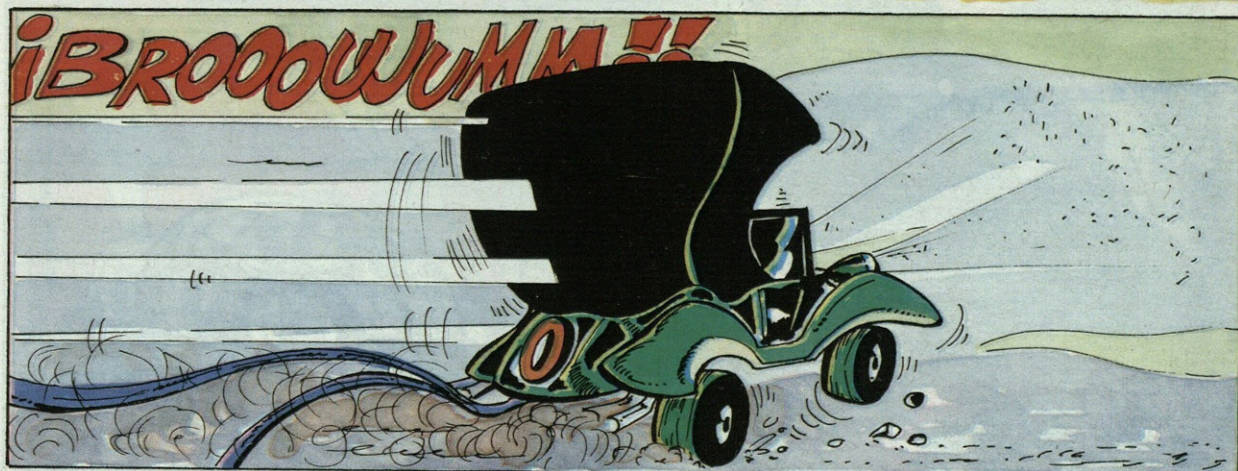
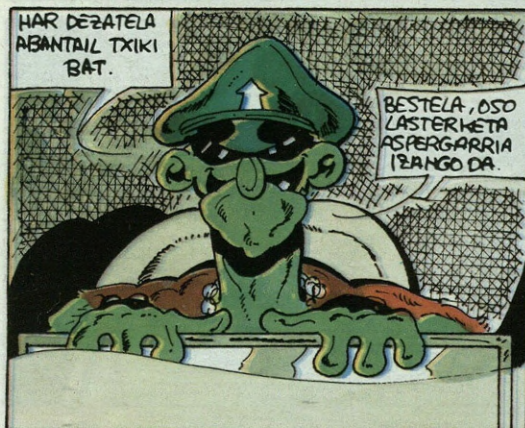
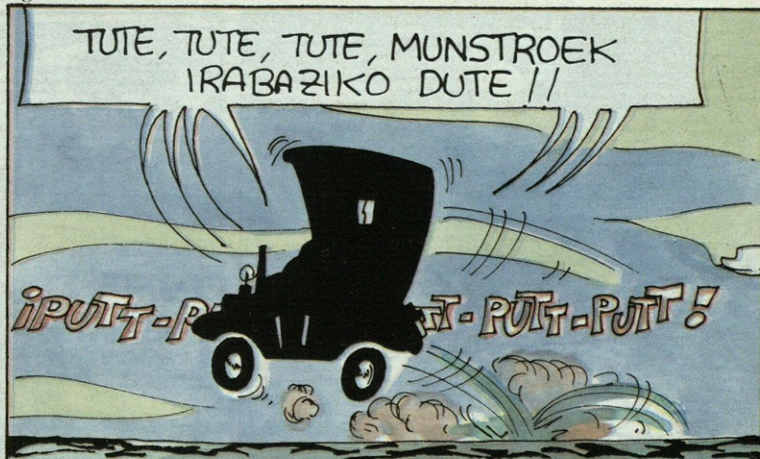

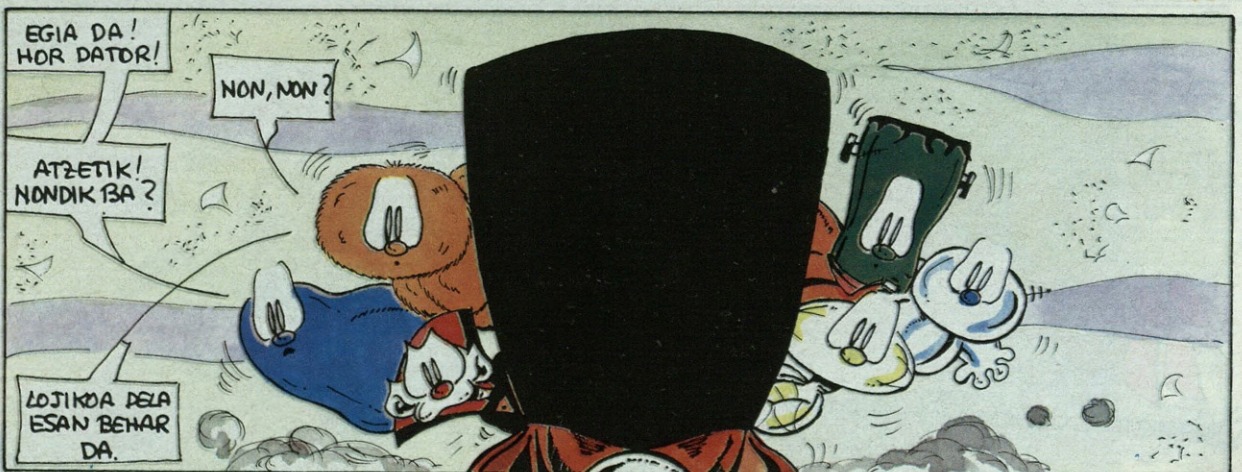
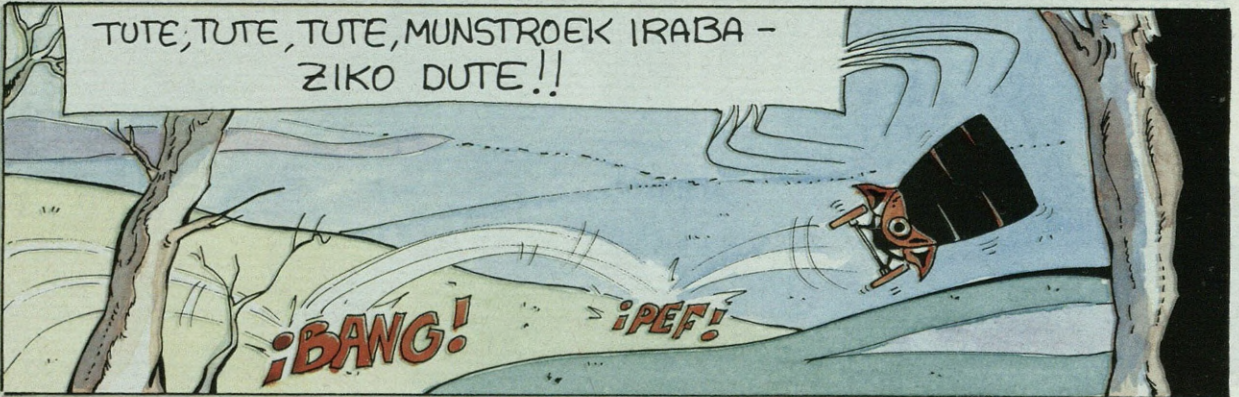
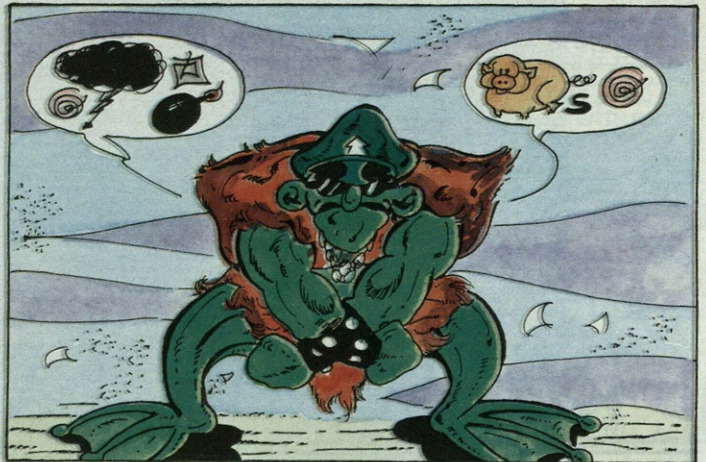
EGUNEN
BATEAN INGURU
HATUEK PIRATAZ
GARBITU EGINGO
DITU.

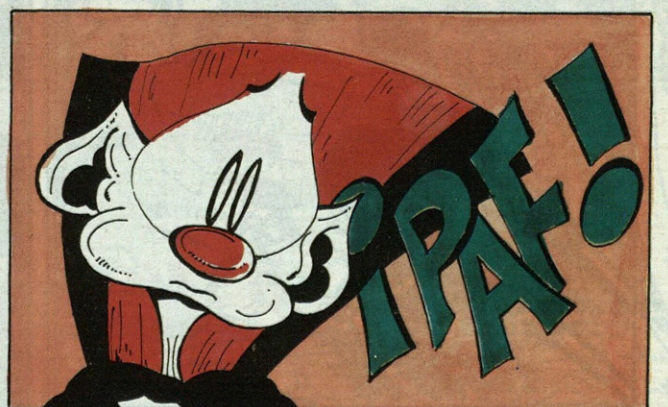
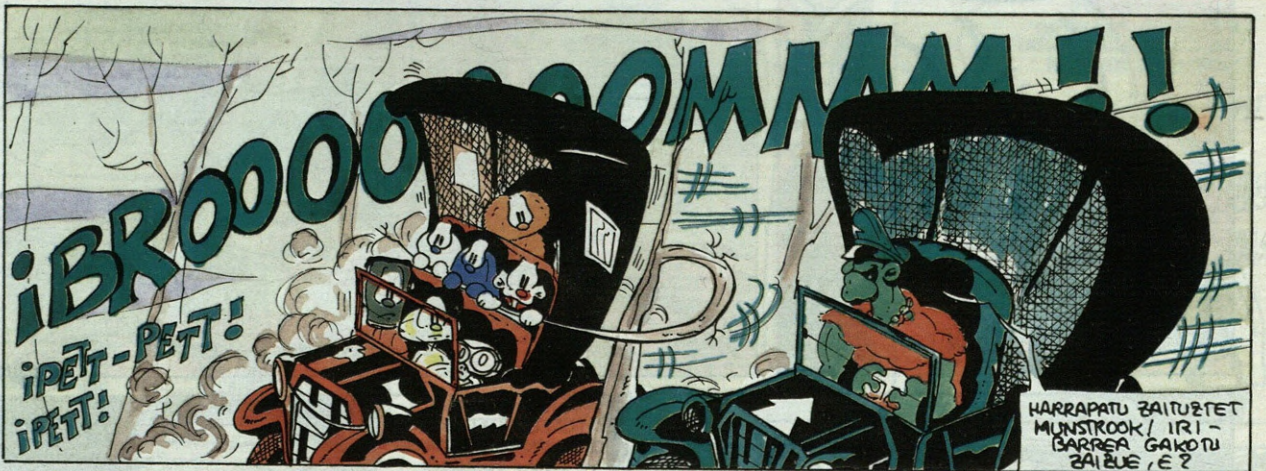
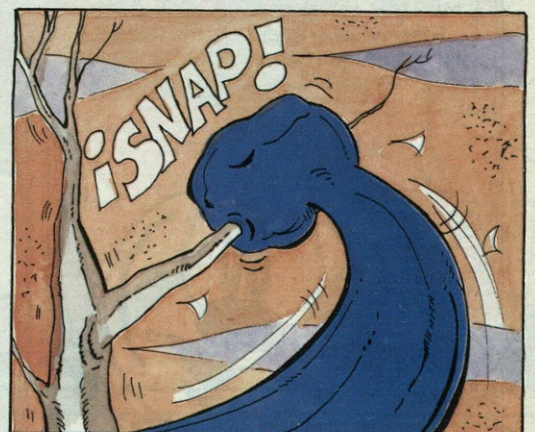
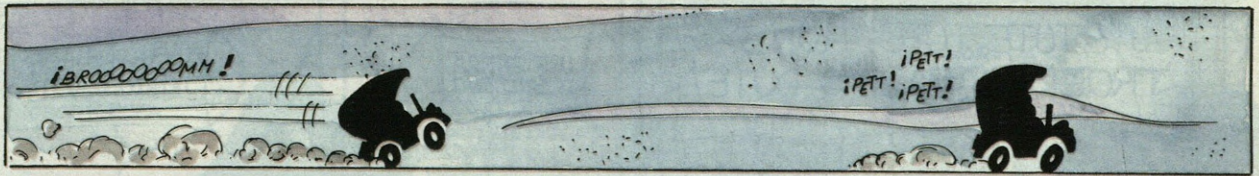

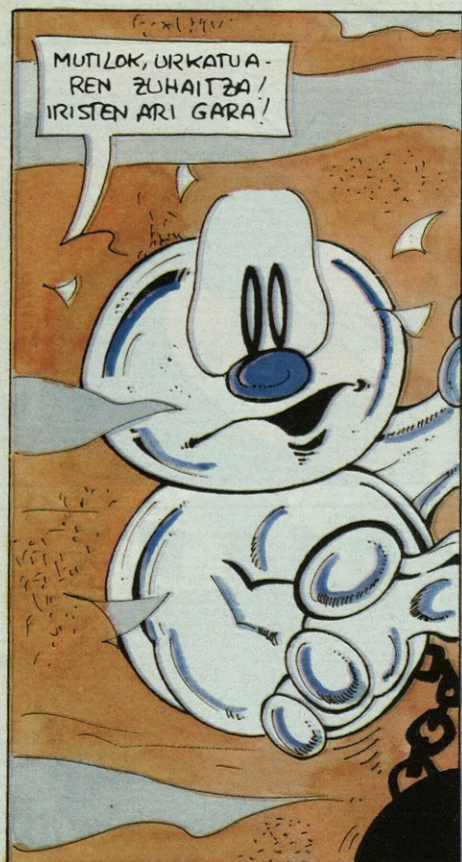
BAI, BAI, SEGURU
ASKO BAI. BAINA ORAINGOZ
ZEK ARDURATU BEHAR DUZU...
BARKATU GALDETZEN SEGITZEN
BADUT, BAINA BERRIAK ARRAROK
DIRA HEMEN ETA USTEGABEKO
INFORMAZIO ITURRIA ZAITUT...
BAZEGOEN ZUEN BESTE
SENIDE BAT: THOMAS...
THOMAS GROOVESNORE...

Aurrekoaren laburpena: Plinio «Igela»k auto lasterketa batetan apostu egitera behartu ditu munstroak, eta dagoeneko guztia prest dago horretarako: helmuga urkatuaren arbolan izango da.

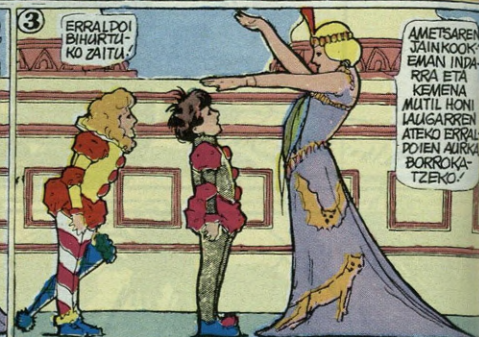

(datorren astean jarraituko da)

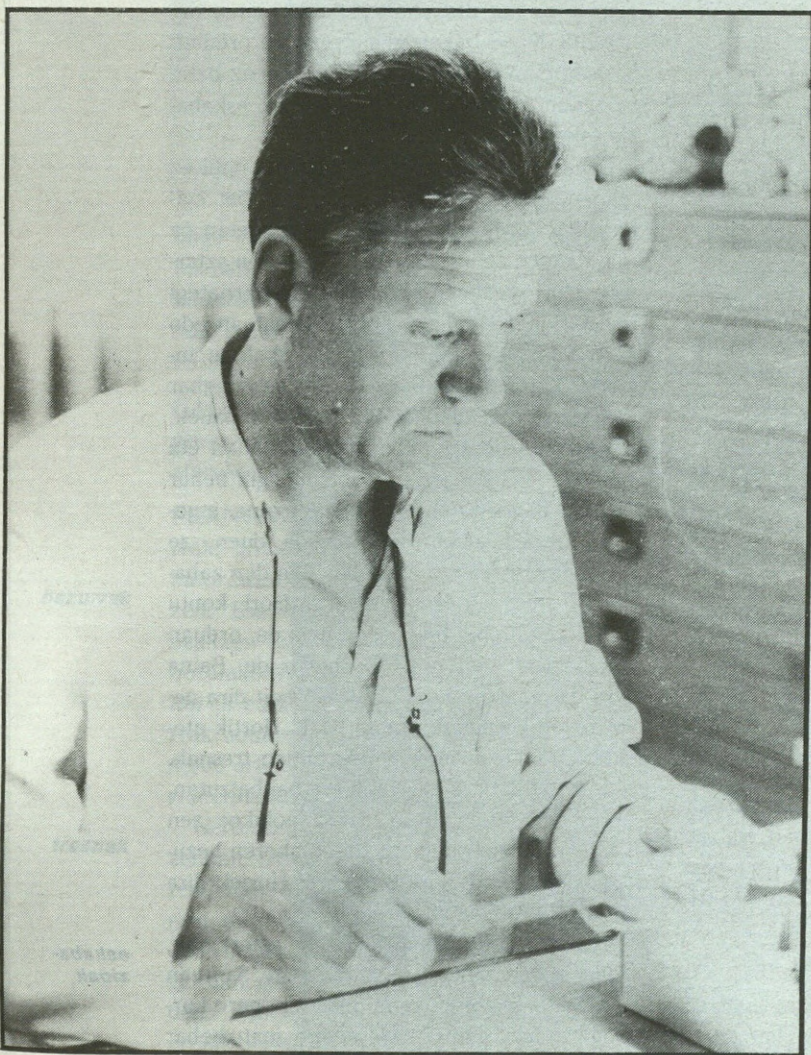

Jesus Altuna: «Lehen euskal gizona aztertzen espezializatzea erabaki nuen gaztetan»

Donostiako San Telmo museoan sartu eta, hirugarren pisuan, hezur, liburu eta artxiboz beterikako laboratorio baten barruan aurkitu dugu Jesus Altuna, idazmakinarean aurrean. Barandiarango Joxe Migelen ondorengorik handiena dugu seguruenik lehen euskal gizonaren azterketetan. Halabeharrez, gaur egungo jakintza mailak hala eskatzen duelako, arkeologiaren alorrean sakondu ditu bere azterketak. Zientifiko planta izateaz gain izaera bera ere halakoxea du. Hasieratik utzi dugu garbi dibulgazio mailako elkarrizketa bat nahi genuela eta eskolak trebatu dituen maisuen erraztasunez kontatu dizkigu guztiak.

“*Barandiaranek dena aztertzen zuen bere garaian. Gaur espezializatu beharra dago*”.

GALDERA: Nola heldu zenion gai honi? Zerk bultzatu zintuen honetara?

ERANTZUNA: Nik lehendabizi biologia ikasi nuen Madrilan eta batez ere gizona aztertzea gustatzen zitzaidan. Orduan ikusi nuen heldu zela Barandiarango Joxe Migeldiaran bestaldetik eta ikusi nuen han proportzio oso ona neukala jakintsu honekin lanean hastea. Orduntxe amaitu nuen karrera eta orduan hasi zituen berriro hemen on Joxe Migelek lehen gizonaren azterketak. Gerra aurretik aritu izan zen Aranzadi eta Egurenekin, baina gerra garaian aldegin egin behar izan zuen, eta 53. urtean bueltatu zen.

Nik gizona, Euskal Herriko gizona ikasi nahi nuen ez geroz jakintsu horrengana joan nintzen. Halaxe hasi nituen nere esperientzia eta azterketak bere ondoan.

hasierak

Berak bi atal aztertu ditu batez ere: gaurko gizona, alegia gaurko euskalduna, eta bere garaian berak aurkitu dituen kulturak hemen inguruan, baina kultura horiek oinarri batzuk dituztelako eta kultura guztiak lehendik datozelako on Joxe Migel lehengo ere aztertzen hasi zen, ez gaurkoa bakarrik, bai eta lehengo ere.

Barandiaran

Gaur egun gauza askoz ere gehiago daki gu noski, asko gainera on Joxe Migelek berak erakutsi digulako, eta orduan dena hartzerik ez dago. Garai hartan bai, on Joxe Migelek dena aztertzen zuen, baina gaur, beharbada asko dakigulako, nahi eta nahi ez espezializatu beharra daukagu, on Joxe Migelengan ere ikusten da, azken denboraotan etnografia bakarrik egiten du, denetarako denborarik ez dagoelako.

espezializatu beharra

Nik hasieratik mugatu nuen nire alorra. Orduan esan nuen «lehen gizona bakarrik aztertuko dut, dena aztertzeke, sakonki aztertzeke, denborarik izango ez dudalako». Eta halaxe, lehendabiziko azterketak egin nituen on Joxe Migelek Lezetxikin, Arrasateko kobazulo batean, hemen Aizpitarten, Errenteriako beste kobazulo batean etabar. Gero handik urte batzutara ni neroni hasi nintzen. Ja azterketak kobazuloetan, eta trikuharrietan, eta cromlech-etan eta zuzentzen... eta horixe da hasiera.

GALDERA: Gerora, zure inguruan egin da berriz halako beste eskola moduko bat...

ERANTZUNA: Bai... eskola baino gehiago ba..., noski, gu irakasleak izan gara on Joxe Migelek hasi ginenak... Gu hasi ginen, batez ere lau lagun, esango nuke nik, hemen... segitzen dugunak, eh... beste batzuk etorri ziren garai hartan, asko hasi ziren hasieran baina, utzi egin zuten gero. Baina honetan segitzen dugunok, orain gaude hemen ba, Juan Mari Apellaniz, Deustun dagoena, Armando LLanos bestea, Gasteizkoa, Inazio Barandiaran, Euskal Herriko Unibertsitatean dagoena, eta ni. Guk lauok jarraitzen dugu. Hiru irakasle gara gainera, Inazio Barandiaran, Apellaniz eta ni. Eta noski, orduan irakasleak ere hurbildu zaizkigu guri, gu on Joxe Migelengana garai batean joan ginen bezalaxe, eta horiekin ere halako talde bat egin dugu eta orain lan gehiago egiten da, on Joxe Migel bakarrik ibiltzen zen orduan, bi lagunekin nahi baduzu, orain berriz batera egiten ditugu ba, azterketa asko, eskabazio asko.

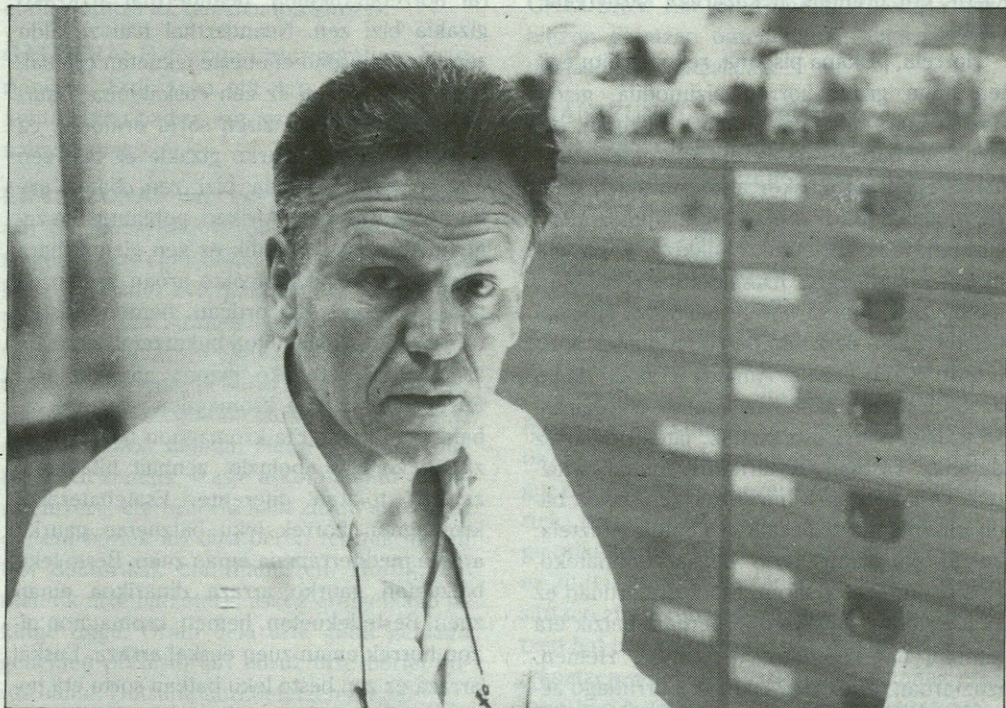
Lehen gizona aztertzeke nahi eta nahi ez lehendabiziko pausua da prospezio bat egitea, hau da, ikusmira ibili alde guztietan ea non dauden aztarnak, lehen gizonaren aztarnak. Hori da lehen prospezioa. Aztarnategi bat aurkitzen baduzu, kobazulo batean edo beste leku batean, hura aztertu, eskabatu, industu. Eta eskabazioak denbora asko behar du. Mantso mantso egiten dira lan hauek, ezin da aitzur batekin joan, lurra altza eta han dagoena bakarrik jaso. Ikusi egin behar da nola dagoen han aurkitzen duzuna, inguruko beste gaiekin ze erlazioa duen, ze lur-mailetan zegoen, ikusteko zein den zaharrena, zein berriena etabar... Hori kontu handiarekin egin behar den lana da, orduan eskabazioak denbora asko behar du. Baina hori da oinarria, hortik aterako bait dira gero aztertuko ditugun materialak. Hortik aterako dira gizon hark egiten zituen tresnak, alde batetik, bere hezurak ere bai batzutan, aurkitzen ditugu, bere arraza nolakoa zen jakiteko, eta berak jaten zituen aberen hezurak ere hantxe aurkitzen dira. Horiek dira gero, laborategian aztergai.

Hemen jeneralean, kanpo azterketak, udan egiten ditugu, batzutan Aste Santuan ere bai, baina jeneralean udan, eta gero kurtsoan zehar, gainera klaseetara joan behar

Barandiaranen eskola

eskabazioak

“Lehen gizona aztertzeke prospezio bat egitea da lehen pausua”.

dugu eta kurtsoan zehar ezin dugu horrela hilabete pasa aztarnategi batean, orduan, kurtsoan zehar aztertzen ditugu udan bildutako material guzti horiek, eskabatutako material guzti horiek.

GALDERA: Bildutako material horietatik, ze gizon mota, ze inguru eta ze datatakoa den aterako duzue...

ERANTZUNA: Hori da. Lehendabizi hezurak, giza-hezurak azaltzen baldin badira, ba orduan jakin dezakezu zer nolako gizona zen. Esatebaterako hemen, trikuharrietan azaltzen zaigun gizona, gaurko euskalduna bezalakoxea zela. Orduan, brontze aroan, hor ja euskaldunak bizi ziren. Indoeuropearrak hona etorri aurretik; ari naiz orain dela 4.000 urteko kontuekin. Hezur horietatik hori ateratzen duzu garbi.

Gero, aztarnategi batean aurkitzen dituzu zenbait tresna. Batzutan harrizkoak bakarrik, harri-aroan gaudelako, eta tresna horien morfologiatik dakizu ze garaitan gauden: magdalen garaian gauden, edo solutre garaian gauden, edo moustier garaian gauden... hauek denak kultura desberdinak dira, prehistoriako kultura desberdinak.

Brontzezko tresnak aurkitzen baditugu, brontzezko aizkorak, edo brontzezko gezi-mutturrak, edo azkonak etabar, badakigu brontzea ja ailegatua zela garai horretan. Burni aztarnarik ez badago badakigu brontze garain gaudela oraindik, burni aroan sartu aurretik.

Hezurretatik ere gauza asko ateratzen da. Hezurretatik atera dezakezu gizon hura ehi-zetik bizi zen, edo artzaia zen, esaterako. Basabereen hezurak bekarrik aurkitzen badituzu aztarnategi batean, guk Lezetxikin edo Errallan aurkitu ditugun bezala, oreinenak, basauntzenak, orkatzenak, basazezenenak, bisonteenak etabar, badakizu gizon ehiztariak zirela. Oraindik domestikazioa ez zen azaldu. Beste aztarnategi batean aurkitzen badituzu ahuntzak, ardiak, zerriak etabar badakizu hori artzaia zela gutxienez.

Gero askotan, sukarrietan ere ikusten da, mikroskopioz begiratzuz, sukarri horrek ze lana egin duen. Esatebaterako, sukarriekin garia edo garagarra ebaki baldin bada, garagarra eta gariak arrasto berezi batzuk uzten dizkio sukarriari. Mikroskopioan nabari nabari ikusten dira. Orduan badakizu nekazariak ere bazirela. Izan zitezkeen artzaia ba-

hezurak

tresnak

Lezetxiki

aztarnak

“Hemen, izoztaroan, hamabi bat kilometro urrutirago zegoen itsasertza”.

karrik eta oraindik nekazaritza sartu gabe egotea.

Horrela, piskana piskana, rekonstruitu egiten dugu gizon horren bizimodua, gizon horren joan etorriak... etabar. Batzutan, aztarnategi batean, nahiz eta kostaldetik oso urruti egon, ba maskor asko aurkitzen dituzu, molusko asko, kontxa asko, lapak etabar. Orduan, lapa horietatik badakizu, nahiz eta itsasoa urruti egon itsasaldera ere askotan joaten zela kontxa horiek hartzera, elikagai bezala. Beste batzutan berriz, Amaldan ikusten ari garen bezala, Amalda Zestoan dago, kostatik urruti; Amaldan kontxa asko aurkitzen dira, baina oso txikiak, jateko balio ez dutenak. Orduan, zertarako eramaten zituzten? Orain ari gara hori aztertzen, baina badirudi apaingarri bezala eramaten zituztela; zulatu eta zintzilikario bezala eramateko. Kostaraino joaten ziren. Eta kosta orduan ez zegoen orain dagoen toki berean, baizik eta hamabi bat kilometro urrutirago. Hemen, izoztaroan, itsasertza askoz ere urrutiago zegoen, hamabi bat kilometro bai urrutiago. Amalda urruti dago kostatik, gero hamabi kilometro itsasertzera joateko, eta beste hainbeste bueltatzeko... eta hala ere haraino joaten ziren kontxa txiki horiek hartzera. Nonbait zer edo zer esaten zien apaingalu haiek. Horrela piskana piskana osatzen duzu haien bizimodua, haien izakera, haien pentsakera ere, eta haien erlijioa ere bai askotan. Aztarnategi batean, Altxerrin eta Ekainen gertatu zen bezala, barruan aurkitzen badituzu hala-ko irudi zoragarri batzuk, ba zerbaitetarako egin zituzten irudi haiek. Ez zituzten egin kobazuloa apaintzeko bakarrik, hala egin izan bazuten kanpoaldeago egingo zuten, argia sartzen den lekuan, berak bizi ziren lekuan, atarian... eta atarian sekula ez zituzten egiten. Han sakonean, argirik ez dagoen lekuan, bizi ez ziren lekuan... Atarian bakarrik bizi ziren berak. Barrualdean ez da aztarnarik, irudiak bai.

GALDERA: Hainbeste lanen ondoren, ze irudi atera duzu lehen euskal gizonaz?

ERANTZUNA: Historian zehar aldaketa handiak ikusiak ditugu. Lehendabizi aurkitzen ditugu paleolito garaiko tresnak, zaharrenak. 100.000 urte baino zaharragoak. Ga-

rai horretan hemen, neanderthal arrazako gizakia bizi zen. Neanderthal hau zabaldu zen Europa osoan eta beste lekuetan ere bai, eta bueno, artean ez zen euskalduna. Gaurko arrazak ez bait ziren sortu oraindik, ez hemen ez inon. Gaurko gizakia ez bait zen artean sortu. Gizakia bizi zen, batez ere Europan, Asian eta Afrikan, poblatu gabe zegoen Amerika, oraindik ez zen gizona hara ailegatu. Gero, goipaleolito aroan hasten da gaurko gizona. Eta orduan, hemen ikusten da piskanaka, paleolitoa bukatzera doanean, kromagnon arrazako gizona zabaldu zela Europa osoan. Eta kromagnon hori ere zabaldu zen hona. Eta kromagnon horrek izan zituen zenbait eboluzio, zenbait bilakaera, zenbait tokitan diferente. Esatebaterako, kromagnon horrek leku batzuetan gaurko arraza mediterranea eman zuen. Beste leku batzuetan gaurko arraza dinarikoa eman zuen. Beste lekuetan, hemen, kromagnon gizon horrek eman zuen euskal arraza. Euskal arraza ez zen beste leku batean sortu eta hona etorri, baizik eta hementxe sortu zen, kromagnon enda horretatik. Hori arraza aldetik.

Kultura aldetik ez da erraza lotzen paleolito aroa eta geroztikako garaia, baina bueno, Barandiaranek lotura batzuk ikusi ditu, brontze aroan zehar, burni aroan zehar gaurko euskaldunekin. Alegia, berak jasotako zenbait ohitura eta ipuinek badutela oinarri zaharra. Noraino ailegatzen diren oinarri horiek ez da gauza bat ere erraza. Halaz ere, euskara ere oso zaharra dela esan daiteke, ba etxeko abereen izenak esaterako, ez direlako indoeuroparrak. Indoeuroparrak sartu ziren hemen gutxigora behera, Kristo aurretik zortzigarren mendean edo horrela. Indoeuropearrak bere pentsaerak etabar sartu zituzten baina guk hemen ditugun abere izenak ez dira indoeuropearrak. Behia, eta zezena eta zaldia eta... ez dute zerikusirik indoeuropear hizkuntzetan erabiltzen diren izenekin. Orduan, etxeko abereak sartu zirenean hemen, neolito garaian, handik piska batera ere euskara hitzegiten zen hemen. Gero sartu izan bazen euskara, izen horiek indoeuropearrak izango ziren. Hortik atzera jotzea oso zaila da. Harriak hor gertatzen zaizkizu, hezurak ere bai, baina ideiak

Neanderthal
gizona

Kromagnon
gizona

indoeuro-
pearrak

“Euskal arraza hemen sortu zen kromagnon endatik abiatuta”.

eta hizkuntza ez zaizkizu fosilizatzen.

GALDERA: Hemengo historiografian, historiaurrea, Erdi Aroa eta Aro Modernoa dextente landu badira ere, ez al daude hutsune nabarmenak?

ERANTZUNA: Bai, hor badaude oraindik ere betebeharrak. Erromarren garaiko azterketa asko egin behar da, datu asko jaso behar da, batez ere Bizkaian eta Gipuzkoan. Nafarroan eta Araban nahiko ondo ezagutzen da erromarren garaia, baina hemen azterketa asko egin beharra dago. Lehendabiziko Erdi Aroko gizaldietan ere bai. Horretaz oraindik gutxi dakigu. Hemen, Unibertsitatea sortu zenetik, ikasle askok bukatu du bere karrera, eta historia hain zuzen asko ikasi da, eta horiek ari dira beren tesinak, beren tesi doktoralak eta mamitzen. Hortik, hemendik urte batzutura, askoz ere gehiago jakingo dugu. Orain dela urte gutxi gehiago genekien prehistoriari buruz urte horiei buruz baino. Hutsune hori betetzen ari da.

GALDERA: Duela urte batzuk dextente erabiltzen zen antropologia fisikoa edo etnologia euskal nazionalismoa azpimarratzeko eta. Orain ez da halakorik...

ERANTZUNA: Alde batetik, zientzia gauza bat da, eta politika bestea. Batez ere ikusi dugunean politikak alde guztietan sartu nahi duela, sartu behar ez duen tokietan ere bai, ba orduan guk geuk ere piska bat atzera egiten dugu. Esan nahi dizut, azter ditzagun gai hauek kritika onarekin, metodo onarekin eta bueno, hortik zerbait ateratzen bada ikusiko dugu, baina behinik behin askoz ere kontu handiagorekin jokatzeko dugu honetan. Eta politikoak gehiegi sartzen dira nere ustez. Unibertsitatean ere gehiegi sartu dira. Unibertsitateak librea izan behar du, independentea. Politikak noski behar ditu politikoak. Baina hainbeste sartzea gure herrian, gai guztietan, hori ez da hona gure herriarentzat. Zientzia egin behar da independentezia haundiarekin eta kritika haundiarekin, bestela ondorioak gaizki aterako zaizkizu. Hari baten atzetik joango zara, eta hori ez da zientzia egitea, gaiak ematen dizuna hartu behar duzu ateratzen den bezalaxe, eta hortik aurrera segitu.

GALDERA: Zuk mikromamiferoak eta erabiltzen datatzen omen dituzu aztarnategietan jasotako materialak.

ERANTZUNA: Gaur prehistoria zientzia interdisziplinari bat da. Garai batean ia tresnak bakarrik aztertzen zituen eta kitto. Baina gaur egun ikusi da aztarnategi batetik beste gauza asko ere ateratzen direla. Aprobetxatu egin behar ditugula lehen gizonaren ingurune osoa ondo ezagutzeko. Ingurua nahi eta nahi ez ezagutu behar dugu hobeto jakiteko gizon haren bizimodua. Inguruak asko ematen dio gizonari, eta lehen gizonari gehiago. Gu asko independizatu gara inguruneetik. Ingurune hori ezagutzeko aztertzen ditugu, zuk esan duzun bezala, ugazdun txiki horiek. Behar bada, ugazdun txiki horiek, sagu-txiki horiek, eta satitxu eta satañe eta... ez zituen gizonak harrapatzen jateko, berak sartzen ziren kobazuloan, edo batzutan, hontzen bat bizi zen han bertan, eta hontzak harrapatzen zituen bere saguk edo satañak eta gero han botatzen zituen bere hezurak atarian. Hezur txiki horiek sedimentatzen dira gizonaren tresnekin, edota gizonak jandako abere hezurrekin etabar. Sagu-txiki horiek oso onak dira ingurunea ezagutzeko. Zer nolako klima, zer nolako giroa zegoen, landaredia... Eta ez hori bakarrik. Lurrean ere geratzen da lorautsa ere, polena. Hori ere fosilizatu egiten da. Lur hori hartu eta polena jaso egiten da. Landare bakoitzak lorautsa diferentea izaten du. Hortik dakizu ingurune hura harizti bat zen, pinudi bat zen, pagadi bat, edo belardi bat zen... Palinologia deitzen den zientzia honen bidez inguruko landaredia zein zen jakin daiteke.

Gero, hobeto jakiteko noizkoak diren gauza guzti horiek, hezurak datatu egiten dira. Datazio hau guri Iparrameriketara egiten digute. Hezur mordo bat bidaltzen dugu eta esaten digute hezur bakoitza zein datatua den. Fisika erabiliz egiten dira azken datazioak. Karbono-14aren bitartez.

Iñaki URÍA

ingurunea

palinologia

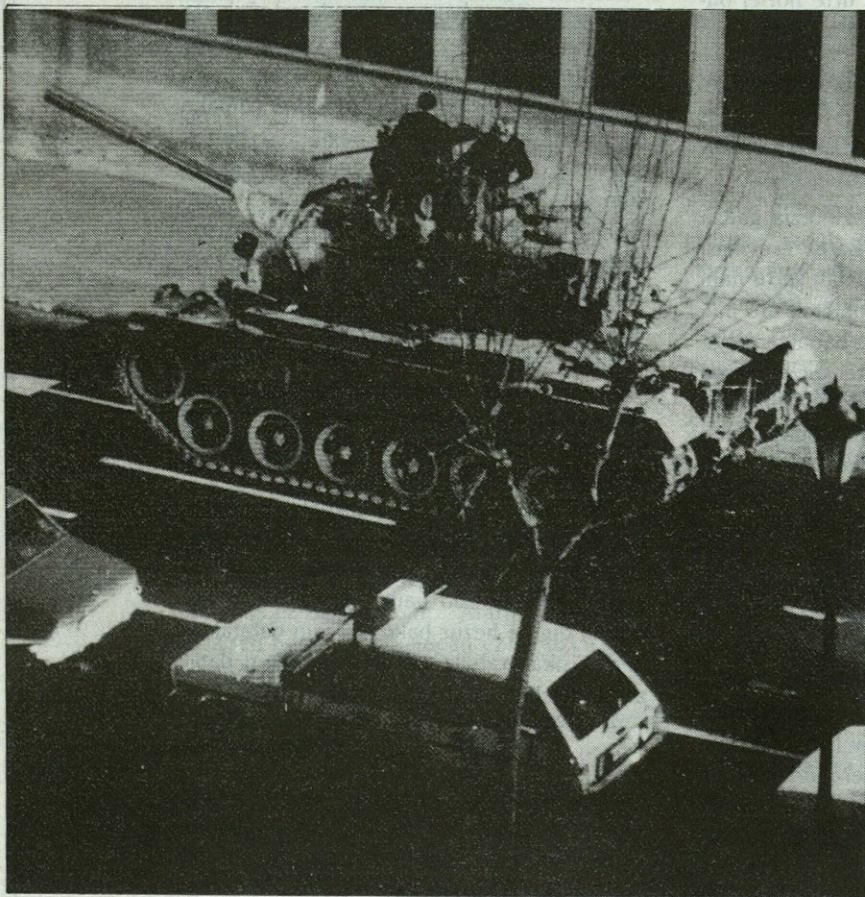
*erromarren
garaia*

*zientzia
politika*

Kontzientzia Eragozpena, mugimendu politiko bezala

MOCen Bigarren Kongresua, desobedientziaren bidetik

Maiatzaren 1, 2, 3 eta 4an KEM-MOC (Kontzientzi Eragozpen Mugimendua-Movimiento de Objeción de Conciencia) bere bigarren kongresua burutu du Madrilén. Bertan, estatu osoko 200 partaide inguru izan dira, aurreko kongresutik (1979) izandako bidea eta aldaketak aztertzeko, eta gaurko egoerari buruzko azterketa egiteko Objekzioaren ikuspegitik.

Guztira bederatzi izan dira aztertutako gaiak (gaurko egoeraren azterketa, emakumea eta militarismoa, beste taldeekiko harremanak...).

Bere Adierazpen Ideologikoan honela definitzen du bere burua MOC-ek: «Kontzientzia Eragozpen Mugimendua mugimendu politiko, Erradikala eta alternatiboa da, lan antimilitaristetan diharduena, eta beste borroka iraultzaileen garapenean lagunkidea izanik».

Aurrerago militarismo eta antimilitarismoaren azterketa egin ondoren Estatu eta honek dakarren menpekotasunaren kontrako borroka zehazten du.

Hartutako erabakietaz eta mugimenduaren lanaz jakiteko, Bilboko Talde Antimilitaristarengana jo dugu.

ARGIA.— Zeintzu izan dira aldaketa nabarmenenak lehenengo kongresutik?

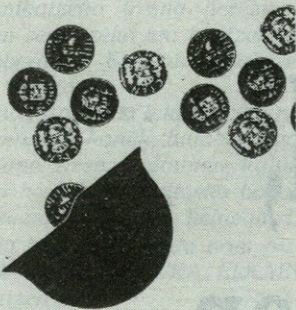
MOC.— Denboran atzera joanda garai ezberdinak ikusten ditugu. Lehenengo errepresio hutsa izan zen, beste mugimendu politikoekin bezala. Gero 'permisibitatea' edo, eta gaur legeztapena.

Orduan, 1979, estatu mailan lanean zebiltzan objetoareak batu egin ziren mugimenduaren definizio eta ezaugarriak ezartzeko. Era honetan egonkortasun eta loturarako oinarria jarri zen.

Garai hartan, jadanik, mugimendua antimilitarista definitu zen, hots, ez zela soldadutzaren kontrako mugimendu hutsa, bere lana eta eragite eremua aski zabalagoa zela baizik. Horren ondoren, mugimendua indartzen eta handitzen joan da orain arte.

Jarrerak ere, argitzen eta erradikalizatzen joan dira. Hasieran, talde batzuk 'zerbitzu zibil autogestionarioak' anto-

GASTU MILITARREN ORDEZ GASTU SOZIALAK

FISKAL OBJEZIOA EGIZU

latu zituzten, eta errekonozituak izan zitezela eskatzen zen alternatiba bezala. Egun, MOC-eko taldeek ez dute bide hau bultzatzen. Estatuari ez diogu inolako zerbitzurik (ez soziala, ez militarra) ezartzeko ahalmenik errekonozitzen; eta alor honetan ez diogu alternatibarik eskaini behar ere.

A.— Denbora honetan Parlamentuak Objezio Legea onartu du. Zuek honen aurrean Objezio Kolektiboa planteatu duzue. Zein izan da jasotako erantzuna, eta daukazuen perspektiba?

MOC.— Objezio kolektiboa gure erantzuna da legearen aurrean. Hitz gutxitan esanda, hau da: objetoretzat hartua izateko legeak tribunal bat ezartzen du, eta bertan objetoreak bere motiboak arrazoitzen behar ditu, orduan tribunalak onartuko du ala ez. Guk, honen aurrean, aitorpen bakar bat bidali diogu zera esanez: alde batetik zibilak garena eta ez militarra. Eta bestetik, inork ez duela ahalmenik gure arrazoiak epaitzeko, eta beraz, ez dugula tribuna errekonozitzen eta ez dugula ez zerbitzu militarra ez zibila egingo.

“Gaur egun ez dugu, lehen bezala, «Zerbitzu zibil autogestionariorik» antolatzen; Estatuari ez diogu inolako zerbitzurik ezartzeko ahalmenik errekonozitzen”

Erantzuna ezin hobea izan da, Testigos de Jehova direnetaz aparte, hauek bere pasibitatean ez dutela legea onartzen ere, objetoreen artean ia 4.000 izan dira aitorpen hau egin dutenak. Honek legea aplikaezina bihurtzen du.

Orain arte aitorpen guztiak onartuak izan dira. Lojikoena ez onartuak izateak litzateke agian, baina honek inplikazio politikoak dakartza, eta Gobernuak uneko egoera dela eta (OTANi buruzko erreferenduma, hauteskundeak...) ez ditu iskanbilak sortu nahi izan gure kontrastuz.

Hala ere, guk uste dugu lege hau aurrera aterako dutela, agian apur bat aldatuta, baina funtsean ez, eta egin dezaketena amnistia edo legearen bidezko irtenbide bat ematea da zaharrak eta borrokalarienak erditik kentzeko. Modu honetan jende gutxi eta esperientzia gabekoekin geratuko lirateke, errazagoa izanik legea onartaraztea edo zigortzea.

A.— Posibilitate honen aurrean MOC-ek badu estrategia edo planteamenduren bat?

MOC.— Honen aurrean guk ikusten dugun bidea objezio kolektiboa zabaltzearena da. Jende gehiago dinamika honetan sartu, objetore kolektiboen kopurua gehitu eta problematika ezagutaraztea. Saiatuko gara ere soldadutzan dagoen jendearen objezioa errekonozitua izan dadin, posibilitate hau lehen bai bait zegoen eta orain kendu egin bait dute lege honekin.

A.— OTANi buruzko erreferenduan Euskadin ezetza nagusitu da, baina estatuan baietza irabazi du. Honek ez du Mugimendu Pazifistaren baretzea ekarriko?

MOC.— OTANen kontra eta mobilizazio pazifistetan jende asko bildu da; eta egun beherakada gertatuko da dudarik gabe. Baina jendea ere kontzientziatua dago arlo honetan, eta orain da

beste planteamendu eta borroka erradikalagoak bultzatzeko garaia.

A.— MOC-en II. kongresuan mugimendu politikoa, erradikala eta alternatiboa definitu duzue. Zein da hitz hauei ematen diezuen esanahia?

MOC.— Guk aspaldian esan dugu gure borroka politikoa dela. Objezioa ez da arazo pertsonal bat, politikoa baizik. Gure borroka ez da talde marjinal batena. Objezio hitzak ez du agian ondo definitzen, eta zehatzagoa litzateke desobediencia edo ez kolaboratzea.

Politika hitza zentzu zabalean ulertu behar da, ez zentzu instituzionala edo alderdiena. Gizartean inziditu nahi dugu.

Erradikala eta alternatiboa. Gure borroka ez doa azalezko gauzetara sustraizetara baino. Militarismoaren kontra goaz, eta honek ezartzen dituen giza-moldeak aldatzera, bere estruktura ideologikoa eta ekonomikoa.

A.— Orain kanpaina berri bati ekin diozue, Fiskal Objezioa. Zertan da kanpaina hau?

MOC.— Hau lotuta doa lehen esan dugunarekin, hau da, objezioa zentzu politiko eta zabalean ulertutakoa. Urtero jendeak bere Errentaren Gaietako Aitorpena egin behar du. Ordaintzen duenetik ehuneko handia (iaz %10,12) militar prespostuetara doa. Jarrera honekin gure ezadostasuna erakutsi nahi dugu. Guk ez dugu kolaboratu nahi.

Egun sektore sozial ugari miseria gorrian, analfabetismo edo deselikapean bizi da, eta bitartean, urri diren errekurto ekonomikoa armagintzan gastatzen dituzte.

Koerenteena objezioa egitea da. Ordaindu behar dugunagatik gastu militarra doana kendu eta beste gastu sozialean sartu.

Hau orain dela hiru urte edo hasi zen egiten, eta aurrean, aterako den diruarekin bi proiektu bultzatu nahi ditugu, bere balioa eta efektibotasuna erakusteko, alternatiba bat eskainiz bide batez. Bata eskola bat eraikitzea da Managua ondoan, eta bestea kooperatiba bat Marinedan (Sevilla).

Erantzun ona izango dela uste dugu, alde batetik gure ukapena adierazteko, eta bestetik, gure diruaren kontrola eta gestioa guk geuk egiten dugulako.

JOSU

“Objezio Kolektiboaren barruan 4.000 izan dira aitorpena egin dutenak; honek legea aplikaezina bihurtzen du”

ARRATSALDEAN

ZIGANTEAK
BURU HANDIAK
JOALDUNAK ETA
BEGIRALEAK
TAUDEAK

ANTZERKIAK
SEBASTOPOLEKO
TITIRITEROAK
XIRRIXTI MIRRIXTI

BERTSULARIAK
ALKAT
LIZASO
SARASUA
XANPUN

UZTARITZE
JARAUTA
ISAIALDE
IGEUSU ETA
LOHITZUNEO
TXARANGAK

TRIKITIXAK
ITSASU ETA
EKGUREN

BAIGORRIKO
GAITEROAK

EDER LAN
ERAKUSKETAK

ESTROPADAK
PORTUAN!!

GAUEAN

ZEIN ERE
HERTZAINAK
AMAIA P. GAIGNE
GUK
IMANOL
LABOA
OSKORRI
Txarangak,
Gaiteoak eta
Trikititxak...

Guziena eta guzientzat: euskara lokarri

AEKantuz II, ekainaren 7an, Donibane Lohitzunen

Gutitik aiantzia duke duela bi urteko gau hura, Lapurdiko Kanbo herrian. Iparraldeko AEKk AEKantuz izeneko festibal alimalea apailatu zuen: 10 oren euskal kanta eta musikagintzaren muinean, 6 talde folk edo rock, bertsulariak, txarangak... 2.500 lagun nonbait han bildu zen orduan. Bi urte berantago, berriz datozkigu Iparraldeko AEKkoak AEKANTU-Zen 2. edizioarekin. HERRI URRATSetik aste zenbaitetan, euskararen udaberri eternalak eskaintzen digun elkartzeko parada berria... betikoen balentriarik gabe agian.

Berritasunetan sartu aintzin, bi hitz tokiaren hautuaz «arrazoia hiru dira. Batetik aurtien zazpi euskal herrietako jendeak elkartu nahi da, horretarako D. Lohitzune aski zentrala da. Bestalde hirigunea baita ere, garrantzizkoa iruditu zaigu AEKantuz hor kokatzea berreuskalduntze dinamika hiri erdaldunetan azkartzera buruz. Azkenik —eta lotua da— bertako gau eskola azkarren eta efikazenetarik da Iparraldean, euskaldun berri andana bat sortu duena, hori nahi izan dugu nolabait goraiatu eta sustatu».

D. Lohitzunek ematen dituen posibilitateak kondutan harturik, egitarau aberastua apailatu du AEKk. Bi parte izanen du AEKantuz horrek. 12tatik landa eta arratsalde osoan etengabeko animazioa kale eta plazatan «nolabait errateko hiria 'hartu' nahi dugu, arratsalde batez gurea egin, izan ledin nahigenukeen bezala ager dadin. Plaza karriken mugimenduan baitauka euskarak has-tapen eta geroa, arratsalde batez bederen, pesta giroa lagun, auskara nagusi bilaka araz plaza eta karriketan». De-

netarik kausitzen ahalko da, zerbait azpimarratzekotan, Kanboko zigante eta buruhandiak eta, batez ere, estropadak aipatu beharko lirateke.

Gauean berriz festibal handiari leku utziko dio arratsaldeko pestak. Zazpi talde: dakigunez Iparraldean egundaino eratu den kantaldirik handiena. Aukeratu tokiak ere merezi du aipamenik «balidin bada toki egokirik aparteko kantaldi horrentzat D. Lohitzuneko Naturallezaren Antzokia da. Ardura dira hor konzierto handiak egiten eta zinez kuadroaren maila kantaldiaren araberakoa da. Gainera parke handi batez inguratua da, ostatuak-eta jarriko baitira musika taldeek etengabe animatuko duten erromeriarako».

Sarrera 40 libera/800 pezetatan jarri du AEKk, arratsaldeko animazio guziak aldiz urririk izango direla. AEKantuz horren presupostua 100.000 libera ingurukoa da (2 kilo). Hegoaldean salmenta antzipatua izanen da AEKko zentroetan 500 pezetatan: sosetan urri dabilenak badaki beraz zer egin eta no-ra jo!

Guziena eta guzientzat: euskara lokarri!

Lema horren azalpena AEKk ateratako triptikoan kausi daiteke: «Euskara eta euskal kultura, urteak eta mendeak iraganik, hor daude beti, bizirik, **BESTE ZERBAITEN EKARLE ETA SORTZAILE**: komunikatzeko tresna berezia, munduaren senditzeko eta bizitzeko manera ezberdina. Ez txarragoak, ez hobeak. Gureak.

Honen ispilu eta lekuko izan nahi du AEKantuz II. honek, halaber elgarretaratze une. Ezen, hizkuntza, kultura, ez baitira hesteko, zabaltzeko baizik. Komunikazio tresna den heinean, **LOKARRI** da hizkuntza, hala nola hizkuntza horrek sortu **KULTURA ELKARGUNE** bilakatzen den».

Oraino hunkitu ez den publikoa bereganatu nahi luke AEKk egun horren karietara, euskalduna den guziak daukan itxura bestelakatu, euskal mugimendua eta hiritarren artean loturak eta zubiak sortuz eta zazpi herrialdeetako jendeal elgarrekin kurutzatzera ekarriz. «Hizkuntza ez baita berexetako, lotzeko baizik, **Euskal Herrian bizi nahi duten guziena eta guzientzat delako: euskara lokarri**».

AEKren proiektorearen alde

Lehentasuna ematen ez bazaio ere garrantzizko helburua da ere AEKrentzat iparraldean aintzina segi dezan medioak lortzea. Ezagun baino ezagunagoa da, beste herri zerbitzu guzientzat bezala, botere publikoek kasurik hoberenean indiferentziaz erantzuten dietela AEKren galderei. Subentzioen kapituluak batere ez du aurren ere emendatzeko itxurarik hartzen, diru konduaren %4etan garatzeko 'zorian' dago berriz diru laguntzen kopurua. Horiek hola, 1.000.000 liberetako konduan 110.000 eskas dira aurren (2 milioi pezeta pasa), AEKntuz horrek, osoki ez bada, neurri handi batean bederen bete beharko duen zila.

Haatik uzkeria ez bait zaie iduriz aski, trabak ere ematen dizkiete botere publikoek AEKri (eritasunen bat izango da hala?). Horrela azken 2 urte horietan, AEKk finantziamendurako aurkeztu dituen 3 proiektu atzera bota dituzte: euskaltegi bat eratzea BAionan, ikasleentzako liburu bat argitaratzea eta Xiberoan dedikatu bat hartzea. Besterik ezean, mementoko burutu gabe gelditu dira.

Xede horien eta, ororen buru, AEKren sustenguz, berreuskalduntze bidea josten duten zita garrantzizko horietatik bat daukate euskaltzaleek ekainaren 7an Donibane Lohitzunen, inoiz ere inon ez dadila eten gure hizkuntza zaharraren hari multikolora.

L.A.

GAZTE GINEN

Kutxa inozoa

ZENBAIT bozkariok ikaratu egiten nau.

Gazterik egokitu zitzaigun ikastea telebista, orduan eta hemen, alienantea zela, bestelakotu egiten gintuela. Estatuaren begi hipnotikoa etxe barruan, buru barnean, sartua. Eta erdaraz, gu geure hizkuntza ezin errekuuperaturik genbiltzalarik. Uste genuen txertatuak geundela majia inozo hartatik. Futbol partiduren bat baino gehiago —eta ona izan behar— ez genizun onartuko.

Geroztik urak bide egin du, eta onartu egin dugu euskararen onerako bederen komeni dela euskaldunok telebista bat izan genezan euskaraz. Eta euskal telebista sortu zen.

Egunotan ez du besterik esaten EITBko zuzendari orokorrak, ematen dituen elkarrizketa, prentsa-aurreko eta batzarre ugarietan: euskal telebista gorantza doala, aurrera datorrela, gero eta ikuslego handiagoa duela, eta telebista espainolaren bigarren kateak baino ordu gehiago egiten dituela bizturik. Inkestak lekuko: zifrak, kopuruak, ehuneko hainbeste, kurbak. Albiste honek lasaitu egin ditu parlamentariak (ongi inbertitutako diru bat), bozkariotan sartu du euskaldungoa (bagarela, hemen garela, mila eta bat garela).

Zenbait bozkariok ikaratu egiten nau.

BADAKIT datu hoiek gauza desberdinak adieraz ditzaketela, eta sobera optimistak ez garen arren pentsa genezake, adibidez, erdarazko telebista ikusten duten euskaldunen multzotik ekarritako ikusleekin osa daitekeela euskal telebistaren gorakada. Pentsa genezake, esaterako, erdarazko telebista ikusten duten erdaldunen multzotik ekarritako ikusleekin dela euskarazko telebistaren ikusleen kopuruaren gizontzea... Baina zergatik ezin dut pentsatu, ikuslego berria, lehendik telebistak, mass media bezala, hartzen eta kutsatzen ez zituen euskaldunak izan daitezkeela? Halako gutxi dagoela gaur egun esanen didazue, eta nolanahi ere, gisa horretako publikoa galdua legokeela kulturarako. Irakurketarako, adibidez. Eta nik erantzun egingen dizuet, adibidez, orain gutxi arte posiblea zela telebistak ergeldu gabeko haurrak hazitzea. Egun ez, egun badugu telebista euskaraz...

ETA egunero gutxieneko ordubete euskal telebista ikusten dutenean kopurua ere gehitu egin omen da. Bere bizitzan 365 lerro, kolorezkoak, hori bai, irakurriko dituztenen multzoa handituz doa. Eta ni, irakurri nahi nituzkeen liburu guztiak ikuskatzeko eta ezagutu nahi nituzkeen musika guztiak entzuteko adina bizitza luzerik izanen ez dudana gazte izandako hau, ikaratu egiten naute datuok. Eta ikaratu euskaldungoaren bozkarioak.

Koldo IZAGIRRE

Guk

ZIFRAK. Portzentaia. Portzentaia, mediak eta zifrak bizi ditugu. Bizitzea ordea, ez da sentitzea; astelehen berandu hartaz geroztik jakin izan genuen bezala. 2.000 eta 8. Pertsona izenak ez zuen ematen izenlagun bat baino askoz ere gehiago haien alboan.

ETA gu ez ginen samindu; pelikula asko ikusi dugulako, izotzeko bihotza izateagatik behar bada. Egia ote bihotz ondoko gantz honek ez digula bihotz ondoko gantz honetaz kezkatzen uzten.

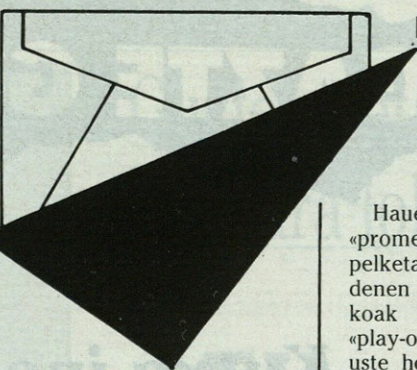
EZ dut esango 8.000 min bizik kezkatzen ez gaituztenik, ezta desinformazio eta manipulazioak sumintzen ez gaituenik ere. Gaur, ordea, uda arrats berri honetan, mapa-mundian zehar laino erradiaktiboaren ildo ikustezina imajinatzen, guk prejitu eta guk jaten dugula uste izan dugu, horregatik, aurikularretako Purple Rain batean kontzentratu gara.

ETA horra, sinestun ginenean ez genuela ulertzen zergatik erro-mar haiek Hura hil zutenaren errua gurea ere ba zen; astelehen berriz, beste orbita gorago batetik, gu-ren esanahia nola ulertu genuen. Eta orain badakigu zergatik sentitzen garen hutsik; zergatik, berri zahar haiek baino 100 m. sakonago ukitzen gaituzten 28an hasten diren examinek, udako plan urdinek eta larunbat arratsaldeko elkarrizketa horrek. Jadanik pertsona izango ez garenean, Chernobyl-go erradiaktibitatearen hormigoi hilobia izango delako.

ZORITXARREZ rolo guzti hau ez da salaketa bat. Begiak jaso ditut tekletatik, eta ikusi ditut milioika aurpegiren isladak bukaerarik gabeko laku batean. Eta egia esan behar baduzu, kezkatzen zaituena Itziar, ez da lakuaren hegiak duen erakargarritasun hori, han ikusi dituzun imajina guztien antz izugarria baizik.

ZERGATIK ez genuen astelehen berandu hartan, lakuan ginenok, ezertxo ere sentitu?

Itziar ALKORTA

Pilota jokoa, aurrera!

Txapelketaren azkena ETBk eman ez zuela eta, dextentea izanen da sortutako eztabaida. Eztabaida zorionekoa, pilota jokoa egoera exkaxaz zenbait jende konturatzeke balioko balu. Unea aprobetxatuz, errepika nahi nuke behin eta berriz kirolen saltza txapelketak dakarrela eta hortik abiatzen ez den bitartean, pilota jokoa garrantzia motelduaz joan dela, bere lekua beste zenbait jokok betetzen dutelarik. Adibide gisa jarriko nuke ea noren buruan sartuko litzatekeen aurtengo futbol txapeladunak, Real Madrideren hain zuzen, datorren urtean txapelketa finala bakarrik jokatuiko balu, beste partidak amestosoak izanik! Txapelketak indartu behar dira, enpresari jaunak, bestela jai dugu, eta modu askoz eratu daitezkeenez, eredu bat aurreratzea noa, eredu bat besterik ez izanik mila aldakuntza ametitzen dituela garbi utziaz. Gaur egun eskuzko profesional arteko partiduak ematen dituzten zortzi frontoiek hartuko lukete parte, bakoitzak bi bikote aurkeztuaz, bat lehen mailakoa eta bestea bigarengokoa, honela banaturik: Tolosan, Bengoetxea III-Martinikorena eta Lazkano-Unsain; Bergaran, Beristain-Tolosa eta Urkiri-Zeaga; Eibarren, Alustiza-Aldazabal eta Ansoa-Andueza VI; Anoetan, Bengoetxea IV-Salbidea eta retegi III-Luke; Iruñean, Bergara-Maiz II eta Anso-Arretxe; Gasteizen, Laduche-Galarza III eta Satrustegi-Etxenagusia; Logroñon, Retegi anaiak eta Soroa III-Esnaola eta Santo Domingon, Arino-Gorostiza eta Munition-Iturza.

Arakurleak mintzo

Hauekin batera, beste «promesa» eta «zahar» txapelketa joan litzateke, eta denen artean, saski baloioak eratzen dituzten «play-off» modukoak. Ez dut uste horren zaila litzateke-nik honelakoren bat martxan jartzea ENPRESARI JAUNEK errazkeria utzi eta saiaturiko balira. Denok irtingo ginateke irabazle: Enpresariak berak, pilotariak, zaletuak garenak eta pilota jokoa orokorki.

ATEARI

Karabantxeleko espetxetik

ARGIA aldizkariko lagunak:

Orri txiki bat idazten di-zuet nire esker sakon eta sentikorra adierazteko, nire baitan euskara, herria, herriko mendi eta ametsak urratzen laguntzeagatik.

Batzutan kostatu egin zait Ertamerikan euskara ikas-tea, baina alde haundi ba-tean gure Herriko hizkun-tza nazionaletik ez urrun-tzen zeuok lagundu nauzue.

Maite izan dut, maite dut, eta beti maite izango dut Ertamerika, oso zaila zait zein herrietakoa naizen esatea, bizi naizen herrikoa bait naiz, arnas hartzen dudane-koa, pentsatzen dudane-koa, eta goizeko eguzkia irtetzen ikusten dudane-koa.

Non jaio eta non bizi era-bakitze-ko eskubidea izan banu, Chalatanango aukera-tu nukeen, El Salvadorren.

Elkarrekiko laguntasuna gogorarazi besterik ez, iraunkorra izan dadila. Kon-tatu ezazue beti nirekin, kondiziorik gabe, edozer gauzatarako bene benetan.

Besarkada haundi eta be-ro bat, askatasun izarrez es-talirik.

Zaindu zaitezte!!

Goio JIMENEZ

P.S.:

«Encuentro»

Como hacia un continente, voy
/hacia tí, mecánico,
hacia tí, guerrillero, hacia tí
/sembrador.
Quiero que me permitas madu-
/rar en tus huesos,
escucharte el profundo bongó
/del corazón.
Yo te descubriré paisajes igua-
/nados,
semillas enterradas bajo siglos
/de error:
tu duro mineral heroicamente
/oculto
y heroicamente listo para la re-
/dención.
El hueso del amor y el hueso de
/lo digno,
sordos desde hace siglos como
/un muerto tambor:
la facultad de amar en pleno
/odio,
la forma de besar en medio del
/rencor,
y la de castigar, hundido hasta
/la boca,
en las espesas sangres del
/amor.

(Jorge Debravo,
Costa Ricako poeta)

Bilboko mintza-taldeen topaketak Larrabetzun.— Joan den larunbatean, Bizkaiko Larrabetzu herrian, Bilbon lanean ari diren mintza taldeen topaketak izan ziren, berrogei bat pertsona bildu zirelarik ikasle, irakasle eta laguntzaileen artean. Bertan orain arte eginiko balorazioa eta aurrerantzerako asmoak eztabaidatu ziren. Momentu honetan Bilbon zazpi mintza talde ari dira lanean, gehienak AEKko euskaltegietan sortuz eta koordinatuz. Era berean, mugida hau AEKk martxan jarri duen antidiglosia barnean sartuko litzateke. Mintza taldeko partaideek jakin arazi zigutenez, oso parte hartze haundia egon zen taldeetan banatuz eman ziren eztabaidak emankorrak gertatu zirelarik. Bileraren ondoren partaideek ingurko auzo batean bazkaria eduki zuten bertsolarien parte hartzearekin.

Txirrita hil zela 50 urte Ekainaren 3an Manuel Lujanbio Retegi «Txirrita» bertsolariaren heriotzaren 50. urte-hurrena dela eta, Hernanik omenaldia eskainiko dio bere herriko semeari. Txirrita gerratea hasi baino hilabete lehenago hil zen, Donostian bertsolari txapela irabazi eta bertsozaleen omenaldia jaso ondotik denbora gutxira. Ereñozun jaioa, luzaro Altzan bizi izan bazen ere, herritartzat hartzen dute noski hernaniarrek. Eta bertsotan aspertu gabe bere bizitza osoa eman zuenari sekulako omenaldia prestatu diote ekainaren lehenetik zortzi-rarte. Egitarauaz gain, Juanjo Uriak «Txirrita 1936-1986» liburu-a aurkeztuko du «Auspoa»ko liburu agortuan agertzen diren zenbait bertso eta pasadizo bildumarekin, eta herriko bertso-jartzaile eta Amuriza eta Lizasok Manueli paraturiko beste zenbaitekin.

Bilboko Auzitegiak Euskaltzaindiari Bilboko Lurralde Auzitegiari itzultzaileak jarritan eskatu zion Euskaltzaindiak 334 orrialdeko txosten batekin. Eta erantzunak ezezko monumentalak baino ez du agertu, lehenago ere Donostiako Lan Magistraturatik eman zuten bezalaxe. Ezetzaren arrazoiak honetan datza testuak: «Guk ez dugu azpiegiturarik, baina ez dugu horretarako obligaziorik ere». Hauteskunde garaitan etabar zenbait testu laburren itzulpenak egin dituzten arren, ez daude prest areagokorlan honi beregain hartu eta kontu egiteko. Gasteizko Gobernuan, diputazioetan eta udaletxetan egin duten gisan, eskualdeko juskatueta nahiz lurraldekoetan nola auzitegiaren itzultzaileak ipintzeko premia azpimarratzen zuten Euskaltzaindiak.

M. Sarriegi, 3.ez txapel-dun aurrezkutan Euskadiko gipuzkoar Aurrezku Txapelketa Pasai Antxon burutu zen maiatzaren 25eko eguerdi eguzkitsuan. Eta bertara aurkeztu ziren hogeitabi dantzarietarik hamar klasifikatu ondoren, segidako hirugarren urtez berriro ere Mikel Sarriegi beasaindarrak eskuratu zuen txape-

la, Nestor Basterretxearen trofeoa bere herriko udaletxeko apaletarako eraman zuenarik. Bigarren saria Donostiako Fernando Jimenezentzat izan zen, hirugarrena Xabier Roza irundararentzat uzteko. Honela, datorren urteko zazpigarren ediziorako beste euskal artistaren bati eskatu beharko zaio en-karguz hurrengo trofeoa egin dezan. Eta Sarriegik aitatu zuenez, ez dio txapelketan parte hartzeari lagako!

Euskal Ebakeraz II. Ihardunaldiak Durangoko Euskal Jaien barnean, eta hantxe bertan Euskal Liburu eta Diskoaren Azoka koka-tzen zen bitartean, irakasleentzako eta irratitelebistako kazetariei begira Euskal Ebakeraz II. Ihardunaldiak antolatu zituen Euskaltzaindiak maiatzaren azken bi egunetan. Azentubatuari buruzko proposamenak aipatu zituen Txillardegik, Karmele Rotaetxe eta Patxi Altunaren Azpeitiako euskal ebakeraz mintzatzen ziren artean. Koldo Mitxelenak, «Oskilaso»k, J.M. Etxebarriak eta Lurdes Oñaederrak ere parte hartuko zuten baita ere ostira-lean, biharamonerako gipuzkerazko grabaketan entzute-ikerketari eusteko. Bukatzeko, Francesc Vallverdú katalanak han-go irriti eta telebistako ahozko hizkuntz standardaren arazo-en gaia mamituz gero, gipuzkera, nafarrera, lapurtera eta zubererazko grabaketak entzun ziren amaiera emanaz.

«Maiatza Dantzan» arrakastatsu Donostian Bere hirugarren edizioan, «Maiatza Dantzan» ekitaldiak arrakasta handia ukan zuen dantza kontenporaneoaren erakus-keta asteen. Aurreko bi urtetan euskal dantza talderik baldin bazegoen ere, aurtengoan bi frantses eta suediar bat besterik ez dira izan. Onak, primerakoak, mundialak ordea hautxek: Peter Goss Dance Company, Rennesko Theatre Choreographique eta Ballet Cullberg, sarrera nahiko eskuragarri ikusi ahal izan direnak Victoria Eugenia. Horrez aparte ere beste ekintzarik antolatu ziren, hamabi orduren zehar botatako dantza bideoak hala nola, eta baita beste urteotako taldeen argazki erakusketak bat Isabel Azkarateren eskutik Altxerrin Galerian.

Idazle sentitzen ez den
idazle karrantzatatarrarekin hizketan

Karlos Santisteban: «Gai morbosoa, sadomasokista eta erotikoa gustatzen zaizkit»

Karlos Santisteban zeharo pozgarria ikusten du egungo literaturaren egoera.

Idazle emankorra dugu honetan, etengabe idazten aritzen dena, bere esanez. Prosa, poesia... ezerk ez du moztan.

Bilboko kafe-tegi batean elkartu gara eta leku lasai baten bila abiatu. Bilboko Alde Zaharreko taberna nahikotik pasatu ondoren, azkenean aurkitu dugu bat, irekia eta lasaia, eta hizketaldi hau izan dugu berarekin.

ARGIA.— Noiz agertu zitzaizun idazten hasteko gogo?

KARLOS SANTISTEBAN.— Txikitatik izan dut zaletasuna. Hamaika urtekin hasi nintzen ipuinak eta horrelakoak idazten erderaz eta geroago hasi nintzen euskaraz idazten.

A.— Zu euskaldun berria zara. Oztoporik izan duzu horregatik?

K.— Lehen jendeak azpibalaratu egiten zuen idazlea euskaldun berria izateagatik baina orain ez, nik ez dut behintzat oztoporik izan; alderantziz, sarritan euskaldun zahar asko lotsatu egiten dira gure euskara dotoreagoa eta hobea dela pentsatuz.

A.— Idazletzat jotzen duzu zeure burua?

K.— Oso gogozkoa dut idaztea, hobby bezala, baina ez naiz idazle sentitzen; idazle sentitzeko ia ia horretaz bizi beharko zinateke nahiz eta hemen oso zaila izan; liburuak argitaratzera dedikatu beharko zinateke... ez, ez dut neure burua idazletzat

jotzen.

A.— Poesia idatzi duzu, eleberria idatzi duzu... Denekin ausartzen zara, ala?

K.— Beno, bai, baina gehien gustatzen zaidana poesia da.

A.— Norentzat idazten duzu?

K.— Neronentzat. Gustatzen zaidalako eta gustora sentitzeko idazten dut; gaureraren bat idaztean ez dut pentsatzen nork irakurriko duen. Halere, bet dago irakurleagoa atzean, jakina, baina gustatzen zaionak irakurriko du, eta ez beste inork.

A.— Zein gai aukeratzeko idazteko?

K.— Gehien gustatzen zaizkidan gaiak morbosoa, sadomasokistak eta erotikoa dira; bereziki azken arlo hori landu nahi izan dut euskal literaturan oso gutxi landua dago eta, baina denetik idazten dut.

A.— Zein neurritan arte egon behar du konprometuz politikoa idazlearen?

K.— Idazle ona izateko ez da konprometuz politikorik egon behar, badaude oso idazle onak konprometuz politikorik gabekoak, baina nik neuk badaukat konprometuz politikorik; gainera nahia-gotitutut holako konprometuz gordetzen duten idazleak, Vargas Llosa esaterako asko gustatzen zitzaidan eta gaur egun irakurtzen dut baina ez dut lehen bezain gogozko, nolabaiteko aldaketak politikoa nabaritu bait da.

A.— Aldatu duzu idazteko estiloa? **K.**— Ez dut aldaketarik nabaritu. Beharbada poesian bai, lehen oso hizkuntza landua erabiltzen

nuen eta orain arinagoa erabiltzen dut, baina bestela, ez.

A.— Bapatean liburu sorta ederrak argitaratzen dira. Ze dela eta?

K.— Nik etengabe idazten dut, ez naiz denboraldi luzean egoten idatzi gabe eta gero bapatean bospasei liburu idatzi bata bestearen atzean, beste asunto bat da argitaletxeak noiz argitaratzen dituen. Orain dela bizpahiru urte hiru liburu edo argitaratu ziren, eta oraingoan ere beste hiru, baina, lehen esan bezala, ez dago nire esku noiz argitaratu.

A.— Noizko hurrengo liburu sorta?

K.— Lanean ari naiz eta beharbada datorren urterako egongo da zerbait. Dena dela badaude arazo komertzialak eta ni ez naiz horretan sartzen. Hurrengo urterako badaukat ipuin sorta bat, poesian ere ari naiz eta itzulpengintzan zerbait egiteko asmoa daukat.

A.— Zein da euskal literaturaren etorkizuna?

K.— Betiko idazleak, idazle konsagratuak baztertuak geratu dira, noizean behin zerbait argitaratzen dute baina gehiena idazle gazteek osatzen dute. Argi dagoena euskal literaturaren maila inoiz ez bezalakoa dela da. Hirurogeigarrenean nahiko zen zerbait idaztea historiara pasatzeko eta askotan ez dute jarraitu, beste askotan horren bidez instituzioetan sartu dira. Oso azpimagarria taldeak sortzen direla, bada-gogainera konprometuz bat aurrera jarraitzeko eta ematen da konprometuz politikoa ere, beraz pozgarria ikusten dut zeharo egungo egoera.

ZORION

Dokumentu eta bibliografiaren babes

Mikrofilmategi bat Bergaran

Mikrofilmategi bat ireki berria da Bergaran, dokumentu eta bibliografia babesteko asmoz, Eusko Jaurlaritzaren Kultur Sailari atxikita.

Mikrofilma bere abantail guztiengatik, herri baten dokumentu eta bibliografi aberastasunaren babesik eraginkor eta egokiena kontsideratzen da, dokumentuak harri-dura eta suntsiduratik gordetzen bait ditu, teknika honi esker, aipaturiko dokumentuen iraunkortasuna eta hedakuntza lortuz.

Honako abantaila hauek erkusten ditu: «Erabileraren eraginez dokumentuek jasan dezaketen harriduratik zaindu egiten dira; informazio, ikasketa edo ikerketa honetan mikrofilma erabiliz. Orijinalak gordetzeko ere leku egoki eta ziurrag izan daitezke horrela beren bizia bermatzeko. Jendeari, zikin-keriaz, hautsez, etab. beteri-ko paper pilak mugitu arazi beharrean, informazioa lortzearen bide erraza, txukuna, azkarra eta automatizatua eskaintzen zaio. Ohizko lanpostua utzi gabe posible egiten du 'in situ' informazioa erabiltzea». Abantaila horiez gain beste bat ere eskaintzen du mikrofilmategiak: posible da artxibategi osoaren kopia bat izatea beste toki batetan ezbeharren bat gertatuko balitz edo orijinalak dauden tokian.

Kontutan izanik kontrako

klimatologia, dokumentuen sakabanatzea eta depositorenen egoera zein den, Euskal Herriko dokumentu ondarea ez da nahi bezain ongi gorde, beraz galtzeko arriskuan dauden bilduma guztien mikrofilmazioa komenigarria litzateke.

Betebehar honetarako sortu zen hain zuzen ere Mikrofilm Zerbitzua Bergaran.

Honako hauek dira bere helburuak: «Batetik, Euskal Herriko Artxibategi publikoetako historiako dokumentu guztiak mikrofilmatu, bai Jaurlaritzakoak, bai Foru-Aldundietakoak, baita eskatzen duten Udaletakoak ere. Bestetik, seguritate artxibategia mantendu eta gorde, beste artxibategi eta liburutegi-*etako osagarri, zabalkunde eta babes helburuetarako behar adina kopia eskainiz. Eta azkenik, Kanpoko Artxibategietan egonik, Autonomia-Elkartearen historia eta Kulturarentzat interesgarri diren dokumentu bilduma mikrofilmatur* eskuratu».

Bergarako egoitza

Egungo beharrei erantzuteko egokitua izan den Errekalde Jauregian izango du bere egoitza mikrofilmategiak.

Beheko solairuan, sarre-ra eta dokumentazioaren harrera eta tratamendurako gela daude. Gela honetan fitxak erregistratu, ordenatu, zenbatu eta idatzi egingo dira.

Lehenengo solairua berriz, hiru zatitan banaturik daukagu: mikrofilmaziorako gelak, kalitate kontrola, bikoizketa eta errebelazio lanetarako laborategiak eta azkenik kanpoko jendearentzat kontsultagela.

Bigarren solairuan berriz mikrofilmategiko lanari-*goaren bulegoak daude.*

Mikrofilmategian dagoen tresneria buruz esan dezagun 35 mm. filmetarako «mikrofilmadore planetario» bat eta bi mikrofitxetarako; laborategiak rebobinatu, lehortu, garbitu, finkatu eta errebelatzen duen errebeladora bat du; mikrofitxa bikoiztzaile bat eta beste bat 35 mm. filmetarako, densitometro bat, mikroskopio bat (kalitate kontrola) eta bi irakurgailu.

Sotoan dagoen seguritate artxibategiak, pelikulari, behar den bezala gorde dadin, tenperatura eta hezetasun baldintza egokiak eskaintzen dizkion desezeztzaile eta aire girotua sistema du.

Sute eta lapurretaren kontrako sistema berri batek seguritatea bermatzen du: Ertzantzarekin konektaturiko alarma, eraikitza guztian detekzio automatikoa, sotoan (seguritate ar-

txibategia) eta paper artxibategietarako alderdietan su-iltzaile automatikoa. Halonezko su-iltzaile automatikoa izan da ezarri dena hau bait da lortu nahi den helburua bermatzen duen su-iltzailgailu bakarra, dokumentuei kalterik egin gabe.

Bertan lanean, zuzendariaz aparte, prozesu osoaz arduratzen diren bi teknikari, administrari laguntzaile bat eta menpeko bat.

Interesa duenarentzat esan dezagun Mikrofilmategia goizeko 8retatik 1,30ra eta arratsaldeko 2,30etatik 5,30etara egongo dela irekita. Dokumentazioaren kontsultarako mikrofilm bi irakurgailu dituen ikerketa aretoa du. Horrez gain dokumentu irakur-birremangailu eta beroien fotokopiagailua ere ba du.

Peru UNZUETA

Gillaume Hirigoyenekin solasean: «Antzerkiak behar du izan bizia, antzerki bizia ere»

«Hiruak bat» antzerkitaldeak «Apetitu On» obra eman du

**Garaziko
Lakarraraino
luzatu ginitixin
gure urratsak,
igande
arratsez, eta
han jende
guziak xuka
entzuten
gintixin.**

Harrigarria xuxun. Bere moduan ere, antzerkiak baxixun halako distira bat. «Apetitu On» lanak ez xitxin bazter utzi gaurko mendeko janizaren eta gobernuak manipulatzen zituzten berrikeriaren kritikatzeko, omore askorekin, noiztenga zinismo zitzak sartuz. Aipatzekoa du-

kexu, ministroa jolasten zuenaren fleite izigarria. Bukarako Band Aid for Ethiopia kutsuko morala ez zitzaigun horrenbeste gustatu, baina bale, orohar bi ordu inguru gozo eta sakon iragan ginitixin, Lakarran...

ARGIA.— Guillaume Hirigoyen, «Hiruak bat» taldeak egunero jaten du?

GILLAUME HIRIGOYEN.— Ba...ba... zeren eta ez da antzerkiak bizi, beraz beste gisan maniobratzen du jateko, eta hortako duke jaten segurrenik ere...

A.— «Hiruak bat» taldea aurkezten diguzu amini bat?

G.— Gogotik... «Hiruak bat»ek badu historia bat, ez hain berezia baina... Duela hogeit hamar urte hasirik edo beharbada goizago, memento batez izan zen parropietako antzerkia, apezek muntatzen zituzten antzerkilariak, herriko gazteak, eta hola egiten zen antzerkia. Orduan, Larzabalen obrak ziren oroz gainera ematen, gero emeki emeki Daniel Landart ere sartu zen, eta baziren beste batzu, nola Bidegain, antzerki bat edo beste moldatzen zituztenak, noiztenka. «Hiruak bat» holaxe sortu zen, hiru herrietako apez batek, hemen Lakarra, Ainiza eta Gamarteko erretorak, Peyroutet apezak muntatu zuen antzerki talde bat, duela orain hogeit hamar urte apez. Antzerki talde horrek zazpi urtez lan egin zuen, eta garai batean, abertzale kontzientzia sartu zenean, antzerkiak ere hori ekartzen baitu, zombaitzuk deliberatu zuten abertzale gaiak gehiago aztertzea. Bestalde jokolariak adinean hara zihoatzin eta horrela gelditu zen. Orduan, antzer-

kia baitzen gaztarako sukar bat. Beste molde batzutan, zonbeit antzerkilarik segitu zuten, segurrik... Duela orain lau urte beraz, Ainizar gazte batek antzerki bat idatzi zuen...

A.— Zeinek?

G.— Pentsa zazu zuharrak...

A.— Preseski, zu antzerkilari zira eta antzerki idazle, ze aberastasun ekartzen dizu horrelako egoerak?

G.— Uste dut, gertatu zaut horrelako galdera batzuren ukaitea, baina nik ez dut soberarik kasu egiten. Nik maite dut jokoan artzea, maite dut ere situazio komiko edo, batzuren plantatzea taula gainean, eta hori dut egiten. Baina ez dut pentsatzen noiz naizen antzerkilari, edo noiz naizen antzerki idazle, dena batera daramat... Oraingoan ez dut galdera hori barnatu.

A.— Beraz, zer da «Hiruak bat» new look hori?

G.— Lehenik, pentsatzen dut «Hiruak bat»ek hartu zuela lehenagoko looketik, eta berrira ere lerratu dela orain, baina beti lotura batzu, oinarri batzu atxikiz herriarekin. Duela lau urte, I. Telesforo Monzon antzerki saria ardietsi zuen «Zortzi ehun ahar» lana aurkeztu ginen, doi bat molde zaharrean. Ondotik, «Eskalanpoinak» antzerkia zen, eta gaur «Apetitu on». Emeki emeki, halaiki, antzerki taldean gehiago antzerkilari batzu dira, ezinez eta herriko gazteak, nahiz eta diren herriko gazteak antzerkilari direnak. Uste dut hori ez dela batere kontradiktorio...

A.— «Apetitu on» toniko eta dinamiko honek, gaurko mendeko gai samín bat aipatzen du: hau da gose-tea...

G.— Bai, hori da orokor-ki... Bai eta ere hastean, ideia zen gehiago aipatzea jana, janaren inguruan diren gauza batzuk arras interesatzen ninduten; jatea, ba, plazer bat da, baina baditu halako alderdi, ez dakit, doi bat herioarekin lotuak, alderdi sensual batzu ere... Gure meskeriak dira, baina, doi bat indar gehiago eginez alderdi bati, sendimendu berezi batzu ere sortzen dira. Horrek interesatzen ninduen.

Bai eta gosetearen aipatzeak. Uste dut antzerkiak behar duela ukan oraiko Euskal Herriko eta munduko bizian oinarri bat. Zeren hartzen bazira antzerki egiten, antzerkia egiteko baizik, ez dut uste, manera guziz horrek ere zerbait frogatzen du, hainbat balio duenik. Inportanta da, iduri zait, gure momentoa, gure bizi moldea aipatzea, gure harat-honarat. Antzerkiak behar du izan bizia, antzerki bizia ere...

A.— Eta, antzerki hortan, euskara ere bizi nahi horri adaptatu duzue?

G.— Bai... Egia da, lehen doi bat antzerki garaztarra zela, eta emeki emeki joanez gehiago... ez dut erranen euskara batura lerratu naizela arrunt, ez batere, hori da nere euskara, eta nik hartzen ditut euskararen beharrezkoak ditudan tresnak. Hitz joko batzuren egiteko egokiak baldin badira denak baliatzen ditut. Uste dut hori dela egin behar. Iduritzen zait ere, beste antzerkiei begira, antzerki idazleek baliatzen dutela momentu hori, euskalki berezi batzuren, edo etxeko euskararen saktatzeko. Lekuan berean, publikoarekin lotura bat ukaiteko, inportatu du horrek ere. Gero egia da, beste norapait joaten baldin bazira diferentia da, ez du halako indarrik. Baina betire paperrean dira, eta ez dira galtzen.

A.— Zenbat garren aldia da antzerki hau emaiten duzuela, eta nolako arrakasta du?

G.— Oraiko hau, Lakarra, laugarrena zen, eta pentsatzen dut xaz bezala hamar bat aldiz emanen dugula. Batzuk erranen dukete: hain gutxi! baina guretzat ez da batere gaizki hori... Eta eztugu gehiago ere egin na-

hi, gure helburua baita urtero antzerki berri baten estreinatzea, gure antzerkilariak ere, horietaz mintzatu behar dugu, batzu lanean ari dira, beste batzu ikasten eta orren buru arras gazteak gira, ez gira arras finkatuak oraindik... Zer arrakasta ukan duen? Ona. Publikoan, beti segurrik, ehun bat presuna bildu ditugu. Ezta batere gaizki ikusiz ze egoeretan den euskara eta euskal mugimendua. Bestalde gu ohar-tzen gira, gure ganat heldu direla presuna batzu, ez zirenak antzerkiari oharatuak, eta ez hain interesatuak orai artio. Erran behar da momentu batez, beti ixtorio xaharretara heldu gira, antzerkiak bazuela «abertzale» kutsu bat eta «enbata» bezala zela... Hori iduriz kanbiantzen ari da, nahitez, jendea jiten da, jokolari batzuren gatik, edo entzunik, hara «Apetitu on», zerbait bada horren giblean. Ezta uste izan behar, antzerkia noiztenka zinikoa eta irringarria izanik ere, jendea azalean gelditzen dela. Beti zerbait sakontzen du. Guhauren ustez ez gira sobe-rarik tronpatzen...

A.— Iparraldean, zenbait emanaldi proposatzen dizkiguzue, eta hegoaldera joateko asmorik badaukazue?

G.— Ez dugu oraino galderik ukan...

Itxaro BORDA

Gosetea, ez da irri egiteko?

«**E**SKALAPUNAK» izeneko antzerkia eskaini zigten «Hiruak Bat» taldekoek, joan den urtean, oihalezko etxe baten azpian. Euria egin zuen hastetik buru, jauts ahala; solas zenbait galdu ziren, baina irri karkaza eta irri karets frango egin zen, noiz nola!

«Apetitu on» deitua zuten aurtengoa garaztarrek eta nahi zuen guzia gomitatua zuten apairu handirat. Urte-tik urtera, antzerkiaren idazle den Guillaume Irigoien ainiztarrak gaiez aldatzen badu, oraikotz hor dabil mami barnakorra ikertzen eta zilatzen, axal irringarriaz ikuslea enganatu nahiz.

Janariaren ministeritzan iragaiten da ikusgarri osoa, hor baitira arduratzen ontsa jateaz eta nola jateaz. Zernahi jende eta galde hurbiltzen da ministeritza horretara, beste guzietara bezala: denen artetik xakur ume-zurtzen adixkideen arduraduna eta munduko gosetearen kontrako batasunaren ordezkaria... hona hau baino begi hobeagoz ikusten eta onesten badu ministro jaunak, bortxatua da azkenera honen arrangurez ere kontu atxikitzerat. Gosez hiltzen direnen alde diru laguntza zerbait eskuratu nahi luke andereak... Ministroa ez da nonbaiteko dirua hala hola eskaini nahian, eta bere kontseilariak daramaten esperientziaren berri agertzen dio: gosetearen kontra funtsez zerbait egiteko ez da borondatea eta bihotz ona aski, behar ere jakin zer hazkurri lezakeen gehienik prezi gosez hiltzen ari denak! Horretarako, ministreritzako geletan daukate gizagaizo bat gosez berrogei egunez. Epe luze horren ondotik, azkenaren azkenera helduko delarik, eskainiko diote mahaintara bat janari. Zeini ere baita lehenik lotuko, hartarik beharko mundu guzian gosetearen soletzeko...

H.H.

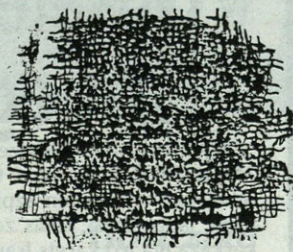
Leitzar gazte honek «basamortuan oasiaren bila» izeneko liburua kaleratu du

Gotzone Sestorainekin Altxerrin Jimmy Jazz'en bila

GOTZONE SESTORAIN

BASAMORTUAN

OASIAREN BILA

maiatz.

**Gotzone
Sestorainek,
hogeit urte ditu
eta urteek
bakarrik
zilegitzen duten
ausartzia,
poema liburu
bat argitara
eman du.**

Delako argitalpen hori Iparaldeko «Maiatz» aldizkariaren laguntzarekin egin du Gotzonek. Donostian, kasualitatez aurkitu ginen batez, joan gintzaion zenbait galdera egitera. Bere irri adiskidetsu maltoaz, grazia askorekin ihardetsi zigun (eskerrak, bestela ez genizukeen elkarrietzeta hau eskainiko).

ARGIA.— Gorka Trintxerpe, Iñaki Zabaleta, Patxi Perurena eta orain zu. Nolaz dira, Leitza, horrenbeste poeta sortzen? Herri emankorra dela dirudi...

GOTZONE SESTORAIN.— Ez dakit, horri erantzun objektiborik orokorrean ematerik eztago. Orain, nik kontatuko dut nere kasua; besteei horrela gertatu zaien ala ez beste kontu bat da. Oso gazte nintzela, atera nintzen Leitzaatik, hirira joateko gai-

nera, lehenik Tolosara eta gero Iruñera. Han, nik normalean bizitzen nuen mundu desberdin bat aurkitu nuen. Niretzat hasieran behintzat, txoke bat izan zen, bai nere izakera aldetik eta bai hizkuntza aldetik. Orduan, nolabait komunikatzeko zailtasuna sentitzen nuen, nere sensazioak eta nere sentimenduak adierazteko, kanporatzeko espresabide bat behar nuen, papera eta luma hartzeari ekin nion.

A.— Zergatik hautatu zenuen poesia idaztea?

G.— Ni idazten hasi nintzen Institutoan nengoelarik, askotan klasean nengoela aspertu egiten nintzen, eta gainera sentitzen nintzen beste mundu batean banengo bezala. Giro hartan ez nintzen integratzen. Momentu horietan, sentitzen nuen nolabait teko asperdura hori gainditzeko beharra. Orduan, edozein paper txuri hartzen nuen, apuntetako orriak izan zitezkeen, momentuan bururatzan zitzaidana zirriborro batzuren bidez adierazten nuen, ez! Poesia hain zuzen egoera horietan zen biderik egokiena nik sentitzen nuen kanporatzeko...

A.— Ordu hartan, literaturari orokorki interesatzen zinen?

G.— Garai hartan, literatura espainola ikasten genuen, XIX. eta XX. mendekoa. Idazle horiek aztertzen eta irakurtzen genituenean, denbora hartan bizi nuen egoera kontutan edukiz, beraiek esaten zutenarekin identifikatua sentitzen nintzen. Eta, poliki poliki, mundu horretan murgiltzen joan nintzen, geroz eta erakargarriagoa egiten zitzaidan...

A.— Beraz irakurle amorratuetarik zaitugu?

G.— Irakurtzea beti asko gustatu zait. Gertatzen dena frangotan betarik ez dudala izaten nahi dudana haina irakurtzeko... Nere ustez idatzi nahi duen orok ezin bestezkoa du, beste idazleek izkribatzen dutena ezagutzea, bai teknika aldetik, bai gai aldetik, bai estilo aldetik oso lagungarria delako, ez!... Ez da teknika bakarrik, bada ere pertsona bezala zure burua nolabait aberasteko baliagarri direla...

A.— «Basamortuan oasiaren bila» zure lehen poema bilduma atera da. Zergatik, Iparraldeko «Maiatz» argitaletxean?

G.— Behin, duela hiru urte, Baigorriko «Nafarroaren egun» batez, lagun baten bidez, «Maiatz» batasuneko kargudun bat ezagutu nuen, jakin zuenean poemak idazten nituela, «Maiatz» aldizkarian kolaboratzera animatu ninduen. Geroztik, bi zenbakitan atera ziren nere poemak. Eta duela urte bete gutxi gora behera, bilduma bat argitaratzeko ideia azaldu zidaten, eta bueno ba, ni azkenean, ausartu nintzen urrats hori ematera eta orain hor daukazue liburua!... Bestalde aitortu beharra daukat hemengo idazle eta argitaletxekin, kontaktu gutxi dau-

kadala, izenez ezagutzen ditut baina pertsonalki bizpahiru baizik, ez gehiago...

A.— Poema bilduma hori presentatuko diguzu laburki?

G.— Liburu osoaren titulua «Basamortuan oasiaren bila» da, eta hiru zati nagusitan banatua da, laugarren bat ere badago beste poema soltez hornitua. Aipatutako hiru zati horietarik bat da Heriotzaren inguruan, nigan gertaturiko etapa baten bukaera bezala agertzen duena, horri beste etapa batek jarraitzen dio, hain zuzen Inkomunikazioak, eta hor adibidez leihoak krixtoaren inportantzia dauka besteengana iritxi nahi eta ezin hori adierazteko nolabait, eta hirugarrenari dagokionez Birjaiotza deitzen da, izan liteke arazoari irtenbidea lemaiokeena (!). Beraz izenburuak berak erabateko bilakuntza bat erakusten du, gero, zati edo azpisail horietan gauzaten dena, edo prosesoari lotura bat ematen diona...

A.— Ez ote duzu uste euskararen aberastasun handiegia liburuaren edukina edo mezua pixkat itotzen duela?

G.— Ez nizuke, ez baiez, ez eta ezetzik esango lehendabizi. Egia esan nik ez dut oraindik aurkitu nerea litzatekeen estilorik. Oraindik bilatzen ari naiz. Esate baterako, nere lehen poemak oso astunak ziren, bai irudi aldetik eta bai hizkuntza aldetik. Gaur egun irakurtzen ditudanean, haiengandik oso urruti aurkitzen naiz. Bilduma horretan agertzen direnei dagokienez, alde horretatik, esan beharra dago ari-nagoak direla, nahiz eta zailtasunak iraun. Orain idazten ditudan poemak kontutan hartuz, esan dezaket liburu-koei konparatuz, erabat desberdinak direla, hizkuntza eta estiloari begira. Nere ustez hizkuntza eta mezuaren edo edukinaren arteko oreka bat lortu behar da: hiz-

kuntzaren aberastasunak ez dezala nolabait mezua estali, aldi berean, mezuak ez dezala hizkuntza bortxa edo menpera...

A.— Zer sentitzen da lehen liburua kalean ikusten denean?

G.— Alde batetik krixto-ren ilusioa egiten dit, ez, ba, nik egindako zerbait besteei eskaintzen diedalako, eta gainera idaztea gero eta gehiago gustatzen zaidalako, kafea edo tabakoa bezalako bizio bat bihurtzen ari baitzait. Beste batetik ordea, badirudi, herri honetan, liburu baten idaztea izugarritzko azaina egin bazenu bezala dela, eta nolabait pertsona inportante bat bilakatu zarela sentiarazten dizute. Eta nik halakotan lurak irents nazan desiatzen dut...

A.— Bueno, bueno... Eta «Maiatz» aldizkarian kolaboratzen segituko duzu?

G.— Oraingoz bai behin-behinean «xamar». «Maiatz»ekoak oso atseginak ditut, gaitzeko bazkari eta afariak antolatzen dituzte eta beti gustora egoten naiz haiekin. Beraiekin, edo haiek nerekin haserretzen ez diren bitartean Iparraldeko aldizkari horretan idazten segituko dut...

I.B.

ARGIA-REN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK.....

HELBIDEA..... Telefonoa.....

Herria..... Probintzia.....

Banku edo Aurrezki Kutxa.....

Sukurtsala..... Zenbakia.....

SINADURA

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 - behea, DONOSTIA 20012.

ELHUYAR. Zientzia eta teknika

EZ GELDITU

AZALEAN

ZATOZ MUINERA

Elhuyar. Zientzia eta Teknika 80 orrialdetan zientziaren garapenaz informatuta egoteko behar duzun guztia bi hilabete behin. Bi hilabetero.

- **Astronomia** sailean *Jesus Arregi* ren eskutik unibertso mugaezinaren zorabioan murgilduko gara. Gainera, jira-biraka dauzkagun sateliteak zertan ari diren ezagutuko dugu.
- **Landuz egiten da zientzia** sailean *Jose Ramon Aizpuruak* etxean egiteko saio interesgarriak proposatuko dizkigu.
- **Osasuna** delakoan *Jabier Agirrek* aholku eta gomendioak emango dizkigu osasuntsu mantentzeko.
- **Jolas Matematikoak** izenekoan *Jesus Mari Goñi* eta *Juanito* *Etxeberriak* burua berotzeko problemak proposatuko dizkigute.
- Zure etxeko ordenadorearekin zer egin ez badakizu *Jesus Mari Iturriotzek* **etxeko ordenadorea** sailean zer egin planteiatuko dizu.

Gainera, liburuak, berriak, informazioa... eta interes biziko gaiak sakon eta modu ulergarri tratatuak.

bi hilabete behin zure eskutan

Elhuyar. Zientzia eta Teknika aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....

Helbidea.....Lanbidea:

Hiria.....Telefonoa:

Ordainketa:

Errenbolsoz

Kontu-korrontea k/k zenbakia:.....Bankua:.....

Urtebeterako 2.000 pta. Euskal Herria eta Frantzia

bi urterako 3.900 pta.

hiru urterako 5.800 pta.

urtebeterako 2.500 pta. beste herrietan.

Helbidea: Urbieta, 7-3.a
Posta Kutxa, 361
Telf. 42.99.45
20006-DONOSTIA

Atso gezurti bati

1932'ko garagarillaren 5ean

TXIRRITA

Txirrita ill dala kontatu omendu
Errenteriyen atsuak,
susto galanta hartuko zuen
siñare ta gurasuak:
ayek negarra nere koñata
eta illoba gaxuak;
bizi naizela jakiñ dezaten
jartzera nua bertsuak.

Izeba zar bat bada Panplonan
gure etxian aziya,
aretxek emanda artua naiz ni
Batayuaren graziya;
argana ere allegatu da
ill naizela notiziya,
ta gaxu ura an omendabill
guziya lutoz jantziya.

Panplonan dedan izeba xarra
zenbatxu maite dedan nik
iñola ez derizkiyot
juzgatuko nukianik;
mandatari bat bialdu nuen
abisatzera emendik,
lutu tristiak botaditzala
bizi naizela oraindik.

Zeruban dauden santu ta santak
daude triste ta seriyo
len esan dedan gezurretako
atsua dala meriyo,
baldin Jainkuak salbaziyorik
orri ematen badiyo,
umildade ta errezatziak
askorik ezta baliyo.

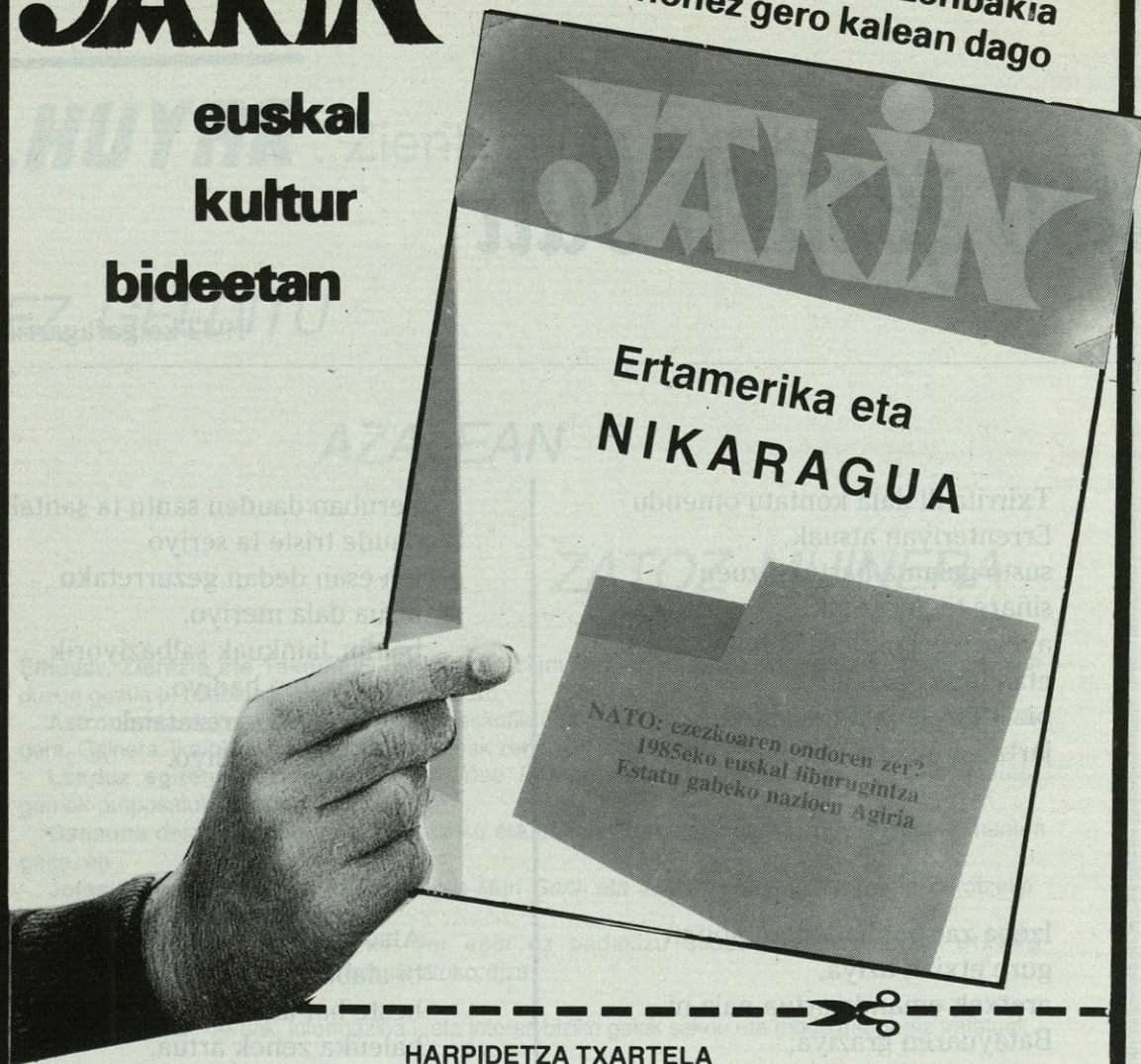
Atso gaixtuak azkar egin du
bi alabaren tratua
beste bat laixter salduko luke
baleuka zeñek artua,
inozentiak galtzen dabillen
gaixto desordenatua,
modu orretan segitzen badu
laister da kondenatua.

Bat itxua zan mixerablia,
salduzuna lenbizi
kuarto batian preso jarrita
atia ziyoten itxi:
ezer entzuen ikusten eta
nora joango zan igesi?
jai zer gustua emanziyoten
Luzifer eta Judasi!

JAKIN

38 . zenbakia
honez gero kalean dago

**euskal
kultur
bideetan**

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudana erantzungo dut urteko ordainketa (2.000 pta.)

☐ txeke bidez ☐ renboltoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEK nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sirvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

erronka barik

Motorerik gabeko batelak

MAKINA bat istilu eta tira-bira sortu zen Asturiasko itsasertzean maiatzaren 25ean, Espānako Batel Txapelketako azken estropadan Asturias, Cantabria, Galizia, Gipuzkoa eta Bizkaiako federazioko taldeen artean. Santoña kantabriarrak irabazi zuen bandera, Zumaia bigarren geratzen zelarik eta Kaiku atzetik. Ondoren... a ze iskanbila klubetako delegatuek muntatutakoa! Antza denez balizak ez omen zeuden behar bezala paratuak, laugarren kaleari zegokion batipat, dexente metro gehiago bait zeuzkan-eta. Handik ekin behar izan zion Zumaia, eta azken txanpan arraunei gogor eragin arren, ezin izan zuten bandera bereganatu. Noiz arte jasan behar dira txapuza guzti hauek? Batelek ez daramatela motorerik!

River-ek ez du etsiko

ERRERDAKZIOA itxi dugu nean, artean Sestaok ez du At.Madrid-en aurkako bere kanporaketako bigarren partidua jokatu. Beraz, ez dakigu honez gero koltxoneroak gainditu eta semifinaletarako pasaportea eskuratu duten ala ez lurretaren mutilek. Baina badakiguna eta futbolzale guztien begi bistan dagoena zera da, Sestao inork uste baino gerra gehiago ematen ari dela UEFArako txartel bat suposatzen duen Ligako Kopa txapelketa honetan, eta lortzen ez badu ere ez dela izerdirik bota ez duelako izan. Ezen dagoeneko lehen dibisioko bi talde laga bait ditu atzean zilipurdika: bata Las Palmas kanariarra eta Sevilla bestea. Eta oraingoan Luis Aragones madrildarraren korbatiatik tiraka estutzen diote zintzurra, Las Llanas-eko zelaia 3-2ko emaitza erdietsita. Jurnalista sportiboek gehiago merezi zuela zioten!

G.A.

Mundialetan Ipar Irlandagatik egingo dugu apostu

Tira, ez akaso apostu, baina garbi dago, bai, bere alde egingo dugu-la jo-ta-su telebistan Espānako selezioak eta biek elkarrekin topo egingo dutenean. Eta ez da ezer espezialgatik, egia esan. Ez. Irlandako taldeak nola jokatzen duen zaigu gogoko, eta kitto. Laurogeitabiko Mundialetan ikusi genituen duela lau urte: motellok, gogotik edaten zuten zerbeza eguzki bortizpean, baita piszinara salto egin ere. Gero gogor entrenatzen zuten... finean Espāña anfitrioiari etxean irabazteko. Beste misteriorik gabe.

BETI gertatzen da holako zerbait baloia zelai erdiko puntu zuritik pirrilaka hasten denean. Hau egina zego! entzuten da harmailetan, ea gaurkoan zenbat txitxarro sareratzten duten! eta aho bete hortzez botatako tankerako majaderokeriak. Iparraldeko Irlandarekin ez dira gauzak beste modu batera. Ze egingo du bada milioi bat eta seirehun mila laguneko nazio batetik ateratako ekipoak? Ez daukate Europa mailako hirugarren dibisioko liga bat besterik eta!

Britainia Haundiaren menpean dagoen lurralde honek bere jokalaririk balotsuenak city ingelesetan ditu, eta hala ere eskozesak eta galesak baino "figura" gutxiago ditu bere lerrotan. Ostera ez da prezeski hori Billy Bingham misterra kezkatzen duen puntua; berea talde bat da, Mundialetara ailegatzeko Rumania Bucarest-en garaitu behar izan zuena eta Wembley-en Ingalaterraren aurka matcha berdindu.

Argelia eta Irlanda Brasil eta Espānaren aurka

Irlandari talde zail xamarra tokatu zaio Mexikoko Mundial honetan, beti ere Brasilen faboritotasun uka ezina eta Espānaren Europako Selezio Txapelketan eskuratu zuen bigarren postuari kaso egiten badiogu behintzat. Baina kontu hauek paperean izkiriatu eta leitzekoak dira soilik, partidua ez bait dira hain zuzen boligrafoz irabazten. Korrika egin behar da aurrena golik sartuko baduzu, eta herrenik ez dago grupo honetan, guk dakigunez.

Argelia dago gero. Inork ez al du Argelia kontutan eduki behar? Ez al da inor gogoratzen Mendebaldeko Alemaniari sartu zion porruaz! Hiru eta bat irabazi zion Espānan. Eta ez ahantzi Mexikon sekulako abiadaz igotzen dela termometrua... eta, jakina, Magrebekoak azala egina daukatela

Sekretu gehiegirik gabeko ekipoa

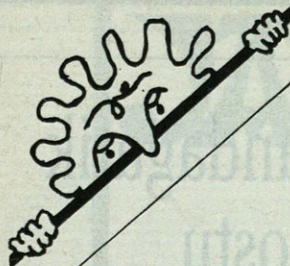
Kendu Norman Withside Manchester Unibertsitateko aurrelaria (honekin bere bigarren Mundiala eta 23 urte besterik ez), kendu Pat Jennings atezain beterranoa (40 urte eta nazioarteko partidua jokatu den errekor berri bat ipin dezakeena)... eta besteak oro erle-obre-roen antzekoak dira: pressing atotala, hegaletikako pase luzea eta zati. errematea. Zerbeza apartu bat hartzen baino zertxobait gehixeago bazekitek hauek. ezta?

Billy Bingham entrenatzailearen filosofia honetara murrizten da: «elastiko berdea jantzi eta dena emanda jokatzea bat da!». Ez zaio arrazoirik falta. Galde bestela espānarreri, zeintzuk ez bait diote Irlandari 1970. urtetik hona irabazteko balorerik izan.

Gorka ARRESE

Hementxe dituzu telebistako botoiari saktu eta animatu behar dituzun jokalaripar-irlandarrak.

jo... adarra

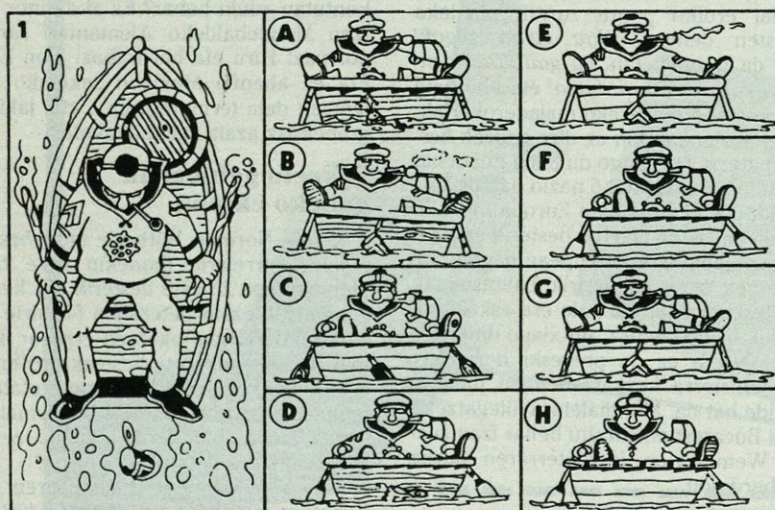
HILETA MERKEAK

Txapasek kontatu zidanez, Zestuan gertatu omen zen pasadizo hau. Aiton zaharra hiltzeaz omen zegoen ohean etzanda, eta aldameneko gelan familia guztia hiletak prestatzen eta testamenduan pentsatzen:

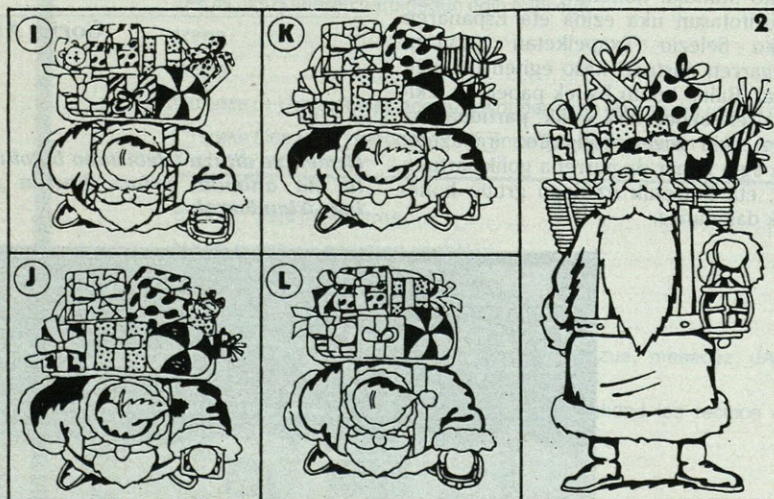
— Orduan zer nolako hileta prestatuko diogu, primerakoa, segundakoa, edo?

Marinela eta Santa Klaus

1.— Goitik dakusagun marinela aurkituko al zenuke aurretik ikusten ditugun beste zortzi horien artean?

2.— Eta goitik ikusten diren Santa Klaus horien artean zein da gorputz osoz dakusaguna?

Soluzioa: G eta K.

— Nire ustez —dio iloba batek— aitona beti umiltasunez bizitutakoa da, sekula ez du aparteko gasturik hemen, eta bere usadioa jarraituz ahalik eta gauzarik sinpleena egingo nuke.

Iloba guztiak ados.

— Eta zer nolako kaxa erositako diogu? Kaobazkoa edo eder horietako bat edo?

— Begira, ni lehengora nator: hilda gero, salda bero. Pinuzko kaxatxo bat jarri eta nahikoa.

Jarraitzen dute hizketan eta halako batetan aitona ilobarik gazteenari hotsigiten dio:

— Pellooo! Pellooo!

Pelloc justu-justu entzuten dio eta ohera inguratzen zaio:

— Zer nahi duzu aitona?

— Emaizkidazue abarkak, ni bakarrik joango nauk eta hilerrira.

ETA SEGI TXIKITEOAN

Gogoratuko zarete aurreko astean bi bilbotar utzi genituela txikiteoan. Ba aste honetan Tolosan izan ditugu taberna batetan. Sartzen dira, eskatzen dituzte bi basoerdi eta ordaintzerakoan:

— Zenbat da?

— Hogeitahamar pezeta.

Ateratzen dute bost mila pezetako bi letea eta tabernariak:

— Txikiagorik ez al duzue?

— Ba al dago, ba?

HAURRAK NONDIK

Eskolako maisuak gai hau jartzen die bere ikasleei etxean galdetu eta erantzun dezaten: Nondik datoz haurrak?

Mikelek galdetzen du eta etxean zera erantzuten diote:

— Paristik Mikeltxo, Paristik.

Mireni berriz:

— Zikoinak ekartzen ditu, Mirentxu, zikoinak.

Patxi txiki joan da etxera eta galdera egiterakoan, bere amak dagar bat ematen dio:

— Hau duzu Patxi txiki bizitzaren misterioaren frutua. Erakutsi iezaiozu maisuari erantzun bezala: sartzen du patrikan eta eskolara eramateko gordetzen du.

Biharamonean eskolan maisuak galdera egiten die:

— Beno, jakin al duzue nondik datozen haurrak:

— Paristik datoz —dio Mikelek

— Oso ondó —maisua— zortzi bat.

— Eta zuk Patxi txiki, zer diozu?

— Aterako al dizut? —patrikara seinalatuz.

— Ez, ez, lasai Patxi txiki. Zuretzat hamar bat.

Piratak prest altxorra bilatzeko

AURRENENGO begiratuan, alderdi politikoren baten kandidatura berria zelakoan ageunden. Txartel ederra kapitainak katalejoaz hodeiertza miatzen, ea boto-emale- ren bat kautsitzen duen bela-untzi galdu baten modura.

Ez gara hasiko zein alderdikide iruditu zaizkigun aipatzen: edozein alderditan aurki daitezke, argazkian bezala, kritiko itxura daukatenak eta bigarren mailan geratzera kondenaturik daudenak.

Abordaia gupidagabeak irudika genitzake Mexiko-86 futbol partidu batetik bestera bitartean. Denak ikusiko genituzke frontoi, belodromo edo horrelako uharteetan kris- talezko kutxatxoan gorderikako altxor botodunaren bila.

Kapitaina aurrean beti, mikrofonoa ezpata balitz bezala erabiltzen.

Joku polita litzateke hor ageri den pertsona bakoitzaren gainean pertsonaia politiko- ren baten izena, edota fotomuntaiak eginaz, aurpegia ezartzen aritzea.

Ez gara ordea halakoetan hasiko. Jakina da piratak pelikuletan eta irudimenean bes- terik ez direla bizi (errealitatean lapurrak, gaizkileak eta giza-urdeak bizi diren bezala- xe).

Argazkia, hain zuzen ere, laster plazaratuko den filme batetik aterata dago. «Piratak» izeneko filme batetik. Roman Polanski zuzendariak aurrera eramandako produzio-tzar batetik.

Gezurra badirudi ere Turkiak produzitutako filme batetik ateratako piratak ditugu.

Erne beraiekin! Ron botila prest daukate eta altxorra eskuratzen dutenerako!

Martin ARANA

osasunaren arduraz

Urgentziei begiradatxo bat

GIZARTE-SEGURANTZAK duen urgentzi zerbitzuko me- diku bakoitzak, Bizkaian egunero 22 kontsulta izaten ditu bataz bes- te, kasurik gehienetan sukarrega- tik eta ume edo zaharren egoera- gatik.

Kasurik gehien atenditzen di- tuzten lau zentruak (Deustukoa, Sestaokoa, Basaurikoa eta Areeta- koa) irrati-emisora baten bidez koordinatuak daude. Gainontzeko anbulategiak (Zorrotza, Bermeo, Balmaseda, Gernika, Mungia, Plentzia, Ermua, Zalla, Durango, Ondarroa eta azkenik sarera bildu den Santutxukoak) era autono- moan funtzionatzen dute. Urgen- tzi zerbitzu honek astegunetan 16 ordu kubritzen ditu (arratsaldeko bosietatik goizeko bederatzietara), jaiegunetan 24 orduak bere gain geratzen direlarik.

Sukarra da urgentzi deien %56a suposatzen duen arrazoia. Ondoren datoz sabeleko mina, disnea edo arnasestoa, bihotzau- rreko mina (prekordioakoa deitua) eta konorte-galera. Adinari dago- kionez, kontsultagileen %41,33 14 urtez beherakoak dira, eta %18 baino zertxobait gehiago 60 urte- tik gorakoak. Artaturiko pertsone- tatik %6 batek, soilik, eskatzen du ospitalizatzea jarraian, eta haueta- tik erdia behintzat 60tik gorako pertsonak dira.

Zerbitzu hauetako pertsonalari dagokionez, Deustu eta Sestaoko unitateek lau mediku daukate ir- teeratarako, asistentziarako beste bat, eta Sanitate-Urgazle Tekniko bat. Basauri eta Areetakoek irtee- ra-mediku bi, asistentziarako bat eta SUT bat, beste guztiek mediku bat eta SUT bat duten bitartean (Durangokoak salbu, honek bi mediku bait ditu).

Xabier AGIRRE

Laudio: zerbitzu publiko eta indar errepresibo baten arteko ezberdintasunak

UDALTZAINGOAK atxilotutako Laudioko gazte batzuk diotenez, eskaintza harrigarri bat egin zieten Goardia Zibilek: Udaltzaingoari armak lapurtzen bazizkioten akusazio guztiak artxibatuko zituztela. Horrezaz gain, gazte horientzat izango lirateke lapurtutako arma horietarik bi.

Laudioko HBko zinegotziek, arazo hau haizeratu zutenak alegia, gertakizun hau horrela izan zenaren konbizio morala erakutsi zuten: Euskal Herriko beste zenbait herritan ere gertatu izan delako horrelako eskaintzarik, eta batez ere, Goardia Zibilek egiten dituzten ahalegin guztiengatik Udaltzaingoa desprestigiatzeko.

ORAIN dela bi urte gazte bat denitu zuten Laudioko Udaltzainek. Gazte hau izan zen hain zuzen ere eskaintza honen berri eman zuena, nahiz eta ez zuten orduan kale-atera. Garrantzia handirik eman gabe zenbait neurri hartzea erabaki zuten Udaltzaingoak, armei zegokien heinean bereziki.

Duela hilabete plazaratu zuten HBko zinegotziek bertsio hau, udaltzainek beste bi gazte atxilotu zituztenean (heroinomanoa bata) eta berriro ere eskaintza berbera ezagutua izan zenean. Orduan hasi zen Udala kezkatzen eta denbora berean herria zurrumurrut betetzen.

Herriko alkatearen onespenez, hau dena gertatua izanaren «uste morala» baieztatu zuten HBko zinegotziek «*Udaltzaingoa eta Estatuaren Segurtasunerako Indarren artean Euskadin dagoen enfrontamendua*»ren inguruan kokaturik. Horrezaz gain gogorki adierazi zuten normala dela Goardia Zibilek hanparen inguruan dabilen jendea hartzea laguntzaile bezala, eta heroinomanoa baldin bada orduan eta hobe.

EZ da beste munduko gauza izango, baina Laudion, Euskal Herriko beste hainbat herritan bezala, ez da ikusten Udaltzaingoa «Polizia» balitz bezala. Herriko jendea da eta zerbitzu publiko bat bezala ikusia dago herritarren artean.

Laudion gainera badaude datu batzu sentimendu hau azpimarratzeko. Udaltzain gehienak herriko mugidan sarturik daude eta esaterako, herriko preso batzuren epaiketan defentsako testiguak izan dira batzuk. Esatekoa da halaber urtero erakusten duten jarrera, jaietan behin eta berriz Udaltxean ikurriña agertzen denean. Pikoletok izan dira beti kendu behar izan dutenak.

Goardia Zibilek egiten dutena ez doa bakarrik Udaltzaingoaren kontra, Udal osoaren kontra baizik. Bai iragan legislaturan, HBk gehiengoa zuenean, bai eta ere honetan, presoen alde aurkeztu diren mozio guztiak aprobatuak izan dira Udal honetan. Eta horrek haserre bizian jartzen ditu presoak egoitearen errudunak.

GOARDIA Zibilen jarrera berriz, ez da sekula bat etorri herriak nahi izan duenarekin. Hobeto esanda, kontrakoa izan da, gero eta istilu gehiago sortuz, bai pertsonal mailan, bai instituzio bezala. Eta hau frogatzeko badira azken urte hauetan gertatutako batzuk aipatzeko moduan: 1982an esaterako, Aberri Eguna ospatu eta Laudioko manifestazioa apurtu zutenean, honekin batera kaleetako zenbait gauza ere triskatu zutelarik.

Handik hona, lehenagokoa ez aipatzeagatik, Goardia Zibila Udaltzaingoa nahiz Udalaren kontra ibili da instituzio hauek daukaten prestijioa apurtu nahian, biek indar errepresibo honen neurrigabekeriak eta legearen kontrako ekintzak beti salatu bait dituzte.

Halaxe gertatu zen bai eta ere Goardia Zibilek, lege guztien kontra, Zumalakarregi ibilbideko etxebizitza bat hartu zutenean, han bertan koartela kokatzeko, instituto eta lanbide eskolako zentru baten aurrean. Orduan, bai irakasleek eta bai eta ikasleek ere okupazio hau salatu zuten. Udaltzainak ere mozio bat onartu zuten edifizio horretatik alde egiteko aginduz.

Baina «*arakatzen gaituztenak, errejistratzen gaituztenak, detenitu eta atxilotzen gaituztenak*», hala zioen institutoko ikasle-irakasleen mozioak, oraindik ez dute aldegin eta herri erdiko etxe berean jarraitzen dute, lege guztien kontra, herriko gogo guztien aurka.

UDALTZAINEN atxilotutako bi gazteek esan zutena ez da, ikusi dugunez, datu bakarra eta asko dira gaur Goardia Zibilek Udaltzaingoa desprestigiatu nahi dutela sumatzen dutenak.

Laudioko azken detenituetako bati Goardia Zibilek koktelak botatzearan errua leporatu zioten eta interrogatorioetan, hau, Udaltzaingoak zeuzkan dilijentzia batzurengatik jakin zutela esan zioten. Dilijentzia hauek ez daude, ez dira inoiz egon. Hau, Goardia Zibilak erabili izan duen azken gezurra da.

TXOTXE

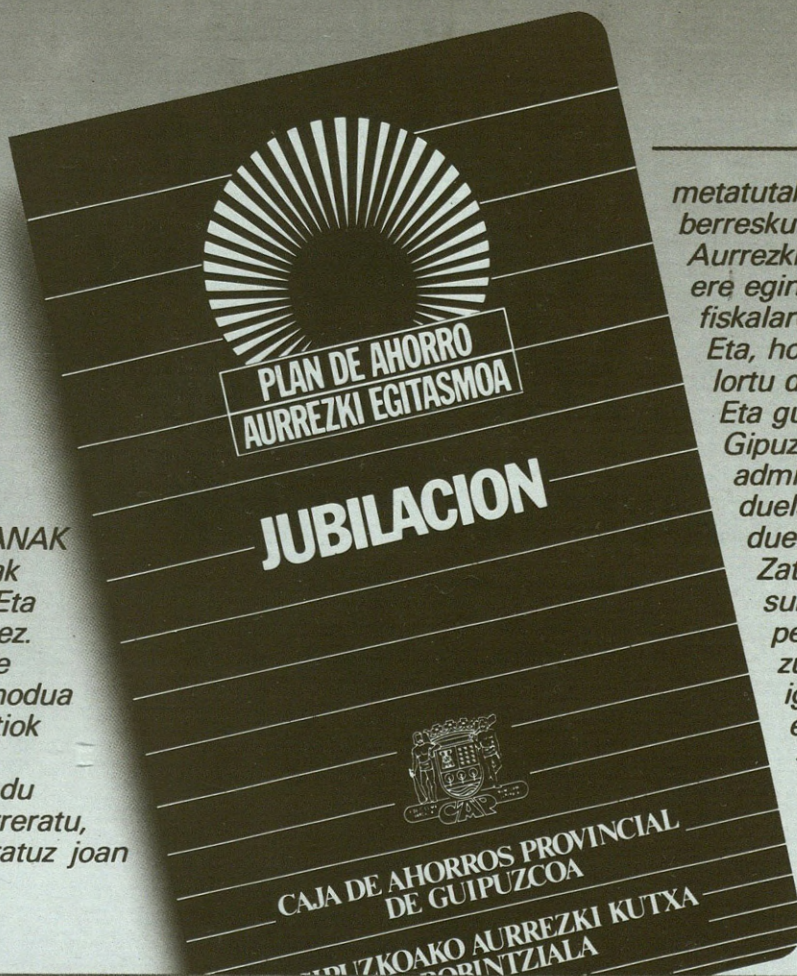
Erretirorako Aurrezki-Plana.

Gipuzkoako
Aurrezki
Kutxa
Probintziala

**ERRETIORAKO
AURREZKI-PLANA**
eskaintzen du. Hauxe
da hilez-hile etorkizun
zoriontsuago bat
preparatuz joateko
modurik errazena.

ERRETIORAKO PLANAK
abantaila interesgarriak
eskaintzen dituelako. Eta
inolako konplikaziorik ez.
Geroko lasaitasun-urte
horiek aseguratze modua
da, horixe bait da guztiok
nahi duguna.

Bakoitzak erabakitzen du
hilean zenbat diru aurreratu,
zenbat urtetan aurreratuz joan
eta, Plana bukatzean,

metatutako kapitala nola
berreskuratu.

Aurrezki-Plan baten harpidetza
erē egin daiteke zergarinketa
fiskalarekin.

Eta, honela, bizi-aseguru bat
lortu dohan.

Eta guzti hau zure dirua
Gipuzkoako Kutxak
administratzen eta berran
duela pentsatzeak ematen
duen lasaitasunarekin.

Zatoz Kutxako edozein
sukurtsalera eta bertan
pertsonalki esango dizu
zure beharrian eta
igurikapenei ondoren
erantzuten dien Aurrezki-
Plana zein den.

Oraintxe bertan has
zaitez zeure Erretiroa
preparatzen.

Piskaraka-piskaraka
asko lortuko duzu.

PISKANAKA - PISKANAKA LOR EZAZU ASKO.

*Gaur bertan
has zaitez*

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA

EZ GARA BAKARRAK HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korranteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, zuk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako-izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

